

Koolid valmivad Kurtnas ja mujalgi

Anu Möttus

Kui viimastel aegadel oleme harjunud, et lasteaiad-alkoolid reorganiseeritakse lasteaedadeks või suletakse hoopis, siis mõnel neist on jaksu ka põhikooliks kasvada. Üks sellistest on Kurtna kool, kus 1. septembriks loodetakse valmida sama hästi kui uus maja.

Jaanuaris võttis Saku vallavolikogu vastu otsuse, et kuueklassiline Kurtna lasteaiad-alkooli kujundatakse ümber lasteaiad-põhikooliks nimega Kurtna kool. Juba 2007. a novembrist toimuvad koolihoone renoveerimis- ja juurdeehitustööd, mis kavakohaselt lõpetatakse 2008/2009. õa alguseks. Varem samuti Kurtna koolile kuulunud Kajaama koolihoone baasil moodustati uus eraldiseisev põhikool nimega Kajaama kool, kus individuaalsete õppekavade järgi õpivad hariduslike erivajadustega õpilased ning tegutseb ka nõustamiskeskus õpi- ja käitumisraskustega lastele ja nende vanematele.

Keskonnasõbralik maja

Suurema osa möödunud õppeaastast käisid Kurtna lapsed koolis Sakus, lasteaiad oli aga jagatud kahe asukoha vahel Kurtna alevikus. Kurtna kooli direktor Ruth Opmann on kindel, et õpilased-õpetajad saavad uuenenud hoones tööd alustada 1. septembrist, kogu maja peaks olema valmis 30. novembriks, nii et lasteaiarühmad kolivad tagasi 1. detsembrist. Paralleelselt ehitusega käivad haljastustööd ja maja sisustamine, staadion valmib septembri lõpuks.

„Kirjade järgi on tegemist küll renoveerimisega, aga sisuliselt saame endale täiesti uue maja. Vanast jääb alles väga vähe. Meie eelmine maja avati 1. septembril 1989. Võimla juurdeehitust, mis oli planeeritud teise ehitusjärguna, ootasime senini. Elanike arv Saku vallas on aga kasvanud ja nii kasvas ka meie võimla-unistus põhikooli-unistuseks. Uus maja on senisest ligi kolm korda suurem (kogupinda umbes 6000 m²) ning mõeldud senise kolme asemel kuuete lasteaiarühmale ja üheksale põhikooliklassile, mahutades kokku 310 last. Lisaks täismõõtetes võimla ja umbes noorte jalgpalliväljaku mõõtudega staadion. Ehituse maksumus on 98 miljonit krooni.

Hoone arhitekt on Raili Kadarik arhitektibüroost Ehala ja Irik, ehitab Koger ja Partnerid. Kasutatud on loodussõbralikke ja suure soojusmahutavusega materjale. Eesti mastapides eriliselt teeb hoone aga 67 m² päikesepatareisid, mis peaksid andma 30% soojast veest. Oleme teinud ka täiesti uue õppekava, mille läbib teema on inimene ja keskkond. Nii et püüame loodussõbraliku maja ka vastava sisuga täita.”

Viljandis ollakse ehitajaga rahul

Viljandis tuleb uueks õppeaastaks nõelasilmast C. R. Jakobsoni nimelise gümnaasiumi remonditud hoone. Linna haridus- ja kultuuriameti juha-

Kurtna uus koolimaja on senisest ligi kolm korda suurem. Eriliseks teeb selle aga 67 m² päikesepatareisid. MATI MÖTTUSE foto

taja Katrin Mändmaa andmetel läheb kooli renoveerimine Riigi Kinnisvara aktsiaseltsi ja Linnaehituse vahel sõlmitud lepingu järgi maksma ligikaudu 60 miljonit krooni. Mõõblile kulub lisaks 1,85 miljonit ja köögiseadmetele 1,45 miljonit krooni.

Jakobsoni-gümnaasiumi direktor Eero Järvekülg on tööde senise kuluga väga rahul. „Algselt kokku lepitud remondiprogramm on juba enne tähtaega ja hästi täidetud. Õppekorpus võeti vastu juba juunis, pealeehitus auditooriumi, raamatukogu ning kunsti- ja muusikakabinetiga valmis juulis. Vana õppekorpus remondile ja juurdeehitusele lisaks leidis ehitaja võimaluse teha korda söökla ja köök, asfalteerida natuke koolimaja ümbrust ja panna kõnniteede sillutist. Praegu paigaldatakse köögiseadmeid ja ootame uut mööblit. Viimase osas lootused küll 100% ei täitunud – saame umbes 70% vajalikust, nii et osa kappe ja muud vana mööblit jääb kasutusse. 25. augustiks saame ka akendele ruloode ette, nii et 1. septembriks on loodetavasti töesti kõik paigas.”

Koolijuhti rõõmustab ka see, et kui esialgu jäi võimla koos ujula ja aulaga täielikult ehitusplaanidest välja, sest linnal polnud võimalik nii palju laenu võtta, siis nüüd leiti, et vähemalt võimla tuleb veel sel aastal korda teha. Täiendav riigihange on juba välja kuulutatud, lähinädalate jooksul selgub selle võitja.

Eero Järvekülg nendib, et sai terve suve kestnud remondist hoolimata isegi puhata: „Viimased kaks nädalat käisin majas ainult kaks korda nädalas. Ehitaja oli usaldusväärne ja linna järelevalve kogu aeg peal. Koostöö linna, RKAS-i, ehitaja ja kooli vahel oli väga hea. Kui vähegi võimalik, püüti kooli soovidega arvestada.”

Algaval õppeaastal remondib RKAS

Viljandi maagümnaasiumi algklasside õppehoone. Remondi ajal toimub 8.–12. klasside õppetöö Viljandi Kaare kooli hoones.

Tallinnas pole pilt paraku sama roosiline. Kristiine gümnaasiumi direktor Tiina Pall nendib murelikult, et ehkki esimene tärmin oli juba juuni keskpaik, pole remont veel valmis.

Tallinnas plaanipäraselt, kuid probleemidega

„Puudujääke ehituskvaliteedis on palju ja neid alles likvideeritakse. Viimane uudis selle nädala alguses oli, et võimla lagi laseb läbi. Paljud probleemid ja viivitused on tulnud sellest, et projekterija on teinud oma tööd halvasti, sellest tingituna on ehitajad pidanud oma tööd mitu korda ümber tegema või parandusi ootama. Kahjuks jätab soovida ka ehituskvaliteet. Samas saan ehitajast aru. Oleme terve aasta kord nädalas koos käinud ja näinud, mis toimub: kui näiteks katusefirma ei pea kokkulepitud kuupäevadest kinni, järgnevad paratamatult viivitused. Alustasime kolimisega siiski juba 21. juulil, sest oma majas on lihtsam asju korraldada, mis siis, et pole veel lauatelefone ega Interneti.”

Aga seda, et kool terve aasta kahe maja vahel Akadeemia teel ja Lilleküla koolimajas virisemata hakkama sai, peab direktor juba iseenesest väga toredaks saavutuseks. Ja 1. septembril loodetakse siiski juba korras majas tööd alustada.

Tallinna haridusameti haldusosakonna juhataja Anti Sirkel kinnitab, et laias laastus kulgevad kõigi Tallinna koolide remondid plaanipäraselt. 1. septembril avatakse pealinnas kuus põhjaliku remondi läbinud kooli: Sikupilli keskkool, Haabersti vene gümnaasium, Kristiine gümnaasium,

32. keskkool, Karjamaa gümnaasium ja Laagna gümnaasium.

Remont jätkub ja koolid avatakse teisel õppeveerandil veel Nõmme gümnaasiumis, ühisgümnaasiumis ja Kalamaja põhikoolis. Kõik nimetatud koolid on uuendatud nn PPP-lepingute alusel, kus erasektorile on antud hoonestusõigus koos kohustusega koolid korda teha ja linnale 30 aastaks üüri le anda. Linn omalt poolt mureseb koolide inventari ja õppevahendite. Lisaks rekonstrueeritakse linna elarvest veel Tallinna kunstigümnaasium (valmib 1. septembriks) ja Laagna lasteaiad-põhikool (valmib teiseks õppeveerandiks). Suurem remont käib veel näiteks Tallinna saksa gümnaasiumis, Gustav Adolfi gümnaasiumis (võimla-hoone katus) ja Kadrioru saksa gümnaasiumis (aula katuse vahetus).

Töö käib kõigis linnades

Tartu linnavalituse haridusosakonna majandusteenistuse spetsialisti Jana Hindriksoni sõnul tehakse Tartus sel suvel põhjalikumaid remonditöid vene lütseumis, Annelinna gümnaasiumis ja kunstigümnaasiumis. Mart Reiniku gümnaasiumis rekonstrueeritakse ja sisustatakse gümnaasiumi tarbeks Vanemuise 35 õppehoone, mis avatakse 29. augustil.

Kohtla-Järve linn investeerib haridusametuste remondiks sel aastal 22 miljonit krooni. Eelkõige jätkatakse tööd, mis on suunatud energia säästmisele, nagu akende vahetamine ning hoonete otsaseinte soojustamine, aga suurt tähelepanu pööratakse ka koolibasseinidele. Samuti plaanitakse 1. septembriks katta Ahtme gümnaasiumi staadion kunstkattega. Staadionile rajatakse jalgpalliväljak, jooksurajad, kaks tenniseväljakut ning võrk- ja korvpalliplatsid.

PÄEVATEEMA

Laps ei saa jätta hariduseta

Tõnis Lukas: „Me ei saa lubada tagasilööke õpetajaameti prestiiži tõususe.”

LK 2

ARVAMUS

Ühiskonnaõpetus koolis ja kool ühiskonnas

Hillar Padu: „47% õpetajaist arvab, et nende koolis pole õpilasmavalitsusel kaalukat kohta.”

LK 5

DIALOG

Pärast Peetrit

Kalle Küttis: „On hulk pehmeid valdkondi, näiteks haridus, kultuur ja meditsiin, kus pole mõtet puhtalt konkurentsist edu oodata.”

LK 6

Kõrgharidusmaastikku seirates

Kalle Tammemäe: „Kõrgkoolide arv küll väheneb, kuid umbes ühe võrra aastas. See viib soovitud tulemuseni teosammul veerand sajandi ehk ühe põlvkonnaga.”

LK 7

ÜLDHARIDUS

Loeb õpetaja isiksus

Annika Krusel: „Noorte kõige põhilisem viga on see, et kui distsipliini pole, üritatakse klassi karistamisega kontrolli alla saada.”

LK 8

Kuidas tõsta matemaatika mainet?

Allar Veelmaa: „Pärast kolmeaastast matemaatikatudeerimist läheb noor inimene firmasse, kus talle äraelamiseks piisavalt makstakse, ja laptop'i jaksab viisakat palka saav inimene ise osta.”

LK 8

ELU JA INIMESED

Kirsti Hakkola eirab käibetöodesid

Kirsti Hakkola: „Kõigil maailma lastel peaks olema võrdne äratõukelaud oma täiskasvanutulevikku kujundamiseks.”

LK 11

REPLIIK

Ene Pajula

Selle suve hitt on vaieldamatult pühendatud depressiivsetele Eesti väikelinnadele. Mis selle laulu populaarsuse taga olla võiks? Kas see, et Eesti väikelinn on tegelikult ihaldusväärne, nii ihaldusväärne, et vääril laulu, aga jumala pärast mitte laadis „heleroosa lõhnav paradüüs“?

Eestlane on teadagi individualist, ta vajab enda ümber ruumi ja õhku. Hädapärast elab ta Lasnamäel, aga paik, kus ta tegelikult olla tahab, on mõne veekogu, eelistatavalt mere kaldal, männimetsas ja nii, et naaber ei paista. Aga noh, kui päris üksi paksus laanes olla ei taha, siis jääb väikelinn.

Kas üks unelmate väikelinn pole mitte Haapsalu? 12 000 elanikku, meri igas ilmakaares, kui just kirdesuund – Tallinna suund – välja arvata; Paralepa männimets kui linna ääres kõrguv katedraal. Piisavalt suured majakrundid, et naabrid ei ulatu häirima, aga tunded neid nii paremalt kui ka vasa-kult, üle tee ja tead neidki, kes su selja taga, näoga vastu paralleeltnavav paiknevad. Isegi registreerimata naabrivalve on siinkandis nii tõhus, et keegi ei tihka sisse-murdmisega riskima hakata.

Suve hakul kutsub koskel oma pisipere piiskopilossi müüridelt alla ja juhatab nad autode vahelt läbi üle lossiplatsi mere äärde. Hämariku saabudes avaldavad kesklinna Konnakülaks kutsutud servas podinal teineteisele armastust siilid. Sügise algul lendavad parvede kaupa kohale siidisabad ja pistavad nahka iga viimase kui pihlakamarja.

Augusti sumedatel suveöödel kostavad seitsmesaja-aastase lossi hoovist augustibluusi kütkestavad helid ja ristimiskabeli aknast vaatab välja Eesti kuulsaim kummitus – Valge Daam. Promenaadil käiakse käsikäes, kursaalist kostab Grieg ja luige-ning pardimamid õpetavad Eeslahel oma lastele toiduhankimist ja muidu viisakat käitumist.

Kuulsad on Haapsalu päikeseloojakud – need viisistaja-Tšaikovski juba üle-eelmisel sajandil. Ja ka selle, kuidas mere sügavusest tõuseb tohutu suur kuu. Tegelikult on siin imekaunis ka päikesetõus – muusad lihtsalt ei ärka nii vara, et sellekohast inspiratsiooni jagada.

Nii et olgu su depressioon kui suur tahes, kui oled jalutanud – kas või üksi, aga veel parem, kui kahekesi – Aafrika rannast Tšaikovski pingini, siis on kogu depressiivsus sinust märkamatu varvaste kaudu välja libisenud ja lahtunud. Nautigem Eesti väikelinna, kuni veel saab.

Ostmine kui patriotism

Sellel nädalal valati Vabadussõja monumendi vundament. Nüüd peab see 28 päeva kivistuma. Paraku toimus tähtis sündmus ärevas õhkkonnas. Äripäev kirjutas, et Eestit kummitab majanduse kärbumine, kõik kukkuvat kiiresti ja suure kolinaga kokku. Mitu ministeeriumi teatas, et nemad oma eelarvet ei kärbi, sest siis ei saaks me enam Euroopa Liidust toetusi, lapsed jääksid nälga, sest tasuta koolitoit kaoks ja kogu riik langeks kolinal kokku. Need ähvardused on kõik kaunis poeetilises keeles, aga ilmselt mõned võtavad neid siiski tõsiselt, sest koduvalvesüsteemide läbimüük on kasvanud viimase aastaga kaks korda. Ilmselt kardetakse päris tõsiselt, et läheneb külm ja pime aeg, mil nälgivad inimesed hakkavad korteritesse sisse murdma.

Samas tundub Eesti olevat paremal järjel kui kunagi varem. Eestist

on saanud kallis maa. Soomest saab odavamalt juustu kui Eestis säästu-poest. Türgis on odavam puhata kui Saaremaal. Taanis õppiv üliõpilane räägib, et seal on poole odavam ülikoolis käia kui Eestis. Kui ostad Ameerikast kaks tippülearvutit ja teise Eestis maha müüd, oled saanud ühe arvuti endale odavamalt kui Eestis vahendajatelt ostes. Seda viimast silmas pidades loodan, et Eesti õpetajatele mõeldud sülearvutid ostetakse USA-st, mitte Eestist.

Tegelikult on inimesed Läänes samuti hirmul, sest sealgi kukuvad korterihinnad kolinal ja bensiinihind tõuseb sahinale. USA-s maksab bensiin juba 11 (!) krooni liiter ja Äripäev kirjeldab, kuidas inimesed on hakanud bensiinijaamades palvetama, et Jumal aitaks neil autoga vähem sõita ja langetaks bensiini hinda, sest poliitikud seda ei

suuda. Üheskoos lauldakse „We shall overcome!“. Inglismaal ollakse paanikas sellepärast, et neil leidub ikka veel inimesi, kelle kuupalk on alla 22 000 krooni. Sellega polevat võimalik ära elada. Soomlastele teevad muret kõrge hinnad. Nende suuremad toidupoed müüvad rahva tervisele kasulikke n-õ strateegilisi toiduaineid alla omahinna, kompenseerides seda delikatesside hinna kergitamise-ga. Kas meil ka mõni poekett nii teeb? Meil on meie igapäevane juust kallim kui šokolaad. Švejk ütles Eestisse jõudes: „Valitsus, kes juustu hinda tõstab, kaua ei püsi.“ Tõsi, meie valitsus tõstab ainult bensiini, alkoholi ja tubaka hinda, aga kes siis üldse juustu hinda jälgib?

Kui vaadata asja pedagoogilisest aspektist, sobib Eesti praegune olukord suurepäraselt aruteludeks majanduse, ühiskonnaõpetuse ja eetika tündides. Kes ja kuidas hindu kergitavad? Kust võetakse häbematus müüa Eestis juustu kallimalt kui Soomes? Piima kokkuostuhinda tõstmata. Ja

kust võtavad ostjad selle piiritu alandlikkuse, mis võimaldab neil juustu eest nii kõrget hinda maksta? Ilma palvetamata ja protestimata. Kas see pole teema, mille üle võiks põhjaliku diskussiooni üles võtta? Näiteks teemal „Turumajandus ja moraal“.

Asja võib vaadata muidugi ka positiivse nurga alt – mida rohkem inimesed kaupade ja teenuste eest maksavad, seda enam laekub riigikassasse käibemaksu ja seda rohkem on riigil raha õpetajate palkade tõstmiseks ja kõigeks muukski. Ühelt Ameerika presidendi abikaasalt olevat küsitud: „Mida me saame riigi heaks teha?“ Tema vastus kõlas: „Ostke rohkem!“ Mida rohkem ostad, seda suurem patrioot oled. Ka minister Tõnis Lukase sõnul pole kokku hoida mõtet, raha peab ringleva, elu käima. Millal jõuame meie selleni, et suudame näha ostuhulluses patriotismi? Seegi küsimus sobib turumajanduse ja moraali teema alla.

Raivo Juurak

Lapsi ei saa jätta hariduseta

Anu Möttus

Esmaspäevastest uudistest kuulsid kõik, et haridus- ja teadusminister ei suuda rahandusministeri nõutud eelarvekärpeid teha. Ja teisipäevastest, et rahandusminister on saatnud neile kirja ettepanekuga esitada hiljemalt 11. augustiks siiski piirsummadesse mahtuv eelarve. Mis saab edasi? Vastab haridusminister TÕNIS LUKAS.

„Jätkub eelarvearutelu valitsuses ja HTM-i eesmärk on, et kärped ei kahjustaks liigselt ühtki eluliselt olulist valdkonda. Valusaid otsuseid tuleb muidugi teha, aga haridus- ja teadussüsteem peab jääma jätkusuutlikuks. Seetõttu ei peagi haridusminister reaalset mahtuda rahandusministeri praeguseks esitatud eelarve piirsummasse. Kärpeid ei ole võimalik teha otsustuskorras, sest haridus- ja teadusvaldkonna eelarve puudutab väga suurel määral inimeste palku, haridus- ja teadusasutuste tegevuskulusid, mis kujunevad pikema aja jooksul ja kus pole võimalik lihtsalt robustselt miljardit kokku hoida.

Meie ees seisab ülesanne teha 2009. aasta eelarve raames kindlasti ära kaks suurt asja.

Esiteks tagada Euroopa tõukefondide kaasfinantseerimine. See tähendab, et haridus ja teadus saavad selle aastaga võrreldes järgmisel aastal Euroopa maksumaksjate rahast kasutada täiendavalt 770 miljonit krooni, mille eest saab ehitada kutsekoole, teadusarendusasutusi, noortekeskusi jpm. Seda raha ei saa kasutada muuks otstarbeks ja pole ju ka mingit mõtet seda Euroopasse ära anda, kui see on juba lepingutega kinnitatud. Haridusministeri eelarvele tähendab see aga 155 miljonit krooni suurust kaasfinantseeringut.

Teine täiesti möödapääsmatu vajadus on jätkata õpetajate palgatõusu vähemalt 12% ulatuses. See number tuleneb rahandusministeri keskmise palga tõusu prognoosist järgmiseks aastaks, mis on 11,8%, ja selles ulatuses haridusministeri õpetajatele palgatõusu ka taotleb.

Need mõlemad on selle aastaga võrreldes täiendavad möödapääsmatud

Tõnis Lukas: „Kui kool on lahti, tuleb seal tunnid ära anda. Ei saa nii, et üks kool jätkab näiteks ajaloo- ja matemaatikaõpetajata, teine direktorit.“ RAIVO JUURAKU foto

kulud, aga piirsumma, mille rahandusminister meile järgmiseks aastaks ette näeb, on sama kui aastal 2008. Võrrelda saab ikkagi 2008. aasta alguse eelarvet 2009. aasta alguse omaga, sest lisaelarves tehtud korrektureid ei puudutanud püsikulusid. Ja selles võrdluses on tõus ainult 10 miljonit, mis üle 10-miljardilise eelarve puhul on sisuliselt samaks jäämine.”

Millised on need konkreetsed kohad eelarves, kus juba olete selle aastaga võrreldes kärpeid teinud?

„Oleme selle aasta püsikuludega võrreldes teinud järgmise aasta eelarves löikeid üle 440 miljoni krooni. Esialgu on need ainult HTM-i ettepanekud, mida analüüsitakse rahandusministeri juures ja arutatakse seejärel läbi nii valitsuses kui ka riigikogus.

Tänavusest vähesema rahaga tuleb hakkama saada kõigepealt haridus- ja teadusministeri endal ning teistel meie allasutustel, nagu REKK, EENet, SA Archimedes, keeleinspeksioon, noorsootöö keskus jt. Nende tegevuskulusid tuleb selle aastaga võrreldes vähendada 8%, mis tähendab nii palgafondi kui ka majanduskulude kärpimist. Lisaks 8% majanduskulude kärbe solidaarselt kõigil riigi rahastatavatel haridus- ja teadusasutustel, alates riigi üldhariduskoolidest kuni kõrgkoolideni – väheneb avalik-õiguslikele üli-

koolidele riigi koolitustellimuse kaudu eraldatav raha. Kinnitan samas, et kui ametnike puhul puudutab 8% kärbe ka palkasid, siis õppejõudude ja õpetajate puhul mitte.

Järgmine väga valus löige on omavalitsustele õpilaspõhiseks tegevaks eraldistes sisalduva investeeringukomponendi vähendamine 250 miljonilt kroonilt 125 miljonile. (Seegi kärbe ei puuduta palgaraha.)

Kuidas mõjutavad eelarvekärped teadusprojektide saatust, on praegu alles arutelu teema. Selge on aga, et uusi teadusprojekte ei alustata järgmisel aastal samas mahus kui tänavu. Oleme vähendanud toetust mitmele programmile ja projektile. Sealhulgas on küsimärgi all toetus pikapäevakoolidele, küll aga tahame säilitada 100% õpilaskodude projekti finantseerimise. Kui sel aastal lubatud 4000 sülearvutit peavad õpetajateni jõudma, siis järgmisel aastal programmi maht väheneb. Rõhutan veel kord, et debattidel võivad asjad veel muutuda.”

Milliste eelarveridade kallale HTM kindlasti minna ei taha?

„Õpetajate palga 12% tõusunõudest ma juba rääkisin. Õpetajate lähtetoetusega jätkame ka järgmisel aastal, kuigi see nõuab selle aastaga võrreldes täiendavaid kulutusi, kuna möödunud õppeaastal tööd alustanud saavad toe-

tust ka järgmisel aastal, samas lisanduvad uued noored õpetajad. Sel aastal kulus õpetajate lähtetoetusele 12 miljonit, järgmisel aastal lisaks 6, seega kokku 18 miljonit. Jätkata on plaanis pedagoogilisi erialasid õppivate üliõpilaste stipendiumide süsteemiga. Õpetajaks õppimise ja õpetajaameti prestiiži peab toetama. Me ei tohi lubada siin tagasilööke, mis oleksid märksa pikema mõjuga kui üks-kaks aastat. HTM teeb ettepaneku jätkata järgmisel aastal endises mahus ka koolitoidu programmi rahastamist. Vähemalt esialgu on meie taotluses ka lasteadeade programm.

Rõhutan, et kui meie järgmise aasta eelarve maht jääb sisuliselt samaks kui selle aasta eelarve, juurde tuleb aga täiendavalt fikseeritud kohustuslike kulutusi tõukefondide raha näol, mis kajastavad meie eelarves, tähendab see sisuliselt samas ulatuses löiget püsikulude arvelt – palkadest ja tegevuskuludest. Kui me raha juurde ei saa, paralüüserime mingi osa haridustegevusest. Niisugune hariduskuluste vähendamine peab olema siis tõesti juba riigikogu tahe. Minister ei saa sellist ettepanekut teha kas või seetõttu, et kehtiva seaduse alusel ei saa koolide finantseerimist vähendada: järgmisel aastal on ju koole täpselt nii palju, kui neid sel sügisel tööd alustab. Sulgemisotsused oleks pidanud langetama juba 1. märtsiks. Pealegi kuulub see enamasti kohalike omavalitsuste pädevusse, riigikoole on ju palju vähem. Ja kui kool on lahti, tuleb seal tunnid ära anda. Ei saa nii, et üks kool jätkab näiteks ajaloo- ja matemaatikaõpetajata, teine direktorit. Need on fikseeritud kulud, mida ei saa vähendada, ja seetõttu ei mahu gi me rahandusministeri nõutud piirsummasse mingil juhul ära.”

Selle peale küsitakse kindlasti: öelge siis see koht, kust raha juurde võtta!

„Olen varemgi öelnud, et me ei ole praegu võimelised nii suurteks maksualandusteks, kui vastuvõetud seadusega ette nähakse. Peame maksupoliitika üht-teist muutma või maksualandused paariks aastaks peatama. Riigi majandusseis ei ole praegu nii dramaatiline, et tuleks teha kaugeleulatava mõjuga löikeid hariduses ja teaduses – valdkondades, mida riik peaks rasketel aegadel püüdma pigem säästa, sest just neis sillutatakse teed tulevikku.”

Tallinna ülikooli aulas oodatakse tulevasi üliõpilasi oma sisseastumissoovi kinnitama. Enamik neist teeb seda siiski Interneti teel. RAIVO JUURAKU foto

Õpetajaks õppijaid lisandub tasapisi

Anu Mõttus

Ehkki lõpliku kinnituse õppimise kohta peavad tulevased üliõpilased andma alles lähapäevil ja põhjalikumad analüüsid seavad veel ees, on siiski huvitav heita pilk sellele, kui paljud noored on tänava pidanud õpetajaametit võimalikuks tulevikuväljavaateks.

Tartu ülikooli pressiteatest võis lugeda, et haridusteaduskonnas on kõik õppekohad täidetud lävendi ületanuga. Olgu meenutatud, et tänava täideti Tartu ülikoolis esmakordselt vabad riigieelarvelised õppkohad kohe lävendit mitteületanud üliõpilaskandidaatidega.

Esialgsed arvud pole pahad

TÜ haridusteaduskonna prodekaan Jüri Ginter jääb teaduskonna tänavust edukat vastuvõttu kommenteerides esialgu tagasihoidlikuks: „Lõplikud numbrid selguvad 13. augustiks. Üliõpilased võisid anda avalduse mitmesse ülikooli ja praegu pole veel selge, milline on tegelik vastuvõtt. Eks me pea siis hakkama ka analüüsima, mis on nende arvude taga. Esialgse hüpoteesina pakun välja järgmised põhjused: oleme tutvustanud eriala tulevastele üliõpilastele; toetanud õpetajakoolituse üliõpilaste ühistegevust klubi vormis; hoidunud õpetajatööd halvustamast. Mõnevõrra on paranend õppekeskkond.”

5. augusti seisuga oli TÜ haridusteaduskonna klassiõpetaja õppekavale vastuvõetute kirjas 26 (riigieelarvelisi kohti 10) ja koolieelse lasteasutuse õpetajate kirjas 29 nime (23 RE kohta). Eeldatavasti tahtis humanitaarainete õpetajaks (haridusteadus, humanitaarained) saada 50 sisseastujat (RE kohti 21), loodusteaduslike ainet õpetajaks (haridusteadus, loodusteaduslikud ained) 45 (RE kohti 15) ja reaalarvete õpetajaks (haridusteadus, reaalarvained) 17 inimest (RE kohti 12).

Haridusteaduskonna bakalaureuse-õppekavade lävend oli 70 punkti.

Magistriõppes pilt murelikum

Magistriõppes pole pilt enam nii roosiline: 17 riigieelarvelisele eripedagoogi kohale tuli küll 17 ja kasvatusteaduste õppekava seitsmele kohale seitse

inimest, aga kümnele muusikaõpetaja kohale on sissesäänud neli ja 34 põhikooli mitme aine õpetaja kohale kümme.

Teiste teaduskondade õpetajakoolituse magistriõppekavadele on sama kuupäeva seisuga vastuvõetuid järgmiselt: ajaloo ja ühiskonnaõpetuse õpetaja – 17 RE kohta, 15 vastuvõetut; eesti keele ja kirjanduse õpetaja – vastavalt 23 ja 14; eesti keele ja kirjanduse õpetaja mitte-eesti koolis – 9 ja 8; inglise keele õpetaja – 10 ja 5; kunstioptuse õpetaja – 4 ja 3; prantsuse keele õpetaja 4 ja 1; saksa keele õpetaja – 8 ja 4; bioloogiaõpetaja – 26 ja 10; füüsikaõpetaja – 8 ja 5; geograafiaõpetaja – 9 ja 5; keemiaõpetaja – 7 ja 3 ning matemaatikaõpetaja – 10 ja 10.

Tallinna ülikool avalikustas vastuvõetute nimekirjad SAIS-is ja oma koduleheküljel 23. juulil. Kõigil Tallinna ülikooli tasuta kohtadele vastuvõetutel tuli hiljemalt 7. augustil ning tasulistele õppekohtadele vastuvõetutel hiljemalt 14. augustil registreerida end õppetöele.

Kes mõtleb õpetajaametile?

Riigieelarvelisi kohti on Tallinna ülikoolis sel aastal orienteerivalt 1200. Umbes 700 pääseb õppima bakalaureuse-, 400 magistri- ning 22 doktoriõppesse. Ülikooli pressiteates nenditakse, et märkimisväärsed muudatused erialade pingereas võrreldes eelmiste aastatega täheldada ei saa. Bakalaureuseõppesse kandideerijate hulgas osutusid populaarseimateks erialadeks endiselt riigiteadused, inglise keel ja kultuur ning infoteadus. Vaevast oskab keegi öelda, mitme eesti filoloogia erialale laekunud 256 avalduse taga on soov saada eesti keele õpetajaks, aga arvata võib, et 232 alushariduse pedagoogiks tahtja peast on mõte õpetajaks saada vähemalt korra läbi käinud.

Kui mitte arvestada andragoogikat (68 avaldust) ja hariduse juhtimist (49), kuulub kooliga seotud erialadest Tallinna ülikooli magistriõppesse kandideerijate hulgas populaarsemate hulka vaid kunstioptetaja oma (45). See on ühtlasi üks kolmest õpetajakoolituse magistriõppekavast, kuhu pole vaja välja kuulutada täiendavat

vastuvõttu. Ülejäänud kaks on muusika- ja kehakultuuri õpetaja erialad. Lisavastuvõtt peab välja aitama

TLÜ õppeprorektor Heli Mattisen usub küll, et vabade riiklike kohtade täitmisega õpetajakoolituses tuleb Tallinna ülikool toime, kuid lisab, et kindlasti tehakse kõik endast olenev, et järgmistel aastatel oleks ka õpetajakoolitus soovijaid rohkem kui kohti.

Õpetajate magistriõpe

Et arenguruumist paremat pilti saada, olgu siinkohal ära toodud hariduse valdkonna magistriõppe riigieelarveliste kohtade ja neile vastu võetud üliõpilaste arvude võrdlus 5. augusti seisuga: bioloogiaõpetaja – 8 RE kohta, 9 vastuvõetut; eesti keele ja kirjanduse õpetaja – vastavalt 6 ja 4; eesti keele kui võõrkeele õpetaja – 4 ja 2; eripedagoog-nõustaja – 5 ja 5; füüsikaõpetaja – 4 ja 1; geograafiaõpetaja – 8 ja 2; inglise keele õpetaja – 12 ja 10; käsitöö ja kodunduse õpetaja – 8 ja 5, kehakultuuri õpetaja – 14 ja 10, kunstioptetaja – 11 ja 11; matemaatikaõpetaja – 18 ja 13; mitme humanitaarvaldkonna aine õpetaja – 14 ja 13; mitme loodusteaduste valdkonna aine õpetaja – 10 ja 1; muusikaõpetaja – 10 ja 10; saksa keele õpetaja – 7 ja 5; tööõpetuse õpetaja – 10 ja 8; vene keele ja kirjanduse õpetaja – 6 ja 3; vene keele kui võõrkeele õpetaja – 4 ja 6.

Täiendav dokumentide vastuvõtt toimub 21. ja 22. augustil ning sisseastumiseksamid 23. augustil. TLÜ doktoriõppesse esitati 138 sisseastumise avaldust, sealhulgas kasvatusteaduste doktorantuuri 39. Tasuta õppekohti oli siin ette nähtud paraku vaid kolm.

Mis puudutab riiklikku tuge õpetajakoolitusele, siis mäletatavasti kuulutas haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas möödunud kevadel välja stipendiumid õpetajaks pürgivatele üliõpilastele. Riik alustab sügisest stipendiumi maksmist 95 õpetajakoolituse tudengile, riigieelarvest rahastatava stipendiumi suurus on 2000 krooni kuus ja seda saab taotleda õppeasutuse kaudu. Nüüd on minister kinnitanud, et ka tuleva aasta pingelise eelarve tingimustes jätkatakse stipendiumide maksmist kindlasti.

KÜSIMUS JA VASTUS

Mida teha, et rohkem noori õpetajaks hakkaks?

MERIT PAIST,
TLÜ vastuvõtu-
spetsialist:

„Vaja on tõsta õpetaja mainet, palka ja ka missioonitunnet. Meie ülikool püüab seda jõudumööda teha. Meil on magistriõppe infotunnid bakalaureuseaste üliõpilastele, kus akadeemiline prorektor teavitab noori ka õpetajaks õppimise võimalustest, samuti kutsesobivuse nõuetest. Huvilised tuleb üles leida, kusjuures sellised, kes õpetajatööga hakkama saavad. Oleme käinud ka keskkoolides, pidanud seal näidisloenguid, tutvustanud ülikoolis õpitavaid erialasid. Üliõpilane on alati kaasas olnud, rääkinud kooliõpilastele tudengielust.”

ja sinule loodetakse. Euroopa Liidul on rahvusvahelise koostöö projekte palju. Ka oma koolis peaks noorte õpetajatele andma vastutusrikkaid ülesandeid.

Aga peab viskama kivi ka staažikate õpetajate kapsaaeda. Paljud minu juures koolitusel käinud õpetajad on rääkinud, et meie pedagoogid ei valda piisavalt hästi meetodikat ja tihti peale ei oska ka ainet. Kõigele lisaks ei oska nad ka täiendusõpet enda kasuks pöörata. Nad õpivad kindla plaanita kogu maailma kokku, ja siis selgub, et selle kõige ei ole koolitöös midagi peale hakata. Eelkõige tuleks mõelda ikka sellele, kuidas lapsi oma ainega rohkem köita. Staažikad õpetajad peaksid oma professionaalsusele rohkem tähelepanu osutama, siis oleks kool ka noortele õpetajatele põnevam koht.

Kokkuvõtteks: noorel õpetajal peaks olema koolis huvitavam kui praegu ja ta peaks sama ka korralikku töötasu.”

GEORG AHER,
koolitamis- ja
nõustamiskeskuse
Hared
juhatusel liige:

„Probleem on selles, et õpetajaks õppima lähevad päris paljud, aga suur osa neist ei suundu pärast lõpetamist kooli tööle. See on ehk tõsisemgi küsimus. Kool ei ole noortele piisavalt atraktiivne. Mida siis teha, et olukord paraneks?

Alustama peaks konkurentsi-voimelisest palgast. Koolis tööle hakkav noor õpetaja peaks saama 15 000 krooni kuus, see oleks normaalne algus. Aga noorele õpetajale tuleb anda ka soodsalt laenu, et ta saaks oma elamise sisse seada. Kolmandaks arvan, et koolid peaksid olema sellise suurusega, et noor õpetaja saaks seal normaalse tunni-koormuse. Koolid on vaja reorganiseerida. Väikestes maakoolidesse on raske noori õpetajaid saada, sest seal peaks ta andma normaalkoormuse kättesaamiseks liiga suurt hulka eri aineid. See tähendab aga väga pingelist tööd, sest algaja õpetaja ei oska ju veel ühtegi ainet hästi õpetada. Liiga palju tööd võtab motivatsiooni ära.

Ilmselt võiksid koolid ja linnad pakkuda noortele õpetajatele ka julgelt enesetäiendamise võimalust välismaal. See innustaks, kui saaks minna paariks-kolmeks kuuks välismaale oma ainet õpetama. Palk peaks sel ajal muidugi säilima, lisaks tuleks anda ülalpidamisraha. Nii näeks noor, et mujal maailmas ei peetagi õpetajaametit nii kehvaks kui meil. Tänapäeva noored oskavad hästi võõrkeeli, nad saavad minna väga erinevate õppekeeltega koolidesse ja õpetada seal oma ainet mõnes teises keeles. See annab suurepärase võimaluse vahetada kogemusi teiste maade kolleegidega, näha koolielu uutest vaatenurkadest, avardada maailmapilti.

Noori õpetajaid võiks aktiivselt kaasata ka koolide rahvusvahelise koostöö projektidesse. Oleks motiveeriv esindada oma kooli tähtsas projektis, näha, et sind usdatakse

**EIMAR
VELDRE,**
TLÜ üliõpilane:

„Õpetajaameti populariseerimine peab algama põhikooli lõpust või keskkooli algusest. Siis on õige aeg avada õpilastele õpetajaks olemise maailm – mida õpetaja lisaks klassitunnile tegelikult teeb? Kodutööde ülevaatamine ja parandamine, õpilase arengu üle mõtlemine jne. Koolides ei arutata õpilastega õpetaja töö sisu, muresid ja rõõme. Õpilaste arusaama õpetajaametist kujundab vaid õpetaja jälgimine ning heal juhul ka klassikaaslastega mõne õpetaja headest ja halbade külgedest rääkimine. Tuleb hinnata ka kõrgkoolide õpetajakoolituse õppekavasid ja õppejõude ning valitsus peab suurendama õpetaja palka, sest materiaalne pool on tulevase ameti valiku puhul oluline.”

**MONIKA
SILLANG,**
TLÜ üliõpilane:

„Ülikoolis tuleks õpetada ainet ja selle lastele õpetamist koos. Mina olen nüüd juba kolm aastat ainult matemaatikat õppinud ja pedagoogikat üldse mitte. Muidugi on hea, et oleme saanud bakalaureusekursusega matemaatikas tugeva põhja alla, aga paljud meie hulgas ei tea praegu, kas matemaatika õpetamine neile ka meeldiks, kas neil on õpetaja hinge. Juba gümnaasiumiklassides peaks olema pedagoogika, nii leiaks sealt üles noored, kellele pedagoogika sobib. Kõigile oleks natuke pedagoogikat kasulik, sest lapsevanemad saavad ju peaaegu kõigist.”

MÕTE

Mats Volberg,

TÜ filosoofiamagistrant

Kas demokraatia ja religioon on ühildamatud? Mõlemad apelleerivad ülilusliku autoriteedi kohale, aga kuna demokraatlik elukorraldus on võimeline majutama religiooni rohkem kui religioon demokraatiat, peaks religioon andma eelisõiguse demokraatiale.

Newtoni esimene mehhaanika seadus kehade lõpmatust liikumisest, kui neile ei rakendu väline jõud, inspireeris tema kaasaegseid Thomas Hobbesi ja John Locke'i, kelle poliitiline filosoofia pani aluse tänapäeva liberaal-demokraatiale. See seadus tõlgendus filosoofias ümber uude vabaduse mõistena, mida hakati hiljem nimetama negatiivseks vabaduseks – inimele on seda vabam, mida vähem piiranguid tema elus on.

Liberaaldemokraatia ja sekularisatsioon on mõlemad valgustusaja lapsed, mis 19. sajandil jõudsalt edasi kasvasid. Aastal 1859 ilmus nii John Stuart Milli „Vabadusest“ kui ka Charles Darwini „Liikide tekkimine“. Esimeses olid kirjas alusprintsüübid, millele on rajatud suurem osa praeguseid lääneriike (indiviidi õigus ise otsustada, mis on tema jaoks hea elu, ja toimida vabalt seda teostades, kuni see ei piira teiste vabadust teha sedasama, ning demokraatia kui parim võimalik riigivorm); teine rajas evolutsioonilise bioloogia, mis on senini jäänud domineerivaks vaateks elule. Briti filosoofi ja hääleka ateisti Colin McGinni kommentaar Darwinile, et evolutsiooniteooria ei teinud võimatuks maailma, milles on jumal, vaid tegi võimalikuks maailma, kus jumalat pole, võtab ilmekalt kokku teose mõju sekulariseerumisele.

Religiooni roll

Nüüd, kus nii liberaaldemokraatia kui ka sekulariseerumine on tõeliselt kristalliseerunud, tekib küsimus, millist rolli saab ja peaks mängima religioon (mille all pean silmas eelkõige (monoteistlikke) institutsionaliseerunud ning kindla doktriiniga kirikuid) sellise ühiskonna poliitikas ja hariduses. Mulle tundub, et liberaaldemokraatliku riigi poliitika ning haridus peaksid olema religioonist vabad. Selgitan.

Tõsiasi, et mõnd ajaloolist sündmust peetakse koletuks, mõnd poliitilist režiimi praktiliselt läbikukkunuks või füüsikateooriat vääraks, ei ole takistanud neid jätkuvalt kooliõpikute kirjutamast ning sealjuures täiesti õigustatult. Oluline on konteksti ning esitlusviisi leidmine ja rakendamine. Ka religioon kui kultuurisfääride oluline osa ei tohiks kindlasti klassiruumist (ega ühiskonnast üldiselt) täielikult kõrvale jääda.

Demokraatlik eluviis (mis ei tähenda pelgalt numbrieni redutseerivat poliitiliste valikute langetamist

mehhanismi, vaid kõiki elusfääre hõlmavat ühiskonnakorraldust) ning religioosne eluviis (mis tähendab institutsionaliseeritud kiriku liige olemist ja doktriini järgimist) apelleerivad mõlemad ülilusliku autoriteedi kohale. Seega on nende vahel loomusest tulenev konflikt ning üks peab tegema teisele järeleandmisi. Kuna demokraatlik elukorraldus on võimeline majutama religiooni rohkem kui religioon demokraatiat, leian, et religioon peaks olema see, kes annab eelisõiguse demokraatiale.

Teadvustatud valik

Demokraatliku ühiskonna toimimisel on kriitilise tähtsusega kodanike võime teadvustatud ja informeeritud valikuteks ning selle teostamine igas eluvaldkonnas. Pean silmas valikuid, mille puhul pole valiku tegijat ühe või teise otsuse suunas sihipäraselt juhitud ning ta on kursis olulise informatsiooniga. See aga eeldab vastavat haridust, kus inimesi õpetatakse ratsionaalselt/kriitiliselt arutlema ja neid tutvustatakse piisava faktiteadmise, et arutlusoskust kasutada.

Väide „absolutistlik monarhia on kehvem riigivorm kui demokraatia“ on hinnanguline, see pole fakt, seega ei tohiks seda õpetada kui fakti, vaid kui faktidel põhineva arutluse tulemust. Neil Postman ja Charles Weingartner alustavad oma raamatut „Õpetamine kui laostav tegevus“ („Teaching as a Subversive Activity“) tõdemusega, et „demokraatia üks alustalasid on, et inimestel lubatakse vabalt mõelda ja end väljendada igal teemal, kuni selleni, et hakatakse demokraatlikule ühiskonnakorraldusele vastu kõnelema“. Religioonid aga ei väärtusta sellist lähenemist ning pigem suruvad seda alla, apelleerides autoriteedile ning teatud allikate eksimatusele.

Lõplikke valmisvastuseid

Kui demokraatlik haridus esitab kõik olulised faktiteadmised religioonide kohta ning annab inimestele oskused nende vahel arutleda ja mõni neist endale valida või mitte valida, siis religioosne haridus seda ei tee. Religioon lämmatab võimalikkuse demokraatlikuks eluks laiemas mõttes.

Mill kirjutas, et igapäev peaks olema õigus valida, millise plaani järgi ta oma elu elab ning mida ta väärtustab, kuid see ei tähenda, et me ei peaks tutvuma sellega, mida on arvatud varem ning mida arvatakse praegu. Väga tihti piirab religioosne jutlustamine ja ühepoolne haridus inimeste silmaringi, ei tutvusta kõiki võimalikke valikuid või ei tee seda võrdsest. Mill pidas samuti lugu arvamuste paljususest ning pidevast diskussioonist, millest lõpuks koorub tõde. Religioosne maailmapilt aga kaotab diskussiooni ja pakub lõplikke valmisvastuseid. Mis on halb kahel põhjusel: esiteks ei saa selliselt kindel olla nende tõesuses; teiseks muudab lõplike valmisvastuste omaksõitmine inimesed passiivseks ja pärsib nende arutlusvõimet/tahet, mis on demokraatia puhul oluline.

Ameerika tuntud skeptik Paul Kurtz on öelnud, et kui meile on loomulik, et vanematel pole lubatud lapsi füüsiliselt kuritarvitada, siis samamoodi peaks olema keelatud vaimne kuritarvitamine. Seega peaks eelisõigus olema demokraatlikul eluviisil, sest vastasel juhul on inimesed piiratud nii avalikus sfääris (sest nad pole täielikult võimelised osalema demokraatlikus arutlusel) kui ka erasfääris (sest neile on keelatud iseotsustamise vabadusi).

KIRI

Suitsuprii klassi võistlusest

Lugesin huviga Anu Möttöse artiklit „Vaevleme juba kaks päeva ilma tubakata sellel saarel“ (ÕPL, 13.06.). Kuna ma pole neis küsimustes ükskõikne, soovin teiste arvamuseavaldajatega ühineda.

Suitsuprii klassi võistlus on ühe klassi võistlus – miks mitte suitsuprii kooli võistlus? Kui suitsetamine koolis nii popp on, siis otsustagu igaüks, kuidas jätkab, kuid võistluse kokkuvõttes hinnataks paremaid noori, kes aktiivselt osalevad, kes ei suitseta, kes loobusid suitsetamisest jne. Üritus on igati ülekoolline – kõikidele noortele suunatud (ka õpetajatele!). Ülekoolline võistlus kujuneb klassidevaheliseks võistluseks ja kestab kogu õppeaasta, küll tuleks teha vahekokkuvõtteid ja tunnustada paremaid.

See on kollektiivne töö aine- ja klassijuhatajatundides, ühisüritustel jne. Võimalusi on palju. Tuleb vaid luua ühisrinne ja öelda julgelt, et meie

koolis ei suitsetata; suitsetamine on koolis keelatud (mitte kahjulik ja jätta valik!) Muidugi nõuab see vähemalt esialgu kontrolli. Mõeldav on see väiksemate koolide korral.

Esikohale seaksin üldise järjepideva selgitustöö meelemürkide kahjulikkusest (tubakas, alkohol, narkootikumid), mida teevad kõik õpetajad oma tundides, jätkaksin referaatide koostamise ja järgneva aruteluga klassis; filmide vaatamisega, ülekoollistes üritustes ja konkurssides osalemisega.

„Noored hakkavad suitsetama selleks, et vanemate seltsis poolehoidu võita, see on võimalus olla täiskasvanum. Vahel lihtsalt kardetakse suitsetavate kambameeste pilkeid. Tegelikult ei näita julgust mitte teiste meelega suitsetamine kui just pakutavast suitsust teiste kiuste loobumine. See eeldab hingejõudu, püsivust, tahet,“ kirjutas oma referaadis 9. kl õpilane 1988. a. Julgen loota, et ta ise ei suitseta. Tegu on tütarlapsena.

Vestlustest on jäänud meelde küsimus: „Õpetaja, miks kaupluses müüakse suitsu (ka alkoholi)?“ Vastasin: „Mi-

da kõike kaupluses müüakse, kuid sa ei osta kõike. Sul peab jätkuma mõistust otsustada, mida ja milleks sa ostad.“ Referaadid olid kirjutatud kirjanduse põhjal.

Mul on silme ees pilt, kus 4–5 õpilast Soomes demonstratiivselt kaupluse ees suitsetavad ja sülitavad maha. Küsisin kauplusest, kas noored ei pea koolis olema. Vastati, et on vahetund. Ja kõik oli loomulik. Keegi ei sekku, ollakse ükskõiksed. Ometi see on meie ühine probleem.

Huvitav oleks teada, mida suitsuprii klassi võistlus Kuressaare gümnaasiumi 4.b klassi õpilastele andis, kuuldagi nende ja teistegi arvamusi ning tulemusi suitsuprii klassi 20-aastasest liikumisest. Parim tulemus on kindlasti see, kui õpilastel puudub huvi suitsetamise vastu. Sellise kindla veendumusega võiks juba koolikollektiivi ees esineda, panna vanemaid õpilasi mõtlema ja ütleva, et tubakata olek ei ole vaevlemine, vaid hoopis önn säästa tervist ja raha.

LIIDIA PETTAI

KUI MINA OLIN VEEL VÄIKENE MEES

Juku-Kalle Raid

Integratsiooni kahjulikkusest, umbes 20 aastat hiljem

Et minu murdealine iga ja meie riigi imelik-ealine noorperiood langesid miskil määral kokku, eks ma pea ikka silmas 80-ndate lõppu, juhtus igasuguseid asju – õpetuseks ja äratuseks nii endale, endast vanematele, saati siis noorematele.

Sellel fotol vaatab Miles Davise kontserti (Soome YLE ykkösest toivottavasti) kas 13- või 14-aastane Juku-Kalle Raid. No aasta peaks olema kas 1987 või 1988; toonane kiire elu on täpsustused ära neelanud. Ja nipsutab too Juku-Kalle oma toonase, fotol oleva tolle nädala (ebakonkreetne „too“) võiks märkida kogu ajastut – minu jaoks vähemalt) viimaseid näpunipsutusi. Miks viimaseid? Põhjuseks on integratsioon.

Ei hakkagi siin tänasel poliitkorrektsel ja igaval ajal ning igavas lehes nimesid täpsustama, nii palju ehk siiski, et külla sai kutsutud kaks sõpra – teine Buhhaarast ja esimene ka kasagilt säältkandist, ainult et see oli juba rohkem Moskva-elukas. Tõlkes: omas Moskvas elamise, töötamise ja hingamise haruldast luba – mis on kõva sõna (soovijate hulka arvestades) tänaseni. Ja asutud koos Nõmmel integratsiooni teostama.

Sest mis on integratsioon? Eks ikka omakultuuri transport teise segmenti, aga samas pidev töö sellest teisest arusaamisest ning võib-olla on *point* (oh, teravik, lingvistiline laen) üksteisega harjumise, sümbioosis (ja sarnasemaks ning igavamaks muutumises). Kahe jõulise ja mõtteka inimese abielu, millest alates saab alguse viisakas arvestus ning mandumine?

Valmistusime meie tiint Eestis (ühe mehe, praegu vägagi tuntud ajakirjaniku löikasin pildilt igaks juhuks välja) Buhhaara koletisi vastu võtma. Ja

Luuletaja ja ajalehe KesKus peatoimetaja Juku Kalle Raid 13-aastaselt, kuulamas-vaatamas Soome telekast Miles Davise kontserti. Sõbrad Buhhaarast on juba „surnud“.

mis seal salata, korraliku retseptiga 60 liitrit koduõlut sai juba tükk aega enne käima pandud. Ja – mis teisest küljest salata – eks Buhhaarast tulnud toppisid samapalju – umbes 60 liitri jagu – isetehtud koduveinigi lennukisse (tutvuse kaudul).

Ja kui siis Nõmmel rõõmsasti kohuti, selgus, et koduõlu tappis minust 15 aastat vanemad külalised juba teise kannuga (kann oli 100-aastane, kirjutisega „Meil kannud käivad ringi / Ja ülendavad hingi), rääkimata sellest, mida meiega kaugel toodud koduvein toime pani... Mõlemad tooted ju geograafilisest aspektist ainuomase batsilliga.

Jutu moraal on lihtne: juba väga varakult, 13-aastaselt sai mulle väga

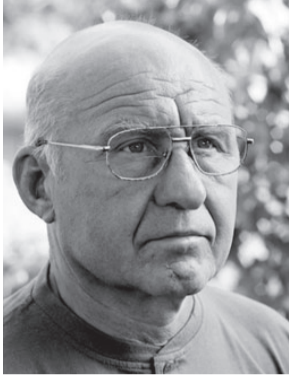
selgeks, et igasuguse integratsiooniga peab ettevaatlik olema. Batsillus on teine. Ja teise kultuuri batsillus ajab teisel kas kõhu lahti, pea valutama või lükkab rajalt ära. Aru võib saada, mekkida tasub, ent omaksõit pole mõtet isegi teeselda. Teeb sitta nii ühele kui ka teisele poole.

Kui kuulan lugusid tänasest Euroopast, maailmast, multikultuurist jne, meenub alati eelkirjeldet õpetlik juhtum. Ja miskipärast on selle poolt edastatava ohutundega nõus olnud senini mulle kaugel inimesed nii idast kui ka läänest – kel ikka oma batsillus veel vähegi eksisteerib, kes standardiseerumist ei aja. Ja kes usuvad, et isepärast maailma huvitavamaks muudab.

Ühiskonnaõpetus koolis ja kool ühiskonnas

Hillar Padu,

õpetaja

Kui Juku ei viitsi pingutada, peab õppima Juhani. Paradoks on selles, et Juhani pea enam hästi ei võta ja Juku teab, et küll jõuab – elu alles ees. Ühed lollid mõlemad!

Kooliuringud näitavad: õpi vähem, sahmerda rohkem – oled mäel. Kurvem on, et nii õpihimu kui ka tegutsemislust on languse teel. „Eesti inimarengu aruanne 2007” toob peatükis „Eesti koolidemokraatia” sellekohaseid näiteid seoses kodaniku- ja ühiskonnaõpetuse õpetamisega.

Valitseva seisukoha järgi tugevdavad kodanikuõpetus ja osalus koolielus õpilaste demokraatiameelsust. Järelikult tuleks demokraatia defitsiidist ülesaamiseks koolis-kodus-riigis rohkem õpetada moraali- või usundilugu, eetikat ja ärietikat, sõja- ja rahuteadusi, kodaniku- ja ühiskonnaõpetust. Kõigi nende „õpetuste” mõju võib aga olla eeldatult keerulisem ja oodatule isegi vastupidine. Paremate demokraatiateadmistega õpilased pole

valmis aktiivseks kodanikuosaluseks. Keskmisest nõrgemate teadmistega õpilaskandidid suhtuvad demokraatiateadustesse suisa põlglikult.

Eriti tundlik teema on ühiskonnaõpetus Eesti venekeelsetes koolides. Selles võib näha katset vene kultuurilist omapära alla suruda ja kohustada siinseid venekeelseid vägivaldselt integreeruma. Tegelikult ei tea ei üks ega teine kool teineteise elust ning mõtlemismallidest midagi.

Kurdame täppis- ja loodusteaduste ainekavade vähese seose üle eluga. Kuid ka kodaniku- või ühiskonnaõpetus pole puhta teooria tasandil enam kui usuõpetus tsaariajal või punaste ainete relikt vene ajast.

Inglismaal 2002. a tehtud uuringud tõdeavad, et kohustuslik kodanikuõpetus on õpilastele igav või vastumeelne. Pole täheldatud demokraatlike hoiakute või praktikate märgatavat arengut. Ühiskonnaõpetuse ainekavad on Eestiski kriitikat pälvinud.

Ei usu oma tegevuse tõhususse

Analüüs, mis tugineb rahvusvahelise kodanikuõpetuse uuringule Eestis aastatel 1999 ja 2005, näitab positiivsest küljest vaid seda, et on kahanevad nende õpilaste arv, kelle arust võim Eestis on koondunud vähestele rahvast mittehoovivate isikute kätte.

Kõige vähem usku oma tegutsemise edukusse on tänasel 8. klassil. Nende näitaja jääb alla ka 1999. a sama eagrupi omale. Tõsi, tänased üheksandikud on küll noorematest

Riigikogu lahtiste uste päev tänavu 23. aprillil. Uuringud näitavad, et õpilaste usk oma suutlikkusse ühiskonnas kaasa rääkida on aina kahanenud. RAIVO JUURAKU foto

enam poliitikat huvitatud ja nende teadmiste tase umbes 10% kõrgem, kuid see ei tõsta õpilaste usku oma suutlikkusse ühiskonna- või koolielus kaasa rääkida. Õpilaste usk sellesse, et koos tegutsedes suudetakse koolielu muuta, on aastatega langenud.

Neljandik 8. ja viiendik 9. klassi õpilasi ei leia enam, et õpilasesindus võiks koolielu paremaks muuta. Pigem toetavad noored ühisaktsiooni, kuid ilma konkreetse organisatsioonita.

Õpetajad on õpilasmavalitsuse mõjukuse suhtes veelgi skeptilisemad. 47% õpetajaist arvab, et nende koolis pole õpilasmavalitsusel kaalukat kohta. Pooled üheksandikest ja enam kui pooled kaheksandikest ei taha

osaleda kooli probleeme puudutavates aruteludes. Enam-vähem sama palju õpetajaid leiab, et õpilasi ei peaks kaasama aruteludesse õppetöö kavandamise või õppemeetodite üle.

Koolivaim ja koolikeel

Nimetatud langussuundadega haakub õpilaste kahanev usaldus kooli vastu. Kaheksandikest ei usalda kooli kolmandik. Kool ja ajakirjandus on ainsad institutsioonid, mida õpilased usaldasid aastal 2005 vähem kui 1999.

Uuringud toovad välja erinevusi eesti ja vene koolikultuuris. Vene koolid on autoritaarsemad ja rangemate sisekorraeskirjadega, õpilaste oma-

vahelised suhted seal on mõnevõrra halvemad.

Eesti ja vene, linna- ja maakoolide hoiakud valitsusse ja poliitikasse on pigem sarnased kui erinevad. Märksa tugevamini kui keel või asukoht mõjutab õpilaste usku ühistegemistesse ja kodanikuõpetusse klassikliima avatus. Viimane iseloomustab õpilase õigust tunnis õpetajaga avalikult mitte nõustuda ja kaitsa oma seisukohti, kui probleem on käsitletav mitmest aspektist. Vene koolides on lapsi, kes peavad klassikliimat maksimaalselt avatuks, vähem. „Koolivaim on tähtsam kui õppekeel,” järeldevad ülevaate autorid.

Paradoksid

Kodaniku- ja ühiskonnaõpetuse enam kui kümneaastane ajalugu näitab omapärasid tendentsi. Ligi pooled 14–16-aastastest on huvitatud poliitikast ja koolikorraldusest, kuid otsustusosalajaks peab end vaid 10–20%. Ka huvilistest noortest jääb kolmveerandil oma kavatsus realiseerimata. Miks?

Ühiskonnaõpetust ei tohiks tuupida kui puhast teadust. See peaks olema praktiline nagu käsitööõpetus, kus omandatakse konkreetseid oskusi. Kuid ühiskonna toimimise praktika klassi, kooli, küla või linna raames puudub ainekavast sootuks. Kooli aktiivne lisandmõju ühiskonnale samuti.

Ainekava eeldab vaba ülesehituse ja avatud klassikliimaga tunde, aga eksamil peab laps olema teoreetik nagu steriilses ühiskonnas ehitaja muistegi. Puhta teooria tuupimine kogukonnas elus osalemiseks ja selle mõtestamiseks võõrandavad rahvast rahvusriigist ja õpilast koolitööst. Lõpetuseks paradoks ruudus – kõik targutavad koolist, aga keegi ei kuula kooli ennast!

Riigieksamitest ja eksamitest üldse

Allar Veelmaa,

Loo keskkooli matemaatikaõpetaja, pedagoog-metoodik

Kui eelmisel aastal sai osal matemaatikaõpetajatest REKK-i kaootilise eksamikorralduse tõttu mõõta täis, siis selle aasta eksami kohta võib öelda, et see oli kooli tundvate ja mõtleivate inimeste tehtud.

Ülesanded ei olnud ülemäära keerukad ja tuldil õpilased, kes on matemaatikat kogu keskkooli aja korralikult õppinud, häta ei jäänud. Ükskord ometi mõeldi ka lapse peale.

Paraku tekib ka küsimus: eelmisel aastal püüti matemaatikaõpetajatele „veenvalt” tõestada, et testiteooria kohaselt ei tohi kahe järjestikuse aasta eksamitulemused erineda enam kui viie hindepunkti võrra. Jutt oleks tõsiseltvõetav, kui eksameid tehtaks igal aastal sama skeemi järgi. Paraku on matemaatikaeksamit 11 aasta jooksul tehtud nii mitmel viisil, et nende kokkulugemine muutub tülikaks. Testiteooria rakendamine siin on samaväärne sellega, kui võrdleksid

me Pekingi olümpiamängudel 100 m ja 110 m tõkkejooksu tulemusi.

Vaatlejal polnud juhend selge

Täiesti uskumatu lugu juhtus selle aasta matemaatikaeksamil, kus välisvaatleja raudkindlalt väitis, et eksami teine osa kestab kaks tundi. Meie teada pidi eksami teine pool kestma kaks ja pool tundi. Pärast põhjalikke paberite uurimist leidis vaatleja, et on kogunisti kaks eksamijuhendit: ühes on kirjas, et eksam kestab kaks, ja teises, et kaks ja pool tundi. Keda või mida siis uskuda? Meie laste jaoks lõppes kõik õnnelikult, nad said oma 2,5 tundi kätte. Samas Arte gümnaasiumis (võib-olla mõnes koolis veel) tehtigi teine osa kahe tunniga ja hiljem lubati soovijatel eksami teine osa uuesti teha. Ennekuulmatu!

Vaatleja peaks suutma ka kindlaks määrata, kas õpilased kasutavad selliseid kalkulaatoreid, mis on lubatud, või on mõnel iPod laual. Arvutite probleem on olnud riigieksamite kehtestamise algusest saadik. Mina näen õpetajana kahte võimalust: kas arvuti kasutamine ei ole lubatud (siis peavad olema ka ülesanded vastavad) või lubatakse kasutada mis tahes kalkulaatorit ja ka teatmikke (need peavad siis koolis olemas olema ja kõigil eksaminandidel ühesugused). Ise pooldan teist varianti. Koolis toimuv ja reaalne elu peavad käima käsikäes. Saata 21. sajandil ellu laps, keda on õpetatud 19. sajandi meetoditega, näib vastu-

tustundetut. Tuletan meelde, et REKK-i välja antud nn valges raamatus pakkusid just füüsikud välja mõtte, et eksamil saaks teatmikke kasutada. Kui keegi suudab mulle veenvalt tõestada, et matemaatikast mitte midagi aru saav laps suudab teatmiku abil eksami teha 60–70 punktile, siis võtan oma sõnad tagasi.

Põhikoolieksam läks aia taha

Põhikoolieksami puhul, mis on 2000. a alates olnud mõistlik, keerati seekord kõik pea peale. Arvestades laste funktsionaalse lugemisoskuse langust, pole mõistlik anda eksamil ülesandeid pikkusega kolmandik A4 lehest. Ka pole mõistlik eeldada, et põhikooliõpetaja teab Eesti Energia hinnapakette.

Geomeetriaülesande ühe varianti puhul kasutati tekstis sümbolit, mida joonisel polnudki. Õpetajal ei ole õigust sekkuda eksami käiku ja ülesannet muuta – võib olla tahtis ülesande autor meelega sellise „augu” kaevata. Ka pakutud vastustest oli üks täiesti vale, ja selline asi tekitab nõrdimust. Loodame, et vigadest õpitakse ja selliseid asju enam ei kordu.

Kohustusliku riigieksami vastu

Olen täiesti päri, et gümnaasiumi lõpus peab olema matemaatikaeksam. Kuid see tuleks läbi viia nii, et saab sooritada ühtsete materjalidega koolieksami (üliskooli astumisel see arvesse ei lähe) või siis riigieksami neile, kes

tahavad jätkata õpinguid koolis, kus nõutakse matemaatika riigieksami sooritamist. Kevadel väitis TTÜ esindaja, et järgmisest aastast saavad neil teha matemaatikaeksami ka need, kes on selle küll sooritanud, aga mitte väga headele punktidele. Väärt mõte! Sama võiks teha TÜ, kus koolitatakse matemaatikuid ja matemaatika on eeldusaineks teistelgi erialadel. Kui vanasti said üliskoolid sisseastumiseksamite korraldamiseks hakkama ja praakisid õnneotsijad kohe välja, siis nüüd saab lävendikalkulaatoriga rehkendades valida mitme üliskooli vahel ning pahatihti tehakse ka vale valik. Alles hiljuti kirjutas TTÜ õppejõud Eesti Päevalehes, et ligi veerand üliskoolist langeb esimesel aastal välja. Kahju, et see nii on. Aga kahju on ka sellest, et ROK-i järgi õpetatakse matemaatikat 3+3+3-süsteemis ja on ka koole, kus neid tunde on gümnaasiumiastmes 19 (ilmselt osa praktikumitunnid). Viimasel juhul saab lapsele õpetada nii teooria algeid kui ka korralikku ülesannete lahendamist. Esimesel juhul ei õnnestu eriti hästi kumbki.

Kohustuslik riigieksam on kasulik neile, kes tahavad tööd ja leiba säilitada. Matemaatika riigieksami tegijate arvu sidumine selle aine populaarsusega on meelevaldne ega tugine ühelegi tõsiseltvõetavale argumentile. Lapsed pelgavad seda eksamit valida, sest pole ju ette teada, missugune eksam tuleb. Eelmise aasta lõpetanutest läksid paljud poisid sõjaväkke ja kandideerivad nüüd üliskooli tänavu lõpetanutega. 2006. ja 2007. a põhjalikult ebaõnnestunud eksamite tõttu on nende aastate lõpetanud tänavuaastastega võrreldes väga ebavõrdses seisus. Kuidas seda kommenteerib REKK? Ootan väga kirjalikku ja ka põhjendatud selgitust.

Igatahes võrdse kohtlemise printsiipi Eesti Vabariigis ei kehti.

REKK-i jaoks ei kehti ka süütuse presumpatsioon. Mahakirjutamises saab õpilast süüdistada vaid juhul, kui ta sellelt vahetult tabatakse. Kui mitte, ei saa süüdistada. Mul oli telerist häbi vaadata esinemas REKK-i direktorit, kes enesekindlalt väitis, et lugu on lõppenud. Kuna vahetut mahakirjutamist pole tuvastatud (eksamil olid ju komisjon ja vaatleja), olen saajaprotsendiliselt nende lapsevanemate pool, kes REKK-i kohtusse kaebavad. Pean lugu inimestest, kes püüavad hariduselu õigetele rööbastele viia, aga Ivan Sussanini viisil juhitud asutus seda ei tee.

Hüvasti, riigieksamid!

Kuni haridusministeerium lubab REKK-il noori mõnitada (kukud läbi, teed järgmisel aastal sama eksami, eksamivalikut muuta ei saa; apelleerimise juurde ei lubata õpilast ega õpetajat; eksamitööst koopia tegemine on keelatud jne), puudub mul selle asutuse vastu usaldus. Vaadake rahuldatud appellatsioonide protsenti!

Riigieksamite tegemist alustati tekkida võivaid olukordi modelleerimata. Olgem ausad, riigieksamitega on eri ainetes olnud probleeme 11 aastat. Lõpetame riigi raha ja muude ressursside mõttetu raiskamise ning lõpetame riigieksamid. REKK-i muutumatute brošüüride asemel kirjutame lapsele lugemiseks parem midagi, mis teda matemaatika juurde toob, mitte sellest eemale ei peleta. Hüvasti, riigieksamid! REKK-i baasil saab luua õpetajate täienduskoolituskeskuse, mida meil pole. Koolitusfirmasid on hulgi. Härra Maurus oskab ikka raha küsida, aga kas see raha läheb asja ette või tõendi saamiseks, on juba teine küsimus.

Pärast Peetrit

Kalle Küttis,

Viljandi maavanem

Mullu septembris kutsusid koolivõrgu riiklikust korrastamisest huvitatud haridus- ja omavalitsustegelased Järvamaal Peetrit kokku üleriigilised mõttetalgud. Aasta on möödas, mis edasi sai?

Laiali mindi omamoodi ülevas tujus. Olime sõitnud Peetrite viiekesi ühes autos (maavanem, haridusosakonna juhataja ja kolm direktorit) ning tagasiteel saime poolteist tundi muljetada. Olime rahul, et valdav osa kokkutulnuid aktsepteeris järgmisi tõsiasju: suurimad probleemid on põhikoolis; maal koolivõrgu säilitamiseks tuleb panustada põhikooli, selle tugevdamiseks tuleb põhikool seal kus võimalik (alguses maakonnakeskustes) eraldada gümnaasiumist; gümnaasiumitase me haridust (10.–12. kl üldhariduses ja kutsehariduses) tuleb juhtida ühest kohast või samade printsiipide järgi. Peeter Kreitzberg andis mõista, et parlamendi kultuurikomisjonis on võimalik üsna kiiresti läbi suruda põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse parandus omavalitsustevahelise arveldamise koostamise kohta põhihariduse tasandil.

Kõik ühe mütsi all, aga...

Mind tegi rahutuks, et Peetril olid kõik liiga ühel nõul. Olin juba oma esinemise järel avaldanud kahtlust, et kvoorum, kellele me kõneleme, ei vaja veenmist. Töötame tühikäigul, kuni ei suuda kuulama tuua otsustajaid – poliitilisi arvamusi liidreid ja parlamendi liikmeid. Käime palverändurina ühel konverentsil teisele ja räägime sama, mida 90-ndate algul arutasime ja selgeks rääkisime. Selle 15 aastaga oleme saanud vanemaks, kogunud elutarkust, kuid Eesti üldsusele pole me hariduskorralduse muutmise vajadust tõestada suutnud.

Olen esinenud põhikooli tugevdamise ja gümnaasiumitase eraldamise teemal neljal haridusfoorumil ja lugematutel hariduskonverentsidel, osalenud parteitu eksperdina IRL-i, Reformierakonna ja sotside haridustöörühmades ning parteide haridusteemalistel kõnekoosolekutel. Kõik need kvoorumid üksikult on suhtunud sümpaatiaga ka Peetri konverentsi põhiteesidesse, kuid mida ei ole, on haridusüldsuse kokkulepe. Miks? Üks põhjusi võib olla, et meil ei ole vaba arvamusi liidrit, kes võiks jäägitult ennast sellele pühendada, koondada messiana enda ümber jüngrid ja haridusüldsusele asjad selgeks teha.

Saagem eurooplasteks

Nn puhta gümnaasiumi (10.–12. klasse sisaldav koolitüüp) kohta on leviatud üsna võhiklikke ja ebareaal-seid müüte. Paar aastat tagasi kohutsin maavanemana ühe parlamendifraktsiooni saadikutega. Kuna laua taga istus ka eksharidusminister, tuli jutuks gümnaasiumide olevik ja tulevik. Kui olin oma põhimõtteid ette kandnud, küsis üks parlamendi liige minult ilmselt vaenulikkusega, miks ma tahan lõhkuda hästi töötava ja pikka traditsioonidega koolisüsteemi. Kui seletasin talle, et need „traditsioonid“ on saanud alguse koos Nõukogude okupatsiooniga ja on sama vanad kui külanõukogud, ühparteisisüsteem ja kolhoosikord, jäi ta mõtsele ja pomises omaette – kas tõesti!

Eesti-aegne koolisüsteem sarnanes praegu kogu Euroopas toimiva kooli-

süsteemiga, kus õpilased on jaotatud vanuse ja hariduse eesmärkidest lähtuvasse kooliastmesse. Enamasti on eraldi algkoolitase, progümnaasium on mõnel pool koos gümnaasiumitase klassidega. Ka Soome töötab selles süsteemis.

Õpilase kinnihoidmine ühes koolis oli nõukogude ajal puhtalt ideoloogiline: pikalt samas koolis õppivana oli teda kergem vormida vastavalt nõukogude ideoloogiale, tal ei olnud vajadust eriti ringi liikuda, mille käigus võinuks ta õppida juurde mittevajalikku. Tuletame meelde, et Venemaal polnud kolhoosnikel passegi enda käes, nii jäid nad paikseteks.

Mõistma peavad kõik

Üks tuntud teatrijuht oli lugenud mu artiklit ega olnud nõus minu propageeritava ideega ühest nn puhtast gümnaasiumist maakonnakeskuses. See kaotavat konkurentsi ja lapsel kaduvat võimalus kooli valida. Ta lubas oma lapsed siis teise linna kooli viia. Pakkusin talle mõttes eksperimenti. Oletame, et Viljandis ei ole mitte üks tubli teater Ugala, vaid kolm väiksemat, näitlejate ja lavastajate pärast konkureerivat teatrit. Kumbas variandis tahaks ta olla teatrijuht? Ta jäi mõtsele, jättis vastamata ja kahtles, kas neid asju saab võrrelda. Mina arvan, et saab.

Konkurents viib edasi. See on tõsi, kuid mitte kogu tõde. Jah, darvinistliku teooria järgi jäävad tugevamad ja targemad ellu, aga me ei saa kõiki loomariigi reegleid otse ühiskonda tuua. On hulk valdkondi, näiteks haridus, kultuur ja meditsiin, kus pole mõtet puhtalt konkurentsisist edu oodata.

Viljandis pole kolme gümnaasiumi vahel praegu mingit sisulist konkure-

Kalle Küttis septembris 2007 Peetri mõttetalgutel kõnet pidamas, esiplaanil kuulab Peeter Kreitzberg.

RAIVO JUURAKU foto

rentsi. Konkureeritakse vaid õpilaste pärast (nagu eelmainitud teatrieksperimentis näitlejate ja lavastajate pärast). Aga need õpilased on niikui-nii Viljandis ja neid on vaja õpetada. Ja ma ei näe mingit vahet selles, kas olümpiaad korraldatakse kolme kooli õpilaste või ühe kooli kuue paralleelklassi vahel. Võistlevad ju õpilased!

Paigalseis asja ei paranda

Pärast Peetrit riigikogu omavalitsustevahelisest vastastikusest arveldamisest ei loobunud, ilmselt ei loobugi. Suured linnad on seal tugevalt esindatud ja neil olekski imelik teist-sugust seisukohta oodata. Samas on hea tõdeda, et elavnenud on ka teised huvigrupid. Eesti koostöö kogu tahab sügisel välja tulla dokumendiga, mis

fikseeriks Eesti hariduse arengusuuna lähiaastateks. Eriti rõõmustav on kaubandus-tööstuskoja osalemine gümnaasiumitase hariduse arutamisel, sest ettevõtjad tahavad selles aktiivselt kaasa lüüa. Nende põhihuv on muidugi kutseõppe ja gümnaasiumihariduse kallutamise kutsehariduse kasuks. Kuidas edasi?

Leedus on tehtud hariduspoliitiline otsus, et 2012. aastaks peavad keskkoolid, mis ei ole suutnud kasvada gümnaasiumideks, muutuma põhikoolideks. Ka haldusreform on seal olnud jõulisem kui meil. Endised rajoonid muudeti omavalitsusteks ja ühe omavalitsuse piires loodetakse üldjuhul hakkama saada ühe gümnaasiumiga. Lätis peab keskkool gümnaasiumiks saamiseks läbima sertifitseerimise. Gümnaasiumis peab olema vähemalt

kaks klassikomplekti ja eraldi koolimaja. Bauska rajoonis ei ole gümnaasiumi just põhjusel, et ei ole suudetud leida eraldi õppehoonet. Samas saab Lätis gümnaasium viiendiku võrra rohkem raha kui sama õpilaste arvuga keskkool. Juriidilist vahet keskkoolist ja gümnaasiumist saadaval tunnistustel Lätis ja Leedus ei ole.

Pärast Peetri konverentsi korraldas Viljandi linnavalitsus aprillis hariduskonverentsi. Linna arengukavas on ühe nn puhta gümnaasiumi loomine ja sellest siis ka hariduskonverentsi teema. Võimalik on variant, kus jätkatakse ühe klassikalise gümnaasiumi ja ühe 12-klassilise kooliga. Otsuse peab tegema Viljandi volikogu. Kas neid otsuseid julgetakse teha enne 2009. aasta kohalikke valimisi, näitab aeg.

Ega kiirustada olegi kuhugi, sest

SAMAL TEEMAL

ÜLLAR VAHTRAMÄE, Järva maavanem

Haridus on nagu arstiteadus, kus igauks on ekspert, hindab asju oma haridus- ja elukogemuse põhjal, aga keegi peab nägema tervikut ja hoidma haridusrongi õiges suunas.

Üldiselt on meie haridus maailmas väga konkurentsivõimeline. Minu tütar, kes alustas oma kooliteed Peetri põhikoolis ja on jõudnud Inglismaale Essexi ülikooli kolmandale kursusele, ütleb, et kes tahab õppida, saab seda teha igal pool, kehvas keskonnas tuleb lihtsalt rohkem vaeva näha. Meie haridussüsteem on aga esirinnas just loovuse ja loogilise mõtlemise poolest. Essee kirjutamisel ei ole Eestist pärit õpilastele välismaal erilisi konkurente.

Olen tütrelt küsinud, milles on suurim erinevus meie koolisüsteemi ja tema rahvusvahelise kogemuse vahel viimase kasuks. Tema arvates on see nõustamine. Kui ta alustas rahvusvahelises koolis, määrati talle personaalne nõustaja, kes tegeles temaga kõrgkoolini välja. Nõustaja tegi kõikvõimalikke teste ja kohendas õppeprogram-

me, arendamaks just tema tugevaid külgi. Õpilaste arvu vähenedes on ka meil võimalik allesjäänud õpilastele personaalsemalt läheneda. Võib-olla on palju tahta igasse kooli oma nõustajaid, kuid vähemalt maakonna nõustamiskeskused peaksid oma võrgustikuga suutma kõik õpilased regulaarse jälgimise ja nõustamisega katta.

Suur kiire on möödas

Ka parim ei ole mõne aja pärast enam parim, kui seda ei arendata. Tihti on kõrget taset tunduvat keerulisem hoida, kui selle poole pürgida. Selles mõttes on tänuväärseid kõikvõimalikud haridusteamade arutusvormid, nagu Peetril toimunu eelmise aasta septembris või Tallinna Ülikoolis oktoobris toimunud hariduskonverents. Nende abil saame targemaks ise ja saavad targemaks hariduspoliitika kujundajad. Muidugi on palju nüansse ja erihuviseid, kuid kui tahame jätkuvalt edukad olla, tuleb arengusuundades kokku leppida. Tunnustan Eesti koostöö kogu, kes on võtnud hariduse oma tegemiste üheks prioriteetseks valdkonnaks.

Poliitikutel segab mõistlike otsuste tegemist tihti see, et nad arvestavad, kui palju see hälli juurde annab või ära võtab. Sellest saab üle ainult teemast ja muutuste vajalikkusest avalikkusele rääkides ning kõikvõimalike huvigruppe mõttetalgutele kaasates.

Oleme jõudnud oma riigi arengufaasi, kus poliitikud ei saa järske muutusi (reformid) enam ette võtta, kui just häda väga käes ei ole. Kõik vajalikud muutused peavad olema kõigile arusaadavaks tehtavad. Kiireid lahendusi

ei ole siin oodata, aga ka vesi uuristab lõpuks kivisse jälje.

Pärast Peetri mõttetalguid ja ühiste seisukohtade kujundamist ei ole ju ka meie haridusel seal kokkulepitu osas midagi muutunud. Peetri kooli ja Kareda valla algatus sai alguse murest oma põhikooli saatuse pärast. Põhikooliõpilaste arv on aasta-aastalt vähenenud ja jõudnud kriitilise piirini. Kuidas minna edasi – see küsimus ei vaeva mitte ainult Peetri põhikooli, vaid paljusid koole igas maakonnas.

Peetrite olid kokku tulnud just need, keda vaevasid samad mured. Haridustegelased ja poliitikud, kes nägid selles võõrast muret, sinna ei tulnud. Järelikult tuleb kokkulepitud põhimõtteid edasi selgitada, kuni need jõuavad otsustajate teadvusesse.

Järvamaal tegutsetakse

Järvamaal oleme sõlminud 65 osalise vahel Järvamaa arenguleppe, kuhu on kirjutatud ka nn puhta gümnaasiumi põhimõtte. Asjad liiguvad selles suunas Järvamaa kahes suuremas omavalitsuses: Türi vallas ja Paide linnas. Visalt, aga liiguvad. Saame näha, kumb enne tulemuseni jõuab. Kui algselt oli Paide aktiivsem, siis praegu tundub Türi ette rebivat.

Lisaks oleme Järvamaal omavalitsustega kokku leppinud nii koolivõrgu kui ka hariduskorralduse arengusuundades. Koolivõrgu kokkulepe on küll liiga üldine, aga see oli kompromissi hind, kuna iga omavalitsus võitleb oma kooli eest viimse hingetõmbeni. Kuni kool füüsilises mõttes on omavalitsuse pärusmaa, ei ole siin midagi

imestada. Omavalitsus näeb hariduses ainult oma piiridesse jäävat ja teeb vastavalt sellele ka otsuseid.

Kes on meie riigis pädev otsustama ja kelle käes on raha? Riigis kindlasti keskvoim. Haridusvõrku on mõistlik korraldada aga ka maakonna tasandil. Siit edasi võiks pikalt rääkida haldusterritoriaalsest korraldusest ja ülesannete jaotusest keskvoimu ja omavalitsuste vahel, aga see on poliitikutele veel hellem teema kui haridus.

Kompromiss ei ole alati raha kasutamise parim variant, aga inimesed istuvad vähemalt ümber laua ja räägivad. Tänavu oleme kokku leppinud arengukavas „Turvaline Järvamaa“ ja selleski on oma osa hariduskeskkonnal.

Linnad püüavad maalapsi

Peetril kõlama jäänud tugeva põhikooli idee kogub jõudu üle Eesti, sest lapsi on üha vähem. Linnakoollide probleem see veel ei ole, sest need püsivad tänu maalt tulijatele. Tugeva maapõhikoolide võrgustiku korral ei väheneks maakoolide õpilaste arv kindlasti nii drastiliselt. Kooli tegevust ei lõpeta lapsed, vaid lahkuvad õpetajad, kui nad ei näe perspektiivi, ning lapsevanemad, kes suunavad segaduse korral oma lapsed õppima suuremasse keskusse, mitte lähimasse kooli.

Ilmselt on üks põhjuseid, miks poliitikud ei taha teemaga haakuda, selles, et maarahvastik väheneb ja põhiline rahvastik (loe: hääled) asuvad linnades. Kuid varem või hiljem jõuavad need probleemid ka suurematesse asustatud punktidesse, kui otsuseid ei tehta õigeaegselt. Gümnaasiumiosa lahutamist põhikooliosast on tuge-

2003. aastal Viljandimaa omavalitsuste liidu täiskogul konsensuslikult vastu võetud hariduskorralduse muutmise kava nägi ette muutused 2010. aastaks. Seoses haldusreformi venimisega ei ole selle kava kõik punktid rakendatavad vist ka 2010. aastaks.

18. juunil kirjutasime haridusministri alla koostöölepingule. Pooled lähtuvad ühisest huvist soovitada ühe maakonna haridusmudeli arendamisel kasutatavat metoodikat ka teistele. Ministeerium uurib Viljandimaa koolivõrku, maakond korraldab uuringute arutelu ja hakkab tulemusi 2009. aastast rakendama, ministeerium monitoorib seda.

Miks just Viljandimaa?

Miks meile seda lepingut vaja oli? Viljandimaa on nii territooriumilt kui ka elanike arvult keskmine maakond, meil on esindatud kogu haridusastuste palett lasteaiast kõrgkoolini, meie omavalitsustel on tõsine tahtmine hariduskorraldust muuta.

Lähiaastastel tuleb Viljandimaale suurim summa, mis on Eestis viimasel ajal kutseharidusse investeeritud. Sihtotstarbelist toetust saavad maakonna mõlemad kutsekoolid. Viljandi ühendatud kutsekeskkoolile antakse 257 miljonit ning Olustvere teenindus- ja maamajanduskoolile ligi 180 miljonit krooni. Põhimure on kutsekoolidesse õpilaste leidmine. Seda ülesannet saab lahendada ainult riikliku tellimuse esitamisega nii kutsekoolidele kui ka gümnaasiumidele. Praegune olukord, kus üle 70% põhikoolilõpetanute jätkab üldharidusgümnaasiumis, meid ei rahulda ja muudab nullilähedaseks ka meie pingutused kutsehariduse materiaalse baasi täiendamisel. Silme ette tuleb pilt veneaegsest anekdoodist neutronpomme mõju kirjeldamisel. Punasele väljakule on kaetud lõputud read söökide ja jookidega laudu, kuid sööjaid-joojaid ei ole... Kuigi – jumala veskid jahvatavad küll aeglaselt, kuid alati õiges suunas!

Kõrgharidusmaastikku seirates

Kalle Tammemäe,

IT kolledži rektor

Eesti on piisavalt suur, et pida ülal ja arendada kõiki kõrgharidustasandeid bakalaureusest doktoriõppeni.

Ühe äärmusliku näitena toon pisi-riiki Luksemburgi, mis asutas alles 2003. aastal esimese (!) ülikooli. See on nüüdseks kasvanud 4000 üliõpilasega õppe- ja teadusastutuseks (plaanis on kasvatada tudengite arvu 7000-ni). Ei olnud ka maailma ühe kõrgeima elatusastemega riigis mõeldav, et selle elanikkonna suutlikemad omandavad kõrghariduse teistes riikides. 7000 üliõpilast 0,5-miljonilise elanikkonna kohta jääb tohutult alla Eesti näitajatele (1,4 miljonit ja 68 000 üliõpilast). Seepärast võib jääda mulje, et kui Eestis oleks samavõrra üliõpilasi (umbes 18 000), küll siis jaksaks kallist haridust pakkuda. Kuid üks Luksemburg seisa hea ka selle eest, et nende kodanikud saaksid kõrghariduse mujal Euroopas.

Probleemiks on, et väikese riigi vajadused teaduspotsiaaliga tippspetsialistide järele on ühekülgised (rahandus, meedia, keeled), mistõttu paljud ei leia omandatud haridusele kodus rakendust. Seepärast seati eesmärgiks tuua Luksemburgi tipp-

semel teadus koos tippasemel teadlastega. Arvestades riigi rikkust, pole võimatu, et raha ka tulemus annab ning rammusa toetusega teadustegevus Luksemburgi ülikooli maailma tippülikoolide hulka viib. Riigi maine on niigi hea ja uut initsiatiivi toetav. Pole imestada, et õppejõudude-teadurite konkurents avanevatele töökohadele on 30–150 inimest kohale. See on tõeline maailmalt koore riisumine, millest Maarjamaal ainult unistada saab...

Probleemide sasipundar

Nii nagu on vaja elitaarset kõrgharidust Luksemburgile, on seda vaja ka Eestile. Ehkki Eesti kõrgharidussüsteemil oli võimalus 1990-ndate algul paljutki uuele alusele viia, osutus minevikupärand ja akadeemiline konservatiivsus liialt pidurdavaks. Tulemus tuli kirju nagu lapitekk, mistõttu on Eesti kõrgharidusel praegugi paras probleemide sasipundar lahendada.

Eestis õnnestus kiirelt ellu viia 3+2-süsteem, valdav osa uusi esimese taseme õppekavu on kolmeaastased, millele järgneb kaheaastane magistriõpe. Paraku on Põhjamaades esimese aste tavaliselt hoopis nelja-aastane ja millegipärast ei kiputa seal seda lühendama. Paneme kõrvuti nelja-aastase kõrgharidusega Soome või Rootsi noore ja meie kolme-aastase õppe läbinud bakalaureuse. Kumma tööle võtaksite?

Kas Eesti kõrgharidus oleks kvaliteetsem, atraktiivsem ja efektiivsem, kui saaks riiklikult keskenduda umbes kümnele kõrgkoolile praeguse 34 asemel? Seades sihiks, et kõigis neis kõrgkoolides oleks tegemist heterogeense haridusega kõigi oma interdistsiplinaarsuse võimaluste ja

aktiivse teadustegevusega? Sellised kõrgkoolid võivad vabalt omada õppekeskusi eri linnades (nagu praegu ülikoolid oma regionaalsete kolledžitega), kuid omaksid võrgustikulaadset administreerimist.

Mõttes iseenesest pole midagi uut, kuid puudub jõud, mis surnud seisuga muudaks. Kõrgkoolide arv küll väheneb, kuid umbes ühe võrra aastas. See viib soovitud tulemuseni teosammul veerand sajandi ehk ühe põlvkonnaga... Revolutsiooni ei ole, kõik kulgeb erilise närvingeta, aga sellisel määral ei ole lusti ega atraktiivsust.

Endiselt püsib oht, et kitsalt sise-riiklikud ambitsioonid segavad kõrgkoolide koostööd. Kestab olukord, mida meie välispartnerid vaid arusaavalt muiates pealt vaatavad – oletada võib, et see lastehaiguse etapp on neil aastakümneid tagasi läbitud.

Tasakaal puudub

Probleemiks on ka rakendus- ja akadeemilise kõrghariduse vahekord, mis on Eestis nn vanemate Euroopa maadega võrreldes tuntavalt akadeemilise poole kaldu. Ning vahe püsib energiaraiskajaliku poliitilise ponnistusena vastu loodusseadustele, mis räägivad tasakaalustatud lähenemise poolt. Mida teha nende bakalaureustega, keda on kolme aastaga ühelt poolt viidud akadeemilistesse kõrgustesse ning teisalt ollakse sunnitud rüütama ka rakenduslikkusega tööjõuturu tarbeks? Õpiaeg on liiga napp kahe erineva haridusprintsipi teostamiseks.

Järgalt klassifitseeritud olemasolevad kõrgkoolid määravad üheselt ka sisseastujate valikud ja haridusteed. Selle asemel tuleks noortele anda enam valikuvõimalusi esimeste õpinguaastate järel otsustada, kas nende

tee läheb akadeemilise teadusloome poole (töökohad teadusasutustes, kõrgkoolis, arenduskeskustes) või tehakse rakenduslikum valik, mis annab kätte tööturul kasutatavad oskused, pädevused ning teadmised.

Kõrgkoolil on kaks väljundit: akadeemiline ja rakenduslik. Seda liigse retoorikata, võrdse harude rahastamisega. Praegu väärtustab riik sama kestmusega rakendus- ja akadeemilistest 10% odavamaks. Põhjust ei ole, erinevus pole suur, kuid seda esitatakse ikka veel, kuigi väheneval määral, kui akadeemilise esimese taseme hariduse ülimuslikkuse näitajat (!) ehk siis tagajärge põhjusena. Oletan, et paariaastane iseseisev elukogemus tudengina loksutab tulevikumõtet paika ning valik tehakse sobivaimalt akadeemilise või rakendusliku vahel, jõudmaks enda võimetele ja ambitsioonidele vastavale töökohale. Sellisel juhul tasakaalustub praegune kiivas akadeemilise ja rakendus- ja hariduse vahekord.

Rohkem avatust

Töökatele ja ambitsioonikatele noortele, kes ei leia hingelähedast doktoriõpet koduülikoolides, on avatud kogu maailm. Kui oma saavutusi ollakse valmis Eestisse tooma või Eestiga seotud firmaga jagama, avanevad ka igati arvestatavad stipendiumikraanid (ülikoolide nimelised stipendiumid, SA Archimedes kaudu vahendatavad Euroopa fondid, firmade konkursid), mis teevad jõukohaseks isegi tasulise doktoriõppe. Rõõm on nentida, et selliseid noori jätkub ning konkursid magistri- ja doktoristipendiumitele toimuvad tugevate kandidaatide vahel.

Demograafiline olukord kahaneva tudengkonnaga sunnib kõrgkooli olemasolevat avatum ning tegema enam koostööd, et ükski potentsiaalne tudeng õppetöösse toomata ei jääks. Küllap tekib ja jätkub siis ruumi ka elitaarsusele nii õppes kui ka kõrgkoolides tehtavas arendus- ja teadustöös.

vama põhikooli kaitseks isegi rohkem vaja kui gümnaasiumile endale. Aga selge peab olema, et nn puhtas gümnaasiumis ei õpi noor igaks juhaks, vaid et omandada tulevikus akadeemiline kõrgharidus. Tundub, et läbimurre siin on lähedal, nagu ka kutsehariduse ja gümnaasiumi tasakaal. Küll visalt, aga liigume edasi.

Vältida soovimatut

Järvamaal alustab 1. septembrist Paide kutsekeskkooli ning Türi tehnika- ja maamajanduskooli baasil Järvamaa kutsehariduskeskus. Praegu saaksid need koolid veel kumbki eraldi hakkama, aga küsimus on homses. Mõned poliitilised leidsid, et parim tee edasi liikuda on kahe kooli vastandamine – ja edutult. Edasiviivaks jõuks on olnud koostöö.

Küsimus on kogu Eestis. Meie riik on nii väike, et selle vanuserühma õpilaste pärast konkureerivad juba kõik gümnaasiumid ja kutseõppeasutused. Viimane aeg on mõelda, et lähiaastatel jõuab õpilaste arvu langustrend kõrgkoolidesse. Kui neid protsesse väga selgelt ei suunata, võib vaba tureregulatsioon tuua kaasa soovimatuid tagajärgi, millega järeלטulevad põlved peavad pikka aega tegelema.

Haridus on suur väärtus, veelgi suurem väärtus on emakeelne haridus. Kui me selle hoidmise ja arendamisega ei tegele, hakkavad tulevikus meie tehtut uurima arheoloogid. Ja mis keeles nad räägivad, ei oska ennustada.

TARTU ÜLIKOOOL

AVATUD ÜLIKOOOL

Ootame töötavaid õpetajaid õppima järgmistele ümberõppe kursustele:

- AJALOOÕPETAJA
- BIOLOOGIAÕPETAJA
- GEOGRAAFIAÕPETAJA
- INGLISE KEELE ÕPETAJA
- KOOLIELSE LASTEASUTUSE EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ÕPETAJA (Narva kolledž)
- GÜMNAASIUMI MATEMAATIKAÕPETAJA

Kõikidel programmidel on 10-15 tasuta õppekohta.

Dokumentide vastuvõtt kuni septembrini.

TÄPSEM INFO:
taienduskoolitus@ut.ee

www.ut.ee/umberope

AVATUD ÜLIKOOOL – AVATUD TULEVIK

Rakenduslike teadus- ja arendustööde konkurs

Tallinna ülikooli teadmussiidri keskus korraldab koostöös Tallinna ettevõtlusametiga esmakordselt TLÜ üliõpilastele ja vilistlastele mõeldud rakenduslike tööde konkursi.

Kuni 7. septembrini saab esitada konkursile kursuse- või lõputööd, uuringute või arendusprojektide lõppraporteid vmt. Tööd peaksid olema koostatud mõne äriettevõtte või muu organisatsiooni tellimisel või peab nende tulemus olema kasutatav tootmises või teeninduses. Konkureerida saavad tööd, mis on edukalt lõpetatud perioodil 1.01.2007–31.08.2008. Kasuks tuleb läbiviidud uuringu või arendustöö uudsus ning suunatus soovitatavalt Tallinna ettevõtluskeskkonna arendamisele või muu seotus Tallinna linnaga.

Tööde esitamiseks konkursile tuleb saata täidetud ankeet koos lisamaterjalidega e-aadressil teadmussiire@tlu.ee.

Võitja preemia on 10 000 krooni. Autasustatakse Tallinna ettevõtluspäeval 9. oktoobril.

MAIKI VOORE,
TLÜ pressiesindaja

Tunnustus on tähtis

Peaaegu väga tähtsaks õpilaste tunnustamist. Tunnustan hinnete, suulise analüüsiga, kommidega paremaile kiiremaile, võimalusega veerandi lõpul tublimatel mõni töö vahele jätta. Olenemata õpilase tavalisest tasemest, kiidan ja nimetan tubli saavutuse alati ära. Igal veerandil on mõni selline töö või ülesanne, mis on jõukohane kõigile või pea kõigile õpilastele. Arvestustööd on valitud nii, et ka nõrgemad saaksid eduelamuse.

Kui ma õpilasi juba tunnen, hindan vastavalt igapäevase arengut silmas pidades, mitte klassi üldist taset järgides. Grammatikatööde puhul individuaalne hindamine kõne alla ei tule, v.a logopeedilised lapsed.

Oluline on vahetu suhtlemine. Mul on kombeks jätta madala enesehinnanguga õpilasi vahetunniks mõneks minutiks klassi, et neile eneseuskus sisendata: teed ära küll, mõtle positiivselt jne. Konsultatsiooninaega pakun igal võimalikul ja võimalusel juhul. Tihti vajab õpilane vaid mõnd julgustavat sõna – teema on tegelikult selge.

Eri ainetel vahel on hea teha järgmist koostööd: sisuliselt hindab mõni teine aineõpetaja, grammatikat aga eesti keele õpetaja. Seda võimalust olen kasutanud bioloogia-õpetajaga. Ajalehte olen teinud koos kunstiopetajaga: tekstid eesti keele tunnis, illustratsioonid ja paigutus kunstitunnis.

Eelistan aktiivseid meetodeid: koitvat loengut, lugemist, intervjuud, juhtumit uuringut, rühmadeskussioone, rollimänge, õpilaste ettekandeid, simulatsioone, ajurünnakut, projekte, õpikodasid, iseseisvat õppimist. Praktiseerin ka filmide tegemist: intervjuu teema kõneõpetuse kursuses annab selleks hea võimaluse. Tööd on tulnud põnevad ning sisukad.

Idee, et elukestev õppimine on elustiil, vastab minu ettekujutusele õppimisest ning püüan seda ka oma õpilasteni viia.

Ave Teder,

Tallinna tehnikagümnaasiumi eesti keele ja kirjanduse õpetaja

Loeb õpetaja isiksus

Sirje Tohver

Annika Krusell: „Õpetajate häda on selles, et kõik on koolis käinud ja teavad, kuidas tuleks lapsi õpetada.“

RAIVO JUURAKU foto

Pääsküla gümnaasiumi matemaatikaõpetaja Annika Krusell on üks neist hakkajatest noortest, kellele koolis meeldib.

Õpetate ainet, mis valmistab paljudele õpilastele raskusi.

„Milline aine ei valmista? Õpilased on erinevad, üks omandab matemaatika hästi, teine saab kätte hädapärase keskmise, kolmas kõigest miinimumtaseme. Kondikava tuleb kõigile selgeks teha, küsimus on, mis ajaga. Mõni saab kohe aru, teisele seleta kaks kuud, enne kui hakkab kohale jõudma. Kinnistamine aeg on vahel väga pikk.“

Mida ette võtate, kui klass rahutuks muutub?

„Noomimine ei aita, tuleb õpilastele ühine keel leida. Monoloogi pidamisel pole mõtet. Selle asemel, et õpilasi veerand tundi tulemusteta korrale kutsuda, olen üritanud nendega vestelda, panna kaasa mõtlema. Õpilasi

on lihtsam tööle saada, kui nendega aeg-ajalt rääkida. Mõne aasta eest ei saanud ega saanud ma 7. klassi tööle. Vahel rääkisime pool tundi ja tegime siis 15 minutit intensiivset tööd – selle võrra tuli kodus rohkem teha –, kuni nad harjusid tunnis töötama.“

Millest lapsed rääkida tahavad?

„Elust ja maailma asjadest. Ajal, mil algab maailma ja oma mina avastamine, tunnevad nad igasuguste asjade vastu huvi. Küsivad vahel nii naljakaid küsimusi. On täiesti seinast seinä teemasid. Päriskalast rääkisime filmist „Klass“.“

Kas vestlus tõstab õpetaja autoriteeti?

„Autoriteeti mõjutab sada pisiasja. Õpilased aktsepteerivad õpetajat, kes on tugev isiksus, täidab lubadusi, küsib nende arvamust. Vestlused aitavad ainult juhul, kui õpetaja olukorda kontrollib, mitte ei lase klassil jääda mokalaata pidama. Autoriteet kujuneb paari aastaga, ühel lihtsamalt, tei-

sel raskemalt, aga noore õpetaja probleemid tuleb enamikul läbi elada.“

Mis vigu noored teevad?

„Kõige põhilisem vigu on, et kui distsipliini pole, üritatakse klassi karistamisega kontrolli alla saada. Sellega võib kõik ära nullida. On vaja kasutada õigeid nõkse sõltuvalt klassist ja õpilasest – kellele mis mõjub. Pole kaugelki lihtne leida igas situatsioonis kõige sobivamat käitumisviisi, sest reageerida tuleb kohe. Lapsed üritavad õpetajat endast välja viia, et ta klassist nuttes välja jookseks ja kellegi appi kutsuks. Tuleb üritada olukord ise lahendada, mitte abiväge kutsuda. Alguses on see küll päästeventiil, aga pikemas perspektiivis ei tööta. Käitumismudeleid anda ei saa. Võib ju minna probleemiga kolleegide juurde – igauks pakub sulle oma lahendusvariandi –, aga lahenduse pead leidma ikkagi ise.“

Õpetajad kurdavad madala prestiiži üle. Kas olete tunnetanud üleolevat suhtumist?

„Ei ole. Kui kuulatakse, et olen matemaatikaõpetaja, on kõige tavalisem reaktsioon: „Oi, mulle oli matemaatika koolis nii raske!“ Häda on selles, et kõik lapsevanemad on koolis käinud ja teavad, kuidas tuleks lapsi õpetada. Probleem on, et lapsi jäetakse varasemast enam omapäi, vanemad eeldavad, et küll õpetajad tegelevad. Lihtsamaks teeb meie kui äärelinna kooli õpetajate elu see, et lapsed on tavaliselt ümbruskonnast, nende sotsiaalne taust on teada. Tuntakse emasid-isasid, tädisid, teatakse, mis klassis kellegi õde käib.“

Kas lapsed on muutunud?

„Varem oli pöördemoment 7. klassis. Kuuendas olid veel head lapsed, aga suvel oleks nagu mutrid lahti keeratud. Nüüd ei ole enam seda järsku joont, puberteet on hajunud, mõnel lööb see välja juba 5.–6. klassis, teisel alles gümnaasiumis.“

Õppimisharjumus hakkab kahjuks täiesti kaduma. Kui ma õpetasin 1999. aastal Arte gümnaasiumis, olid mul 5. klassis kogu aeg käed püsti, „õpetaja, õpetaja, ma tahan vastata“, nüüd jäetakse nahaalselt kodutööd tegemata. Probleemid, mis varem tekkisid 7.–8. klassis, on jõudnud varasemasse ikka.

Isegi algklassilapsed ei taha enam õppida.“

Õpetaja elu läheb järjest raskemaks.

„Ei ütleks, et raske on. Pääsküla gümnaasiumis on hea rahulik töötada. Siin on väga püsiv kaader, palju häid õpetajaid. Probleeme on igal pool. Olen õpetanud nii Lasnamäe kui ka Mustamäe koolis. Vahet pole, lapsed on igal pool ühesugused.“

Kuidas te matemaatika ainekauga rahul olete?

„Kui igas klassis oleks viis matemaatikatundi nädalas, saaks hästi hakkama, aga et 7. ja 8. klassis on piirnorm neli tundi, on raske ettenähtud mahtu läbi võtta. On soovitatud osa materjali 9. klassi nihutada, aga õpikud on koostatud nii, et õpetaja aine samal õppeaastal läbi võtab. Välja ei saa jätta suurt midagi, sest pole teada, mis 9. klassi eksamil sees on. Tuleb kõiges põhi alla saada, pluss veel loogika ja mõtelmise arendamine, mida eksamil kontrollitakse.“

Kas olete mõelnud mujale tööleminekust?

„Kui ma magistrin tegin, öeldi küll, mis sa seal koolis istud, mine ülikooli õppejõuks. Ei taha, esialgu olen koolis rahul. Kui olen piisavalt kaua koolis töötanud, võib-olla siis, aga praegu ei plaani ma küll ära minna.“

Milline on teie suhe informaatikaga?

„Ma saan küll arvutiga hakkama, aga mõni 10-aastane poiss on sel alal minust kõvasti ees. Mina nägin arvutit alles keskkooli ajal, nemad on sellega üles kasvanud.“

Tunnis ikka arvutit kasutate?

„Mul on see päris mitme teema juures plaanis olnud, aga pole aega jätkunud – tunnid ja tööde parandamine nõuavad oma. Kuluks mitu päeva, et programmid endale selgeks teha. Oma lastega tuleb ka tegelda, mitte istuda hommikut öhtuni koolitööde kallal.“

Avita peaks sel aastal välja andma teie koostatud õppevahendi.

„Jah, magistritööna koostasid „Abimaterjali olümpiaadiks ettevalmistamiseks“ 7. ja 8. kl õpilastele.“

Mida vabal ajal teete?

„Teen käsitööd ja loen. Mul on suur aed – see võtab oma aja.“

Saksa keelt tasub õppida

22.–25. juulini olid Kuremaal saksa keele laagris huvilised kogu Eestist. Õhinaga valmistavad Järvamaa saksa keele õpetajad ette suveseminari, mis toimub 11.–13. augustini Järvamaal. Suuri jõupingutusi teeb 9.–11. oktoobrini Pärnus toimuva VI Baltimaade saksa keele õpetajate konverentsi ettevalmistav toimikond. Konverents toimub moto „Saksa keele õpe: professionaalne, aktuaalne ja virtuaalne“ all – just sellised võiksidki olla meie tunnid tulevikus.

Ei pääse ka suvel muremõtetest. Üldine trend on, et A-keel on inglise keel. Saksa keele huviliste soovi enamasti ei arvestata. Koolijuhid leiavad, et pole otstarbekas avada keelerühma näiteks neljale õpilasele. Nii kipubki saksa keele õpetamise traditsioon hääbuma ning õpetajad on sunnitud andma inglise keele tunde või hoopis ümber õppima.

Inglise keele õppimine läheb meie praeguses keskkonnas palju kiiremini kui saksa või vene keele omandamine. Seega oleks tark alustada just viimastest. Ainult siis valdaks gümnaasiumi lõpetanu kolme võõrkeelt. Juba põhikoolis peaks saama õppida kolme võõrkeelt. Näis, milliseid muudatusi uus õppeaasta selles valdkonnas toob.

SIGNE ILMJÄRV,
Toila gümnaasiumi saksa keele pedagoog-metoodik
KRISTA SAVITSCH,
Tabasalu ühisgümnaasiumi saksa keele pedagoog-metoodik

Kuidas tõsta matemaatika mainet?

Allar Veelmaa,

Loo keskkooli matemaatikaõpetaja, pedagoog-metoodik

Matemaatika populaarsust ei saa tõsta vägivaldselt (kohustusliku riigieksamiga kehtestamisega), vaid hoopis teisiti.

Matemaatika õpetamise ja õppimisega on lood halvad, aga veel halvemad on lood füüsikaga. Tõsiasjaks on saanud, et mõnes maakonnas pole võimalik füüsikaolümpiaadi korraldada, sest kuidas laps ikka olümpiaadile läheb kui pole õpetajat?

Kõigepealt on vaja korrastada õppekava, see protsess on väga pikalt venima jäänud. Olen pakkunud ka ennast matemaatika ainekava tegema, elame näeme.

Igapäevasele tema võimete järgi

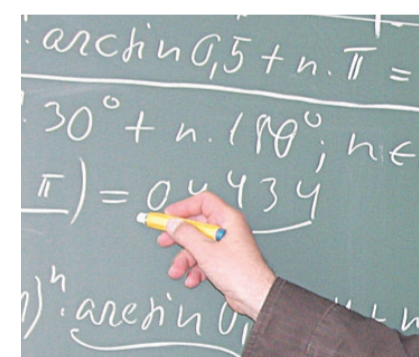
Ainekavadega tuleb alustada päris algusest, st algklassidest. Ma ei pea normaalseks, et viiendasse klassi jõudnu ei tea näiteks peast korrutustabelit ega tee vahet meetril ja sentimeetril. Algklassides peab arvatamisel selgeks saama ning õpetaja kõneldu ja kirjutatu peab olema 100% õige. Pisikesele lapsele on tema esimene õpetaja autoriteet, keda ta usub isegi siis, kui

kuuleb, et maakeras seisab nelja vaala turjal vms.

Vaieldav on mu mõte selle kohta, et alates kolmandast kooliastmest tuleks õpetada eri õpikute järgi. Teooria (eriti funktsioonid) käib paljudele 7. klassi õpilastele üle jõu, seda tõestavad ka Sirje Pihlapi uuringud. Protsentiarvutus tuleb kogu täiega tuua 7. klassi ja seda tuleb õpetada õigesti. Olen kunagi pidanud TPedI-s õpetama neid, kes tahtsid saada matemaatika õpetamise õigust 6. klassini. Lugu lõppes halvasti – 34 alustanust lõpetas kuus. Kõrgema matemaatika hinne oli enamikul aga 5!

„Vähem andekatele“ võiks anda ette valemeid ja konkreetseid eluliseid näited, et nad suudaksid vanni-toa seinä katmiseks vajaliku plaatide hulga välja arvutada ega võtaks SMS-laenu – kuigi see tundub ahvatlev, näitab väike rehendus kalkulaatoril, et varsti on oodata kohtutäiturit ukse taga koputamas.

Lapsed on erinevad, nende võimed samuti, seega tuleb õpet diferentseerida. Gümnaasiumi ainekava puhul ei piisa sellest, et teeme kitsa ja laia kursuse. Tuleb teha vahet reaali- ja

Laste võimed on erinevad, õpet on vaja diferentseerida. RAIVO JUURAKU foto

humanitaarharul ning need ainekavad ja õpikud peavad olema hoopis erinevad. Mitte nii, et teine on esimese vähendatud variant (samad teemad, aga käsitlemiseks mõeldud aega ca 40% vähem).

Kus on aimekirjandus?

Umbes 20 aastat tagasi sain viktoriini võitnule kinkida populaar-teadusliku matemaatikaraamatu. Minge ostke nüüd mõni selline, paar-kolm ehk leiate, mitte enam. Matemaatikakirjandust ilmub küll, aga see on enamasti suunatud riigieksamite tegijatele ja õpetab, kuidas drillida eksamik. Tänapäeval võiks kooli varem lõpetanutele välja

anda CD koos ülesannete kommenteeritud lahendustega.

Matemaatika populaarsust tõstab ka matemaatikaõpetaja. Kui ta oma ainet ei valda ja suhtub lastesse hoolimatult (mul pole aega, pole minu asi vms), muutuvad õpilasele vastikuks nii õpetaja kui ka õppeaine. Matemaatikaõpetajate uue põlvkonna kasvatamine on tõsine probleem ja seda paari aastaga ei lahenda.

Õpetajatöö ei ahvatle

Ma ei suuda veenda noort minema õpetajaks õppima. Stardirahaks lubatud 200 000 krooni pole ju mingi raha. Miks peab tänane koolilõpetaja, kes näeb iga päev, kuidas õpetajaga käitutakse, tahtma olla selles rollis selle palga eest?

Võime ju palju lubada, aga teod on pisut teistsugused. Kui loobuks Jaan Tatika sülearvuti ideest ja tõstaks õpetaja palga riigi keskmisele tasemele, oleks ka õpetajaks õppijaid. Pärast kolmeaastast matemaatikateaduseõppimist läheb noor inimene firmas, kus talle äraelamiseks piisavalt makstakse, ja laptop'i jaksab viisakat palka saav inimene ise osta.

Palgast tuli juttu seepärast, et palgatoosu asemel lubatakse töötasu koguni vähendada. Ehk toob see ometi ükskord õpetajad tänavale ja paneb kooli ukseid lukku keerama.

Lastele meeldib muuseumis käia

Sirje Tohver

Eesti vabaõhmuuseumi Kuie koolimaja juhataja Tanel Veeremaa ütleb, et lasteaiälapsed tulevad muuseumi väga hea meelega.

Spetsiaalselt nendele on ette nähtud küll ainult „Kõstrimamsli jõulujutud“, aga nii mõnigi 1.–2. klassi õpilastele mõeldud programm sobib ka lasteaiaväga vanemale rühmale või natuke noorematele.

Hästi populaarne on koolijuhataja sõnul vastlapäev, kuhu oodatakse juba nelja-aastaseid. Kadripäevale soovivad tuua lapsi viiendast eluaastast, kui nad suudavad juba kaasa teha, sest vahel on kadripäev nii üles ehitatud, et saab ka ise katri joosta. Mardipäevaga on teine lugu – sinna lasteaiälapsi ei võeta. Miks? „Meie Mardid näevad nii koledad välja, et ajavad lastele hirmu nahka,“ põhjendab Tanel Veeremaa.

Viie- ja kuueaastased saavad lihtsamaid asju kaasa teha ka peamiselt naiste tubaseid töid, ketrast, kudumist, villakraasimist tutvustavas

programmis „Käsitöö 100 aasta eest“. „Vanaaegne koolitund“ sobib aga vaid neile, kes hakkavad juba lasteaeda lõpetama, väiksematele on see liiga keeruline.

Septembris-oktoobris on viljakasvatuse programm, kuhu lapsi meelsasti tuuakse, sest lasteaedades on leivanädalad. Muuseumis saab proovida rehepeksu, istuda rehetoas ja näha, kuidas vili partel kuivab.

Rahvakalendri tähtpäevade, kadripäeva, jõulude, vastlapäeva ja lihavõtte programm kestab terve nädala. Tanel Veeremaa soovib lasteaedadel oma soovist juba varakult teada anda, siis saab päeva ja kellaaega valida. „Esimised helistavad mitu kuud ette ja panevad aja kinni. Lasteaedadele sobivad ju ainult hommikused tunnid.“

Registreerida saab telefonil 654 9126 ja e-postiga kuiekool@evm.ee. Kõigi programmide kirjeldused leiab muuseumi koduleheküljelt.

Muuseum võtab korraga vastu ainult ühe rühma, sõltuvalt programmist 20 või 30 last. Tanel Veeremaa ütleb, et väiksem rühm on parem, siis saab lastega rohkem tegelda ja teave jõuab paremini kohale. Eriti lasteaiapul on 30 liiga palju.

Koolijuhataja on märganud, et mõni rühm on muuseumi tulekuks väga hästi ette valmistatud, teine teab aga vähe. Ta soovib kõigil lasteaiäõpetajatel lapsed teemaga eelnevalt kurssi viia. „Kui neile on juba lasteaias üht-teist räägitud, siin näevad nad neid asju päriselt ja kui teema hiljem veel üle korratatakse, jääb see meelde ning lapsed saavad sellest paremini aru.“

Veeremaa kinnitusele tuleb laste kindlasti rääkida sedagi, mida muuseum endast kujutab ja et siin kehtivad oma reeglid. „Kuigi lapsed saavad ise kaasa teha ja mõningaid asju ka katsuda, kõike siiski puudutada ei tohi.“

MÄNG

Tikutopsimäng

Tikutopsimäng on mõeldud tähtede õpetamiseks. Õpetaja saab selle valmistada koostöös lastega.

Kleepimise tunnis katab laps tikutopsi värviliste paberitega – teeb tähepesa. Ta valib välja pildid, näiteks kassi, elevandi jne (selleks otstarbeks sobivad vanad ajakirjad ja pildiraamatud), mõõdab ja lõikab need tikutopsisuurusteks. Seejärel kleebib pildid tikutopside peale. Õpetajad teevad tähe- ja sõnakaardid, mis mahuvad tikutopsi.

Kui laps võtab kassiga tikutopsi, leiab ta sealt tähekaardid, millest saab moodustada sõna „kass“. Elevandi tikutopsis on kõik elevandi ladumiseks vajalikud tähed. Noorematel lastel on tikutopsi põhjas sõnakaart, et kontrollida, kas nad on tähed õiges järjekorras ladunud. Topsis võib lisada omadussõnu, et lapsed saaksid lauseid moodustada.

Tikutopsimäng sobib ka juhul, kui laps ei tunne veel ühtki tähte. Nelja-

Kleepimise tundides teevad lapsed tikutopsidest värviliste piltidega tähepesad.

aastane võtab tikutopsi, vaatab, mis seal sees on, ja hakkab tähekaartidega mängima. Ta laob neid ritta, loendab, tõstab ringi, ajab segamini, uurib ja vaatab. Alguses peab õpetaja teda juhendama, juhtima tähelepanu sellele, et topsis on veel üks kaart, kus tähed on ritta pandud, ja soovitada samuti teha. Hiljem mängivad lapsed juba iseseisvalt. See arendab tähelepanu ja tähed saavad nagu iseenesest selgeks.

Õie Mikk,
Tartu Helika lasteaiä õpetaja

Omatehtud mänguasi on kallis

Sirje Tohver

Helika lasteaiäõpetaja Õie Mikk on juba aastaid oma kasvandikega mänguasju teinud.

Mis poemänguasjadel viga on?

„Kuju ja lasteaeda pole kerge mänguasju valida. Letid on kirjud, nõuab aega, et leida sealt ilus, moekas ja last arendav asi. Kõige raskem ongi valida just arendavat mängu. Lasteaeda mänguasja ostes peab arvestama sedagi, et see vastu peaks. Head arendavad puust lauamängud on väga kallid, maksavad 500–600, isegi 1000 krooni.“

Mida te vanemale soovitate?

„Näen, kuidas poodi toitu ostma läinud vanemad hädas on, riulitel on palju igasugust ninni-nänni. Kõike saama harjunud laps haarab sealt karvase mänguasja kaenlasse ega nõustu enne poest välja tulema, kui ema-isa selle ära ostavad. Odavad, 50-kroonised autod lähevad kohe katki. Karukesi ja kutsukesi on aga kodus niigi palju. Lapsed kaotavad selliste mänguasjade vastu kiiresti huvi. Vanemad käivad kodus kuhjunud asju lasteaiäle pakkumas, aga meilgi pole nendega midagi teha. Et saada hea mänguasi, tuleb poodi minna selle eesmärgiga.“

Kust teie mänguasju ostate?

„Meie ostame kindlatelt firmadelt, kes tulevad oma kaupa kokkulepitud ajal näitama. Vahel katsetame need enne ostmist ühe rühma peal ära. Mõnikord tuleb poemänguasjad käepärasemaks teha. Et laps saaks näiteks riideid nukule selga panna ja ära võtta, teeme nõopaugud suuremaks ja paneme uued nõõbid ette. Kunagi vaatas üks lapsevanem kõigi ostetud autode rattad üle. Liivakastis on kaks 15 aastat tagasi parandatud autot, mille rattad püsivad senini all.“

Kuidas lasteaias mänguasjad valmivad?

„Me ei pane lapsi joonistama ja kleepima lihtsalt niisama, vaid ikka kindla eesmärgiga. Nii valmivad ka mänguasjad. Kui laps teeb mängu ise, tahab ta sellega rohkem mängida, hoiab seda paremini ja tunneb sellest rohkem rõõmu. Isetegemise rõõm on väga suur. Omatehtud mängud ei jää kunagi vedelema.“

Õpetlikke lauamänge teeme vastavalt teemale. Kõige rohkem lastelt, mida nad soovivad. Kui oli mereteema, tegi-

Õie Mikk oma kasvandikega loodusretkel.

MARIKA KÕRDI foto

me kalapüügi mängu. Mitme nädala tööna valmis kartongist kallastega merepõhi. Õppisime entsüklopeediast kalaliike tundma: kus nad elavad, millest toituvad, mis värvi on, milline on ühe või teise liigi iseloom. Lapsed uurisid kodus arvutist lisaks ja teatasid, mida olid teada saanud. Kalad, mida nad šabloonide järgi välja lõikasid, olid äratuntavad: koha nägi ikka koha, haug haugi, latikas latika moodi välja. Kalade külge kinnitasime konksudeks kirjaklambrid, isade abiga valmisid magnetiga õnged. Mängu võidab see, kes õngitseb välja kõige rohkem kalu. Raskemas variandis tuleb kolme minutiga – aega mõõdab liivakell – mõistatada ära kala taha kirjutatud mõistatus. Seda mängu mängitakse nelja kuni kuuekesi, aga lapsed püüavad kalu ka üksinda.

Väga meeldib loomakliiniku mäng. Kliinikusse ei lähe lapsed, karu või jännes kaenlas, vaid on ise mingi looma rollis, kandes kleepimistunnis väljalõigatud ja võru külge kinnitatud peakatte. See mäng mõjub emotsionaalselt hästi, seda mängides ei tülitseta. Ja mis mulle veel meeldib – kui arg laps saab tugeva looma, näiteks karu peakatte, muutub ta julgemaks ja hakkab rohkem rääkima. Jälgin, et arale ei satuks jänese osa, ta on igapäevaelus isegi nagu väike jännes.

Poes on jälle müügil vahepeal unustusse vajunud täringumängud, näi-

teks „Tsirkus“. Oleme teinud ka selle põhimõttega mängu. Nelja-aastastega valmis „Kass ja hiir“, kus hiir peab jõudma koju kõrvitsa sees nii, et kass teda kätte ei saaks, teekonnal on aga igasuguseid takistusi. Mäng on kõrvitsakujuline, sest parajasti oli käsil sügise teema.

Mõnikord teeme raamatu. Emakeelepäevaks valmis Uno Leiese jutu järgi „Priidu ja sõbrad“. Lapsed lõikasid jutuga sobivad pildid välja – oleme selleks tarbeks ajakirju kogunud – ja kleepisid need paberile. Kõnearenduse tunnis jutustas iga laps Leiese loo ümber. Oma pildi järgi räägivad nad paremini, on aktiivsemad ja julgemad. Tihti ilmuvad välja tegelased, keda autoril polegi.

Kirjutasime laste teksti üles, trükkisime selle pildi juurde – rääkija nimi sai ka alla –, lisasime Uno Leiese originaalteksti ja kõitsime raamatuks. Vanemaks saades hakkavad lapsed seda lugema. Eelmine, karu Klausist tehtud raamat oli iga päev väljas, sest ikka tahtis keegi oma juttu teistele ette lugeda. Üks pois, kellel lugemine välja ei tulnud, õppis oma teksti pähe.

Lapsed on targemaks läinud, kesmine laps õpib mängides kiiresti lugema. Mul on ka kolmeaastaste rühmas täheklotsid, aga see ei tähenda, et ma neile kogu aeg tähti õpetaksin. Vastan, kui laps küsib, mis klotsi peal on. Nii nad õpivadki.

Lümanda Vallavalitsus kuulutab välja konkursi

LÜMANDA LASTEAIÄ JUHATAJA

vaibale ametikohale.

Kandidaat peab vastama haridusministri 26.08.2002. a määruse nr 65 „Pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“ § 3 sätestatule.

Kasuks tuleb eelnev lasteaias töötamise ja juhtimise kogemus.

Konkursil osalemiseks esitada vallavalitsusele 19. augustiks hiljemalt kell 15 märgusõnaga „lasteaed“ kinnises ümbrikus alljärgnevad dokumendid:

- kõrgharidust ja kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide koopiad,
- elulookirjeldus (CV),
- visioon lasteaiä arengust,
- muud dokumendid, mida kandidaat peab vajalikuks.

Vestlusvooru toimumise aeg teatatakse konkursil dokumendivooru läbinud osalejatele eraldi.

Võitjaga sõlmitakse tööleping alates 1. septembrist.

Täiendav info tel 457 6342.

Keila lasteaed Vikerraar võtab tööle

2 LASTEAIÄÕPETAJAT

Ootame rõõmsameelseid ja lapsesõbralikke õpetajaid. **Soovitat** läbitud 160-tunnine pedagoogiline täienduskooolitus. **Nõutav** pedagoogide kvalifikatsiooninõuetele vastav haridus.

JUHATAJA ASETÄITJA ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ ALAL (lapsepuhkuse asendaja)

Nõutav

- kvalifikatsiooninõuetele vastav haridus ja
- läbitud 24-t juhtimiskooolitus.

Võtame tööle **vastava haridusega KOKA.**

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad saata 22. augustiks aadressil Põhja 12A, 76610 Keila või e-aadressil vikerraar@keila.ee.

Info tel 5347 4469, 678 1053, 604 5299.

Tallinna lasteaed Laagna Rukkilill

kuulutab välja konkursi

JUHATAJA ASETÄITJA ÕPPE-KASVATUSTÖÖ ALAL 1 ametikohale.

Tööleasumise aeg 1.09.

Avaldus, elulookirjeldus ja kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide koopiad esitada 22. augustiks aadressil Tallinna lasteaed Laagna Rukkilill, Vilisuu 5, 13626 Tallinn.

INFO tel 632 4055, 632 7095, faks 632 4055, e-post rukkilill@la.tln.edu.ee.

„Muusika sünnib valgusest“ – vrd Arvo Pärt:
„Muusika sünnib vaikusest“.
„Kukalt sügav helihark“.

Avastused Neeruti metsades

Alo Põldmäe,
helilooja

Märkide avastamise rõõmu leidub igas metsas. Kindlasti on võimalik puid näha ka kirjaniku, sportlase, professori, lenduri, inseneri või kunstniku silmadega. Minu silm näeb eelkõige muusikamärke.

2007. a varakevadel alustasin festivali „Eesti muusika päevad“ tellimuse täitmist – klavessiiniteose kirjutamist – oma vanaisa majas Kadrinas (minu vanaisa Aleksander Krimm edendas 20. saj algupoolel aktiivselt Kadrina kultuurielu, oli sealse hariduseltsi asutaja ja kauaaegne esimees). Kuna looduses käimised on mind loominguks inspireerinud, võtsin uute elamuste leidmiseks ette Neeruti matkad. Muljed varakevadisest raagus puudega Neerutist olid vapustavad ja uue teos saigi vastava nime – „Neeruti süit“.

Endalegi üllatuseks hakkasin neil rännakutel kõikjal nägema nn muusikalisi puid. Puude lehtedeta võrad tulid erinevalt suvistest reljeefelt ja selgelt esile. Avastasin enda jaoks tüvede, okste ja juurte kaudu väljenduva võlumaailma. Poleks kunagi arvanud, et nii väikesel territooriumil, nagu seda on Neeruti mäed, võib olla nii palju muusikainstrumentide ja muusikamärkide kujulisi puid.

Huvitava võraga puude tavalisest arvukam esinemine Neerutis (julgengeni väita) seletub ilmselt nende mägede omanäolise reljeefiga. Mitme kilomeetri pikkused kuni 35 meetri kõrgused ja ligi 40-kraadise kaldega sepikukujuliste vöörde nõlvad ning nende vahel asuvad niiske põhjaga orud soodustavad erilise kujuga puude kasvamist. Esimesed fotod „muusikalistest puudest“ tegin 1. aprillil 2007.

Sama aasta sügiseks oli nende arv kasvanud mitmesajani. Ja neid tuleb juurde senini.

Puude pildistamisega kasvab vilumus panna tähele nende erilisi detaile, puukoore mustri sõnumit, okste põimumisest tekkivaid kujundeid ja semiootikat. Ja just „Neeruti semiootika“ on minu järgmise, arvult teise fotonäituse teema. Seda näitust eksponeeritakse alates 17. septembrist Kadrina rahvamajas.

Nii palju muusikalisi puid!

Kõige enam satub fotodele muusikute (eriti koorijuhtide) igapäevane tööriist helihark. Neid olen leidnud väga erinevaid: „Sammaldunud helihark“, „Kaotatud helihark“, „Vuntsidega helihark“, „Naiselik helihark“, „Kukalt sügav helihark“, „Akord-helihark“, „Tigu-helihark“ jpm. Üks puu meenutas täiesti ehadat heliharki ja saigi nimeks „Täiesti harilik helihark“.

Järgnevad paljud muud pillid – kandle, lüürad, harfid, orelid... Parmupillide valik on samuti suur: „Katkise keelega parmupill“, „Klassikaline parmupill“, „Dieces parmupillile“... Paljud puud meenutavad muusikalisi märke: „Beethoveni suur paus“, „Bekaar“, „Duubeldieces“, „Nootide pesapuu“. Omaette ooper on laulvate puudega. „Laulev Vanemuine“, „Duett“, „Laulev tammelind“, „Laulev Unimüts“, „Ühe hambaga lauluveteran“.

Põnevaid kooslusi pakuvad kuused ja tammed. Üks foto on allkirjaga „Vaikima sunnitud laulja“ ja sellel on oma süžee: kuusk laulab kõvasti ja valesti, tamm aga sulgeb ühe käega laulja suu ja teisega annab võmmu kuklasse: „Ole vait!“

Kui Neeruti maastikud läksid haljendama, hakkasin nägema „muusikalisi maastikke“. Nii jäädvustasin seeriad „Minoorne“, „Mažoorne“, „Helisevad oosid“, „Helisevad Neeruti augud“. Üks meeleolufoto kannab nime „Vaikuse muusika“. See äikese-eelne pilt erilise pilvealuse valgusega on näituse üks populaarsemaid pilte (mis on leidnud kajastust ka külalisraamatus). Ühe minu mediteerimise koha erilisus sai pildile nime „Muusika sünnib valgusest“ all. Siin parafraaseerin Arvo Pärti, kes on öelnud, et muusika sünnib vaikusest.

Neeruti on ka Kalevipoja tegemiste üks väljendusrikkamaid paiku. Enamik Kalevipoja puid (nagu muusikalisedki) on tammed või kuused. Leidsin Kalevipoja lausa üllatavate tegevuste juures.

Kalevipoeg elab puudes

Olemas on fotod nimedega „Suusahüppel Kalevipoeg“ ja „Kükitav Kalevipoeg“. Rida puid kujutavad tema tööriistu, abivahendeid ja relvi – „Kalevipoja harkader“, „Kalevipoja hobune“, „Kalevipoja hobuse varss“, „Kalevipoja sõlm“, „Kalevipoja püss“ (keegi vaidlustas näitust vaadates püsside olemasolu Kalevipoja ajal ja sellega on mul piisavalt olnud tegemist), „Kalevipoja märklaud“, „K salarelv“, „K isiklik riist-relv“ jne.

Üks puu on minu jaoks väga oluline – „Haljendav Kalevipoja mõök“. See salapärase poolik puu on pikselöögist jäänud vaid ülemises osas haljendama. Teame ju, et mõök löikas Kalevipojal Kääpa jões jalad alt ja surmas ta. Haljendav mõök justkui palub meilt kõigilt andestust sooritatud pärast.

Pilt nimega „Kalevit leinav Linda“ seostub Kalevipoja vanematega. See puu on sauniku taluaias kasvanud ja nüüdseks kuivanud jäme õunapuuna.

Omaette põneva osa metsast moodustavad Kalevipoja ajastuga seostu-

„Muinasjutu lävel“.
„Haljendav Kalevipoja mõök“.
Autori fotod

vad puud. Nimetan neid tinglikult tema kaasaegseteks, laiemas kontekstis viivad nad otsapidi muinasajaga. Siia galeriisse kuuluvad näiteks „Homeros“ (eriline kasekään), „Ürgmadu“, „Ürgkalmaar“, „Ürgaja veenus“, „Enti jalg – „Sõrmuste isanda“ lainel“, „Haavatud ürgloom“, „Ükssarv“, „Ürgne kutse“ ja paljud teised.

Osa puid seostuvad Neeruti kui haruldase maastiku kaitsega – „Neeruti valvurid“, „Neeruti kaitsjad“, „Neeruti valvuri võti“. Fotod, nagu „Värv muinasajaga“, „Muinasjutu lävel“ või „Ürgsemiootika“ vihjavad Neeruti metsa erilistele võimalustele minna teistesse dimensioonidesse.

Näitused avastamisröömüst

Minu fotoseeria sai näituse kuju nimetuse „Muusikaline Neeruti ja Kalevipoeg“ all tänu Neeruti seltsi esinase Tiitu Uusküla initsiatiivile. Mullu oli näitus esmakordselt avatud Kadrina rahvamajas. Järgnesid eksponeerimised Tallinnas teatri- ja muusikamuseumis, muusika- ja teatriakadeemias, rahvusraamatukogus; Tartus kirjandusmuuseumis, Sagadi metsamuuseumis, Kalevipoja muuseumis Jõgevamaal, Tõrva kirikus-kammersaalis. 12. augustini on näitus väljas rahvusraamatukogus, 16. augustist 15. septembrini Palmse mõisa külastuskeskuses.

Türi Gümnaasium

võtab alates 1. septembrist tööle

INGLISE KEELE ÕPETAJA

(1 ametikoht),

POISTE TÖÖPETUSE ÕPETAJA

(1 ametikoht),

POISTE KEHALISE KASVATUSE ÕPETAJA

(1 ametikoht),

HUVIJUHI

(1 ametikoht),

MAJANDUS-JUHATAJA

(1 ametikoht).

Kandideerimiseks saata avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad 22. augustiks aadressil Türi Gümnaasium, Wiedemanni 3A, Türi, 72213 Järvamaa.

INFO
kristelvaht@tyrigy.tyri.ee.

Pirita Lasteaed

võtab alates uuest õppeaastast konkursi korras tööle

kaks RÜHMAÕPETAJAT

Sooviavaldust, CV-d ja haridust tõendavate dokumentide koopiad ootame 22. augustiks aadressil Ed. Bornhöhe 10, 11911 Tallinn või e-aadressil pirita@la.tln.edu.ee.

LISAINFO
tel 623 8783
alates 18. augustist.

Tallinna Kristiine Lasteaed-Algkool

kuulutab välja konkursi

LASTEIAÕPETAJA

ametikoha täitmiseks tööleasumisega 1. septembrist.

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad esitada aadressil Rästa põik 3, 13425 Tallinn või e-postiga direktor@kristiinealg.tln.edu.ee.

INFO
tel 655 2654 või 521 2705.

Tallinna Lepatriinu lasteaed

kuulutab välja konkursi

LASTEIAÕPETAJA

ametikohale alates 1. septembrist.

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad esitada aadressil Keemia 40, 10616 Tallinn.

INFO
tel 656 6424; 511 5321 või lepatriinulasteaed@hotmail.ee.

Kirsti Hakkola eirab käibetõdesid

Mara Maret Aronovich

Kevadel käisin Helsingis Vironniemi lasteaia usutlemas Kirsti Hakkolat.

Kui Arno isaga koolimajja jõudis, siis... asus see Helsingis ja õpetajad ning lapsed rääkisid seal soome keelt, mida Arno sõnagi ei osanud. See, et poisid pandi Soome ja mitte Eesti eelkooli, johtus ühest küljest asjaolust, et poisi vanemate kompanii tegutseb mõlemal maal, teisalt kardeti varanduslikku kihistumist, teisisõnu tõusiklikkust Eesti pealinna koolides. Poisi vanemaid ei vaimustanud põrmugi välja-vaade osaleda kõige kallimate firmateksade ja tossude võidujooksus ning sellega kaasnevas. Koolivalik Arnot mässu tõstma ei pannud, oli ta ju mitu korda Soomes käinud.

Lähim eelkooliasutus Arno Soomekodu linnaosas juhtus olema Kirsti Hakkola juhitud Vironniemi lasteaed. Selgus, et selles lasteaia ei kujutanudki poisi umbkeelsus endast komistuskivi. Juhataja arvas, et kui algul raskusi ka tekib, küll abi saab. Arno polnud kaugeltki esimene soome keele mitte-kõneleja, kes kõnealusesse lasteaeda vastu võeti. Kulds nädal, kaks, lõpuks paar kuud, Arno soome keelega märkimisväärseid raskusi ei esinenud. Lasteperre sulas ta sisse juba teisel päeval ja ilmutas igal hommikul vastupandamatut soovi lasteaeda minna, erinevalt Tallinna lasteaiaist.

Ilma vanemateta Kreekasse

2007. aasta kevadel jõudis nende ridade kirjutajani uskumatu info, et Arno lasteaia lapsed käisid Kreekas ekskursioonil vanemateta. Nagu Arno ise seletas, oli reis olnud väga huvitav: nad nägid Akropolis ja kõrgeid mägesid, söid kreeka toitu, mängisid parkides ning kohtusid kreeka lastega. Viimaste ees esinesid soome lapsed kodus selgeks õpitud kreekakeelsete lauludega, kuigi juttu aeti tõlgi vahendusel. Enne sõitu tutvusid lapsed ka Kreeka ajaloo, kommete ja panusega maailmakultuuri. Igaks juhuks õpiti Sirtakit, ja hea, et õpiti, sest kui tantsuks läks, ei pidanud soome poisid ja tüdrukud nurgas istuma.

Kas soomlased ei tea, et enne Pariisi sõitmist tuleb ära käia Nuustakul? Teavad küll ja käivad ka oma Nuustakul, aga välisreisid kujutavad endast osa Kirsti Hakkola vaadete alusmüürist, mille veel kord eesti kõnekäändu appi võttes võiks sõnastada nii: sauna taga on ka maailm.

Et kauges ja kalliks reisiks raha saada, anti välja kalender, kus oli ära trükitud ka Arno joonistatud pilt. Vanemad, kelle hulgas juhtus olema kaks professionaalset muusikut, moodustasid ansambli ja kontsertide sissetulekust saadi üsna toekas summa. Oma panuse tegi Vironniemi lasteaia ühe vilistlase tüdruk isa.

Lasteaia kohta kuuldu heale vaatamata jäi mu hinge kratsima mure, küsimus, kas väga sümpaatne ja lahise peaga Arno äkki eesti rahvale kaduma ei lähe, kui ta soome keeles hariduse saab.

Mitte võtta, vaid anda

Arno vanematelt kuuldu ajendas küsima, miks pöörab Kirsti Hakkola väljakujunenud tavasid pea peale. Kirsti Hakkola sõnul oli ta esimene ja tähtsaim eesmärk mitte lastelt võtta, vaid neile anda, luua keskkond, kus iga laps saaks parima, mida elul ja

Helsingi Vironniemi lasteaia juhataja Kirsti Hakkola: „Kui sul on unistus, on kõik võimalik.“

Fotod erakogust

inimestel pakkuda on. Pole saladus, et ühed vanemad on teistest rikkamad. Saladus pole seegi, et pahatihti on peres küll raha, kuid mitte aega laste jaoks. Mõned lapsed kasvavad aga üles ühe vanemaga perekonnas, kus raha napib kõigele, kaasa arvatud kvaliteetne lastehoole, ja aeg puudub sootuks. „Kõigil maailma lastel peaks olema võrdne äratõukelaud oma täiskasvanutuleviku kujundamiseks,“ täpsustas Kirsti Hakkola.

Arno kogemuse kaudu teadsin, et umb- või kakskeelsus Vironniemi lasteaia ukse taha jätmist ei tähenda ja lapse edasijõudmist ei pidurda. Kirsti Hakkola kinnitas, et see vastab tõele, ning seletas nähtust sooviga tuua maailm lasteaia seinte vahele, teha lastele varakult selgeks, et peale Soome on maailmas teisigi riike, maid, kultuure, rasse, kus sünnivad ja kasvavad samasugused lapsed kui soome omad.

Rahvusvahelise tagapõhjaga ei ole seejuures mitte ainult lasteaia kasvandikud, vaid ka kasvatajad. Ka nende valikul eelistab proua Hakkola laia maailma või teiste riikide kogemust. Vironniemi lasteaia veidi üle 90 lapse hoidmiseks ja õpetamiseks on palgatud 15 inimest. Soome seadus näeb ette ühe hooldaja iga seitsme lapse kohta. Erinevalt tavalistest lasteaedadest puudub Vironniemi lasteaias aga abipersonal. Kõik 15 on õpetajad, kelle kohustuste hulka kuulub ka koristamine, lastele toidu ette tõstmine ja potitamine, kui seda vaja peaks minema. Siiski, on üks mees, kelle töö hõlmab kitarritundide andmise kõrval lasteaia ruumide korrashoidu.

„Me ei tunnista kuulumist teatud ühiskondlikku gruppi või klassi, me kõik oleme inimesed, keda ühendab respekt üksteise vastu, olgu siis tegu täiskasvanute või lastega. Inimkond koosneb meestest ja naistest, vanadest ja noortest, keda kõiki tahame näha oma personali hulgas. Me kujutame endast omamoodi küla: kõik vanemad peavad tundma kõiki lapsi ja õpetajaid ning kõik lapsed teiste laste, mitte ainult oma sõprade vanemaid. Me tahame lastele näidata, et keegi pole alam või ülem, vähem või rohkem väärt, me lihtsalt töötame koos.“

Viisteist õpetajat esindavad viit rahvast. Mitme rahva hulgast on pärit

lapsed? Kirsti Hakkola ei tea täpselt, arvab aga, et kahe- kuni kolmekümne vahel. Enamikul on üks vanem teisest rahvusest, mõnel ka mõlemad.

Järeleaitamistunde soome keeles ei ole seni vaja läinud. „Lapsed on väga nutikad ja võimekad,“ lisab proua Hakkola, „pöörame tähelepanu sõnavara rikastamisele, aga mitte keeletundide vormis, vaid osana igapäevaelust. Oleme selleks väljaõppe saanud.“

Mööda käimata radu

Vironniemi lasteaia õpetajate formaalne haridus ulatub viieaastasest ülikoolist keskkoolini ehk nagu Kirsti Hakkola viimaste kohta poeatab: „Meil on õpetajaid, kel pole üldse haridust!“ Puhkeb selle peale aga naerma ja tunnustab keskkoolihariduse siiski hariduseks. Tegelikult tahtis ta rõhutada, et palkamisel huvitavad teda haridustunnistusest enam kandidaadi paindlik mõtteviis, huumorimeel, loominguilisus. Vironniemi lasteaia õpetaja ei tohi kannatada mõttejäikuse ja eelarvamuste all, peab vahel julgema kivistunud tavasid eirata ning käimata rajale astuda, olema avatud kõigele uuele ja teistsugusele nii mõttes kui tegudes. Teretulnud on loominguilised kogemused muusikas, kujutavas kunstis, teatris, tantsus. Mis aga kõige tähtsam – palgatav peab soovima, otse igatsema lastega töötada.

Kohasooijatest puudu pole olnud. Ühed tulevad kuulutuste peale, teised toob kohale Vironniemi lasteaia kuulsus. Päril viimasel ajal on kohasooijaid Helsingi lasteaedade uste taga isegi rohkem kui saadaval kohti, sest linn on kärpinud lastehooldele eraldatud raha. Mis või kes kohasooijaid ka ei ajendaks, palkamisele Vironniemi lasteaeda eelneb põhjalik jutuajamine Kirsti Hakkolaga. Kui kandidaadi maailmavaade ja lasteaia spetsiifika ilmselgelt lahknevad, ütleb juhataja soovijale ära.

Suurem jagu lasteaia eelarvest tuleb linna taskust, millest jagub igapäevategevuseks. Plaanivälise ürituste jaoks, nagu mullune Kreeka-reis või tänavane reis Sloveeniasse, ka kolmepäevane välilaager, tuleb raha eraviisil hankida. Et lasteaeda külastatakse üsna sageli – Skandinaaviamaadest on

Kirsti Hakkola ergutab igati laste kujutlusvõimet, näiteks on iga lapsel „lendav vaip“.

käinud sadu asjahuvilisi –, kergendatakse natuke nendegi rahakotti.

Kas Vironniemi lasteaia kuulsus laieneb ka Kirsti Hakkolale? Natuke küll, arvab ta, ikkagi üle 30 aasta seda tööd tehtud, aga lisab, et lasteaial on ka Interneti kodulehekülj.

Kujutlusvõime on kalleim kapital

Kui Kirsti Hakkola lasteaia tööle hakkas, käis elu selle seinte vahel nagu sadades teistes – heas mõttes traditsiooniliselt. Temal olid aga teised arusaamad ja iha neid ellu rakendada.

Alguses oli ettekujutus, õigemini unistus. Järgmise sammuna muudeti suhtumist materiaalsesse maailma. Iga laps sai endale lendava vaiba. See valmis vanemate, õpetajate ja lapse koostöös. Lendava vaibaga saab sõita maa sisse, kõrgele õhku, kosmosse, teistele maadele. Lendav vaip on truu kaaslane ka mängides ja jalutuskäikudel. Lõunauinaku ajal sünnib see peale tõmmata.

„Lastel on ammendamatu kujutlusvõime, ja mida me, inimesed, iial rohkem oleme vajanud kui kujutlusvõimet. Kõik, mis meil on ja kõik, mis tuleb või saavutatakse, on ju kujutlusvõime vili.“ Ei saa teisiti, kui nõustuda. Mis või kus oleksime tänapäeval ilma lendava vaiba väljamõtteleja kujutlusvõimeta? Lendava vaiba idee igihaljus tõestab, et kujutlusvõime on inimese kalleim kapital ja selle ergutamise kõige nupukam investeering.

(Järgneb.)

Välkintervjuu Kirsti Hakkolaga

Vanus?

„Kuuskümmend üks.“

Lapsi?

„Kolm. Neli lapselast, viies saabumas.“

Haridus?

„Alguses eelkooliõpetaja diplom. Hiljem õpingud Sibeliuse muusikaakadeemias, kus kuulasin lastemuusika õpetamist. Lisaks pedagoogika ja psühholoogia kursusi. Olen omandanud kogemusi Norras, Prantsusmaal, Itaalias.“

Kas teie tööd on vääriliselt tunnustatud?

„Tunnustus pole tähtis, ma ei tee tööd sellepärast. Tähtis on, et inimesed mõistaksid – lapsed teavad väga olulisi asju. Olen kirjutanud neli raamatut, korraldanud mitu näitust, et inimeste teadvusse viia – lapsed mõtlevad ja neil on ideed, neil on meile kõigile midagi öelda. Kirjutan sellepärast, et lapsed ei saa seda teha. Olen nende esindaja.“

Juhatare nüüd ühe lasteaia asemel kolme.

„Helsingi linn soovib nõnda. Õnneks asuvad nad kõik ühes elamurajoonis. Algul oli raskevõitu, pidin võitlema traditsioonilise lähenemisviisiga. Võtab aega, et asju muuta. Ma ei saa leppida laiskusega, sellega, et õpetaja pole oma tööst huvitatud, et ta saadab oma päeva õhtule, ilma et laste elus midagi juhtuks. Aga asjad hakkavad paremuse poole liikuma.“

Olete oma kogemusi jaganud pedagoogikaõppeasutustes ja suvelülikoolides. Kuidas te kõigea toime tulete?

„Kui töö meeldib, saab kõigea hakkama. Pealegi, ma ei käi õpetamas, kuidas midagi teha, ei paku valmisretsepti. Kutsun pedagooge üles väljakujunenud tavades kahtlema, ise vastuseid leidma, esitan neile väljakutseid. Me kõik teeme elus valikuid. Ei ole kivisse raiitud õiget või vale – elu muutub. Inimesed elavad väga erinevaid elusid ja see vormib nende mõtlemist. Vale ja õige üle mõeldes me kasvame. Ma tahan lastele anda valikuvõimaluse.“

Mida te lastelt õppinud olete?

„Seda, kui vähe ma tean.“

Millal tahaks kõik sinnapaika jätta ja käega lüüa?

„Kibedaid hetki on olnud Helsingi linnaga, mitte koolis. Vahel on raskeid momente ka vanematega, kes arvavad, et lapsed peavad vaikselt paigal istuma.“

Vironniemi lasteaia vilistlased, praegused esimese klassi õpilased, veedavad pikapäevärühma tunde siin.

„Oleme seda praktiseerinud juba 15 aastat. Üleminek lasteaia kooli, mis mõnigi kord osutub traumeerivaks, on nii sujuvam, lapsed tunnevad end julgelt ja kaitsetult. Ka mõned Helsingi koolid on minu pikapäevärühma mudelist eeskujuga võtnud.“

Kui oluliseks peate oma sõnumi levitamist?

„Mulle on tähtis eeskätt see, mis ma ise teen, mitte teiste õpetamine. Samas teen kõike avalikult. Kes tahab tulla ja vaadata, on tere tulnud. Minu meetodid ei pruugi igapäevale sobida. Need, kellele ei sobi, peavad leidma oma, mis ei pruugi halvem olla.“

ÕNNITLEME

Sirje Tohver 60

Palju, palju õnne!
Kolleegid
Õpetajate Lehe toimetusest

85

Meeri Viilup,
Võru Kreutzwaldi gümnaasiumi
endine õpetaja.

80

Erich Jõgi,
Tartu ülikooli emeriitdotsent,
kauaaegne
matemaatikaõpetajate koolitaja.

75

Hilda Triibmann,
Kohtla-Nõmme lasteaia Liblikas
endine kauaaegne juhataja.

70

Laine Anufrikova,
Kohtla-Nõmme lasteaia Liblikas
õpetaja.

Urve Lehti,
Tallinna Magdalena lasteaia
õpetaja abi.

Mall Paltser,
Rahumäe põhikooli õpetaja.

60

Heidi Laidla,
Merivälja kooli õpetaja.

Silvija Möttus,
Tartu lasteaia Helliik
juhataja asetäitja
õppe- ja kasvatustöö alal.

55

Pille Kibur,
Tallinna Mahtra lasteaia juhataja.

50

Anu Rannus,
Aruküla lasteaia Rukkilill õpetaja.

Anu Roht,
Kärstna põhikooli direktor.

Tiina Suvi,
Ardu kooli direktori asetäitja.

Sirje Tukki,
Lehola lasteaia-alkooli
lasteaiaõpetaja abi.

Saksa keel Kuremaal

Seekord juba 9. korda toimus Kuremaal 22.–25. juulini Eesti saksa keele õpetajate seltsi korraldatud laager 5. ja 6. klassidele, kus osales 34 õpilast üle Eesti. Õpilasi õpetasid-kasvasid-valvasid Vaike Ilp Pärnu hansagümnaasiumist, Liina Kink Tartu Tamme gümnaasiumist, Aili Vunk Pärnu-Jaagupi gümnaasiumist, Rael Anijalg Põlva keskkoolist ja Laida Meigo Kadrioru saksa gümnaasiumist.

Laagriliste saksa keele kogemus on väga erinev: saksa keelt üks aasta B-keelena õppinud, 2–3 aastat A-keelena õppinud, 4–5 aastat A-keelena õppinud. Jagasime nad testimise alusel rühmadesse nii, et igas oleks eri tasemega õpilasi ja tugevamad saaksid nõrgemaid aidata.

Õhtusel avaüritusel tutvustasid õpilased kodust kaasa võetud plakatite abil oma kooli ja kodukohta, toimus viktoriin ja maitsi head-paremat lauakesel, mis oli kaetud kodust kaasa võetuga.

Teine, õppe- ja omaloomingupäev kujunes põnevaks nii õpilastele kui ka õpetajatele. Selle korraldas peamiselt õpetaja Anneli Kesksaar, abiks õpilased Katre Merilaid, Eve Murulaid ja Mariliis Tandre Liivalaia gümnaasiumist. Õppisime tegema multifilmi kümnest apelsinist, lapses lugesid kordamööda multifilmile saksakeelse teksti. Viide filmi lingile ilmub peagi seltsi kodulehel. Õhtupoolel orienteerusid õpilased ja õpetajad GPS-seadme abil, mille olid ette valmistanud samuti Anneli ja tema õpilased. Maastikumäng nõudis saksakeelse mõistatuste ja ülesannete lahendamist. Õhtul toimus elavate piltide loosimine, laulsime saksakeelseid laule, mängisime ja nuputasime mõistatusi.

Kolmandal päeval jaotasime lapsed rühmadeks ja kõik pidid läbima kontrollpunktid, kus ootasid õpetajad sportlike ülesannetega. Õhtupoolel meisterdati õpetaja Liina juhendamisel meeoluplakat, kuhu iga rühm lüüsis saksakeelseid lauseid ja märksõnu laagri kohta. Õhtul esitleti elavaid pilte. Lapsed pidid eelnevalt välja mõtlema ja ette kandma sündmustiku, mis toimus enne pildil kujutatud tegevust, ja siis pildiks tarduma. See tekitas palju elevust.

Et ilmad olid ilusad, käisime iga päev mitu korda ujumas, hommikud algasidki jooksuga järve äärde.

RAEL ANIJALG, Põlva keskkool
LAIDA MEIGO, Kadrioru saksa gümnaasium

Õpetaja Ulvi Mihkeles tunnis.

Paikusel koolirõõmu otsimas

Hea alguse õpetajatel on tavaks saanud üksteise töökogemustest õppimine. Ka õppereis Paikusele oli kantud soovist otsida ja leida koolielust häid emotsioone. Õppepäev sai teoks Hea alguse õpetajate initsiatiivil ja Balti-Ameerika Partnerlusprogrammi toel.

Selleks ajaks, kui 17 õpetajat 14. mai hommikul Paikusele jõudsid, olid õpetajad Monika, Ulvi ja Anne neid valmis oma klassides vastu võtma. Külaliste hulgas oli seekord nii suurte kogemustega hea alguse õpetajaid kui ka selles valdkonnas alles alustajaid, saatjaks Hea alguse koolituskeskuse juhataja ja koolitaja Liivi.

Õpetajad Ulvi Mihkeles ja Monika Vaher on viimased kümme aastat kasutanud oma töös lapsekeskse õpetuse põhimõtteid ja kuuluvad Hea alguse rahvusvahelise õpetajatöö sertifikaadiomanike hulka. Nende töö klassides oli kaasaharv, kasutati rohkesti materjali; lastel oli võimalus teha valikuid ja olla otsustajaks ning planeerijaks.

Nägime suurepäraselt koostööd, avatud suhtlemist ja laste häid rühmatöö oskusi. Kutsuv ja motiveeriv õpikeskkond kõneles iseenda keeles, mida mõistatavad kõige paremini selle loojad. Laste tehtud töö, põnevad katsed ja kasutatud tehnikad andsid tunnistust õpetajate Ulvi ja Monika kõrgest professionaalsusest. Isegi individuaalne töö kahe lapsega õpetaja Ulvi parandusõppe tunnis pakkus

vaatlejatele tõelise elamuse. Nagu ütles õpetaja-metoodik Elma Piirimägi Tartu Kivilinna gümnaasiumist: võrattu töö, ka meetoodiliselt on kõik paigas!

Esimese klassi õpetaja Anne Kalmuse tunnis saime osa arvuti kasutamise võimalustest matemaatikatunnis ja nägime toredaid võtteid praktilise tegevuse ja matemaatika ühendamiseks.

Külaliste arvates olid Paikuse lapsed erilisel rahulikul, heatahtlikul ning üksteise suhtes väga tähelepanelikul. Seda märkasime nii tundides kui ka koolimajas ringkäiku tehes. Paikuse koolis hakkas enamik meist uskuma, et koolirõõmu võib leida õppeaasta lõpulgi!

Hea alguse õpetajad väärtustavad laste koolirõõmu ning oskavad õppimise muuta igähele neist meeldivaks. Ootame uuel õppeaastal endaga liituma kõiki õpetajaid, kes tunnevad, et tahaksid sedasama, kuid täpselt veel ei tea, kuidas selleni jõuda.

LIIVI TÜRBSAL,
Hea Alguse koolituskeskuse juhataja

Aliante 2008 oli Eesti õpilastele edukas

Tänavu toimus Eestis juba kolmandat korda rahvusvaheline NATO-teemaline võistlus Aliante. Tšehhimaal toimunud lõppvooruse esindasid Eestist Karl Haljasmets ja Mihkel Liiber Hugo Treffneri gümnaasiumist ning Ants Vill ja Rasmus Armas Tallinna prantsuse lütseumist. Nagu eelmistel aastatel, läks Eestil ka sel aastal rahvusvahelises voorus väga hästi. Koju toodi esimene ja teine koht. Esimese koha saavutas Eesti-Gruusia (Ants Vill, Rasmus Armas, Miriam Chubabria ja Tamar Chubabria) ja teise koha Eesti-Slovakkia (Karl Haljasmets, Mihkel Liiber, Petra Lehotská ja Denisa Pacholská) võistkond.

Ants Vill
prantsuse
lütseumist
läbib
võistlusrada.
Autori foto

TEISTEST LEHTEDEST

VÖRUMAA TEATAJA

Maakonnalehe küsitlusele vastanud omavalitsusjuhid ja kolmanda sektori esindajad leidsid üksmeelselt, et koolilaste lõuna jaoks eraldatud summat ei tohiks tulevat aastal vähendada. Võrumaa lastekaitseühingu esinaine Kadri Hummal on seisukohal, et koolilõuna on küll viimaseid kokkuhoiu kohti. Varstu vallavolikogu sotsiaalkomisjoni esinaine Hille Kihulane usub, et lapsi, kes vaid koolis kord päevas sooja toitu saavad, jääb järjest vähemaks ning koolitoiduta ei jääks ilmselt ükski laps nälga, kuid selleta ei saaks ka paljud rikkamate perede lapsed päevas sooja toitu. Ega senigi lapsed riigi eraldatud raha eest sõõnuks saanud – Varustus maksis vaid lõunaportsule neli krooni juurde, Mõnistes lausa 15 krooni. (2.08.)

NÄDALINE

Minister Tõnis Lukase allkirjastatud kutseõppeasutuste õppekeskkonna nüüdisajastamise investeeringute ajagraafiku järgi saab õppeaastaks 2008/2009 kutsekoolidest kõige suurema summa – peaaegu 110 miljonit krooni – Kehtna majandus- ja tehnoloogiakool. Tänavu saadakse raske- ja masinapraktilise väljaõppe keskus ümberehitamiseks 35 ja tuleval

aastal veel 25 miljonit krooni, õpilaskodu renoveerimiseks mõlemal aastal 25 miljonit ringis. Õpilaskodule määratud summa sees on ka sisustuse maksumus. Õppevahenditest on kõige kallim 7–8 miljonit maksev veoauto- ja bussijuhi õppestimulaator. Lisaks muretsetakse töökojaseadmeid.

Vana-Vigala tehnika- ja teeninduskool on kahe aasta peale kokku saanud peaaegu kolm miljonit krooni: 2009. aastaks 2,5 miljonit krooni õpilaskodude ja õppehoonete vahelise keskkütteterassi väljaehitamiseks ja 2008. aastal 407 000 kokanduse õppe- ja suurköögi seadmete täiendamiseks. (1.08.)

OMA SAAR

Saaremaa merepäevadel tuli kokku merehariduse ümarlaud. Merenduse nõukoja liige Jüri Lember leidis, et Eestis kipuvad merendusklassid hääbuma, järel on veel vaid Orissaare gümnaasiumi oma. „Kui pole klasse, pole ka meremeeste juurdekastu,” sõnas Lember. Samas arvati, et Orissaares võiks toimuda osa kutseõppes koostöös mereakadeemiaga.

Gümnaasiumi merehariduse õppe-suuna juht Eevi Männik kinnitas, et merehariduse peab koolis jätkuma. Plaanis on hakata laevajuhte välja õpetama juba gümnaasiumi lõpe-

tanud noortest. Mereklassi edukuse näitena tõi Männik esile, et nende kooli lõpetanud on läinud õppima Rootsi mereväeakadeemiasse.

Oluliseks teemaks kujunes väike-laevaehitaja õppekava. Paadiehitaja saab ametikoolis õppida, aga Saaremaa vajab ka kõrgharidusega spetsialiste. Merehariduse arendamiseks sõlmisid Eesti mereakadeemia ja TTÜ Kuressaare kolledž tänavu koostöölepingu. (4.08.)

LÄÄNE ELU

Läänemaa nelja valla – Kullamaa, Martna, Taebala ja Risti – noortest sündis kaks nädalat tegutsev töö- ja puhkemalev. Lisaks veerandsajale oma noorele on rühmas viis vabatahtlikku välismaalt. Laagri ajal elavad noored Palivere spordihoones. Lääne maavalitsuse noorsootöö- ja spordinõunikul Ülle Lassi sõnul on selline laager korraldatud esimest korda. Laagri juhataja on Virtsu kooli õpetaja Anu Mätas. (2.08.)

HARJU EKSPRESS

Turba gümnaasiumi lastekoor osales V ülemaailmsel koorilõulmpial, mis peeti juulis Austrias Grazis. Kokku osales olümpial 450 koori 93 riigist.

Turba lastekoor esines rahvalaulu kategoorias (samas esines Türi koor Suisapäisa) ning esitas Veljo Tormise

Aliante on keskkooliõpilastele mõeldud rahvusvaheline võistlus. Esimesed kaks vooru toimuvad osalejariikides. Kontrollitakse võistlejate teadmisi ajaloo ja rahvusvahelistest suhetest. Paremad pääsevad finaali, kus moodustatakse rahvusvahelised võistkonnad. Lõppvõistlusel tuleb lahendada ülesandeid, mis nõuavad nii kehalist kui ka vaimset võimekust. Tegutseda peab mitmekeelses keskkonnas ja ekstreemsetes tingimustes.

Tänavuse finaaloõpilaste korraldas Tšehhi armee 102. luurepataljon. Võistlus kujutas endast orienteerumist kontrollpunktide vahel. Tuli üles ronida järsust nõlvast ja teha pikki laskumisi kõiega, tassida kogu meeskonnaga rasket palki üle künkliku maastiku, näidata osavust ninja tähe viskamises ja tulistamises jm. Võistkonna meeskonnatöö pani proovile takistusraja läbimine kummipaadiga. Kontrolliti ka teadmisi esmaabist.

Paljud noored osalesid juba mitmendat korda. Teemasid oli seinast seinast: Saksamaa ja NSVL-i suhete ajalugu, Euroopa ja USA julgeolekupoliitika võrdlus pärast 11. septembrit ning paljud teised. Tuli läbi lugeda palju raamatuid. Suureks abiks olid ajalooõpetajad ja abivalmis politoloogid, kes andsid viiteid raamatutele, kust vajalikke andmeid leida.

Möödunud aastatel Aliantel osalenud ütlesid, et võistluse esimestes voorudes tehtud uurimistööd tulevad kasuks kõigile, eriti aga lõpuklassi õpilastele, sest võistlus kinnistab õpitut ja valmistab ette lõpukirjandiks.

Aliantel osalenud leidsid palju uusi tegusaid sõpru ja mõttekaaslasi.

Võitjaid ootab reis Norrasse.

Täiendavat infot MTÜ Eesti NATO ühing ja ka Aliante kohta leiab veebiaadressilt www.eata.ee.

OLIVER PARMASO,
projekt Aliante projektijuht,
Eesti NATO ühing

**Kriiditahvlid
Valgetahvlid
Tiibtahvlid
Teadetahvlid
Mobiilsed tahvlid
Loengutahvlid
Tõstetavad tahvlid
Teadetahvlikapid
Tunniplaamid
Lisatarvikud
Õppevahendid**

Koolide Varustus OÜ
Puuvilla 19, Tallinn, tel 661 1767
www.koolidevarustus.ee

Tartumaa Muuseumis
(Pikk 2, Elva) näitus
„KEVADE LUGU”.

Graafik Mare Hundi illustatsioonid lasteraamatule „Kui Arno isaga koolimaja jõudis...”
Näitus on avatud
8.08.–13.09. T–R kl 10–17, L kl 10–15.
Info tel 7456 141.
Ootame külla!

Populaarsete erialade pingereas muudatust pole

Maiki Voore,

Tallinna ülikooli pressiesindaja

Tallinna ülikool võttis sel aastal vastu 9333 sisseastumisavaldust, sealhulgas 7578 bakalaureuseõppesse, 1617 magistriõppesse ning 138 doktoriõppesse.

Tänavust sisseastumisavalduste seisu kommenteeris Tallinna ülikooli akadeemiline prorektor Heli Mattisen järgnevalt: „Avalduste arv on sel aastal veidi väiksem eelmisest, kuid täheleandav on noorte kõrgem teadlikkus selles, millist eriala valida – vähem on neid, kes annavad avalduse kahele erialale. Kõige röömustavam selle aasta vastuvõtu puhul on väga heade kandidaatide suur hulk doktoriõppes nii sotsiaal-, humanitaar- kui ka loodusteadustes. Kurvastab see, et riikliku kohaga kaasnevad doktoranditoetust hakkab saama ainult umbes kolmandik vastuvõetutest, sest riiklike kohtade arv on sedavõrd väike – 22.

Tänavu oli rekordarv avaldusi riigiteaduste bakalaureuseõppekavale, traditsiooniliselt populaarne oli inglise keel ja kultuur. Esile tahan tõsta keskkonnakorralduse bakalaureuseõppekava kõrget kohta populaarsemate erialade pingereas. Märkimisväärseid muudatusi erialade pingereas eelmine aastatega võrreldes siiski täheldada ei saa. Usun, et praeguste üldhariduskoolide õpilaste seas on huvi reaaliajaloodusteaduste vastu suurenemas ning kolme aasta pärast on võimalik täheldada üliõpilaste arvu suurenemist loodusteaduste valdkonnas.”

Eelistatud õppekavad

Bakalaureuseõppesse kandideerijate hulgas osutusid populaarseimateks erialadeks riigiteadused (793 avaldust), inglise keel ja kultuur (470), infoteadus (288), rekreatsioonikorraldus (265), reklaam ja imagoloogia (259), eesti filoloog (256), ajakirjandus (245) – õppetöö toimub vene keeles, Lähis-Ida ja Aasia kultuurilugu (237), alushariduse pedagoog (232) ja keskkonnakorraldus (211 avaldust).

Magistriõppesse kandideerijate hulgas olid kõige populaarsemad erialad organisatsioonikäitumine (137),

Tallinna ülikooli riigiteaduste bakalaureuseõppesse esitati rekordarv avaldusi – 793. RAIVO JUURAKU foto

kirjalik tõlge (87), andragoogika (68), riigiteadused (62), infotehnoloogia juhtimine (57), keskkonnakorraldus (56), kommunikatsioon (53), sotsiaaltöö (49), hariduse juhtimine (49), sotsiaaltöö (49) ja kunstiõpetaja (45).

Doktoriõppesse esitati 138 sisseastumisavaldust: kõige enam kasvusteadustesse (39), kultuuride uuringutesse (24), riigi- ja poliitikateadustesse (15), ökoloogiasse (15) ning sotsiaaltöösse (13).

Välisriikidest oli avaldusi 65

Välisriikidest kandideeris Tallinna ülikooli võõrkeelsetele õppekavadele 65 inimest. Meedia bakalaureuseõppesse kandideeris 19 inimest (Lätist 11, Soomest 5, Egiptusest 1, Itaaliast 1, Taanist 1); filmi- ja videokunsti magistriõppesse 16 inimest (Lätist 5, Itaaliast 2, Soomest 1, Horvaatiast 1, USA-st 1, Ungarist 1, Belgiast 1, Gruusiast 1, Taanist 1, Portugalist 1, Hispaaniast 1); kommunikatsioonijuhtimise magistriõppesse üheksa inimest (Lätist 4, Leedust 2, Soomest 1, Tšehhist 1, Hiinast 1). Magistriprogrammi „Euroopa õpingud: poliitika ja valitsemise euroopastumine” kandideeris kuus inimest (Soomest 1, Gruusiast 2, Saksamaalt 1, Ukrainast 1, Prantsusmaalt 1; rahvusvaheliste suhete magistriõppesse viis inimest (Gruusiast, Kanadast, Prantsusmaalt, Luksemburgist ja Bel-

giast). Magistriprogrammi „Interaktiivne meedia ja teadmuskonnad” kandideeris neli inimest (Itaaliast 2, Etiopiast 1, Türgist 1); antropoloogia magistriõppesse üks inimene USA-st. Riigi- ja poliitikateaduste doktorantuuri kandideeris kaks inimest (Valgevenest ja USA-st); sotsiaaltöö doktorantuuri üks inimene Hiinast, ökoloogia doktorantuuri üks inimene Slovakiast ning lingvistika doktorantuuri üks inimene Jaapanist.

Tallinna ülikoolis on 57 bakalaureuseõppekava kuuest valdkonnast, 71 magistriõppekava kuuest valdkonnast ja 12 doktoriõppekava neljast valdkonnast. Sel aastal on Tallinna ülikooli riigieelarvelisi kohti orienteeruvalt 1200. Umbes 700 inimest pääseb õppima bakalaureuse-, 400 magistri- ning 22 doktoriõppesse. Tasulistele kohtadele on võimalik õppima asuda kõigil lävendi ületanutel ning sisseastumiseksamid positiivselt sooritanutel.

Tuleb ka täiendav vastuvõtt

21. ja 22. augustil korraldab Tallinna ülikool täiendava dokumentide vastuvõtu. Tasuta kohti on veel kõikidele õpetajaerialadele, v.a muusika-, kunsti- ja kehakultuuriõpetaja erialadele. Täiendav vastuvõtt toimub ka mitmele tasulisele erialale. Täiendava vastuvõtu sisseastumiseksamid on 23. augustil.

Abituriendid eelistavad TTÜ erialadest ärindust ja majandust

Kersti Vähi,

TTÜ pressitoimetaja

Tallinna tehnikaülikool võtab riigieelarvelistele õppekohtadele sel aastal vastu 2137 üliõpilast, neist 1379 bakalaureuse-, inseneri- ja rakenduskõrgharidusõppesse, 699 magistriõppesse ja 59 doktoriõppesse.

Tasuta õppida soovijaid oli enam kui poole rohkem. Riigieelarvelistele õppekohtadele esitati tänavu 5450 avaldust: bakalaureuse-, inseneri- ja rakenduskõrgharidusõppesse 4575, magistriõppesse 759 ja doktoriõppesse 116.

Bakalaureuse-, inseneri- ja rakenduskõrgharidusõppe tasulistele kohtadele ja kaugõppe erialadele saab avaldusi esitada 13. augustini. Avatud ülikooli

Tallinna tehnikaülikoolis on kõige suurem konkurss – 15,96 inimest kohale – ärinduses.

RAIVO JUURAKU foto

õppesse soovijailt oodatakse dokumente 18. augustist 15. septembrini.

Kõige populaarsemad erialad on praeguse seisuga ärindus (383 avaldust, konkurss kohale 15,96), rahvamajandus (379; 15,79), tootarendus ja tootmistehnika (248; 2), logistika (178; 8,9), äriinfotehnoloogia (177;

14,2), geenitehnoloogia (158; 6,08). Ebapopulaarseimad on materjalitehnoloogia, mööblitootmine (6; 0,6), materjalitehnoloogia, plasttoodete tehnoloogia (6; 1,3), elektroonika Kuressaare kolledžis (7, 0,7), informaatika Ida-Virumaa kolledžis (14; 0,92) ja geotehnoloogia (23; 0,96).

1,4 miljonit krooni HIV-ennetuseks

Minister Tõnis Lukas on allkirjastanud määruse, millega eraldatakse 1,4 miljonit krooni HIV-ennetuse koolituste läbiviimiseks noortele kõikides Eesti maakondades.

Koolituste korraldamiseks saab 770 000 krooni ulatuses toetust Eesti seksuaaltervise liit, 230 000 krooni mitetulundusühing Eesti assotsiatsioon Anti-Aids ja 400 000 krooni mitetulundusühing Living for Tomorrow. Toetuse mõte on kaasata noori HIV-ennetuse, et suurendada noorte teadmisi riskiteguritest.

„Hävitavatest haigustest saab hoiduda üksnes tark inimene. Meie ülesanne on lisaks kirjatarkusele õpetada ja kasvatada noori nii, et surmavad

haigused neist kaugelge jääksid,” ütles minister Tõnis Lukas ja lisas, et seetõttu suurendas HTM HIV-i ja AIDS-i strateegia rakendamiseks vajalikke toetussummasid.

Toetust saavatel ühingutel on olulised kogemused noortele suunatud tegevuse elluviimisel HIV-ennetuse valdkonnas. MTÜ Living For Tomorrow on korraldanud sarnase sisuga tegevust eelnevatel aastatel, selletemalisi loenguid üldhariduskoolides on korraldanud ka Eesti seksuaaltervise liit ja kutseõppeasutustes Eesti assotsiatsioon Anti-Aids.

TARMU KURM,
HTM-i kommunikatsioonibüroo juhataja

Rektorite nõukogu sai uue esimehe

4. augustil toimus Tallinna ülikooli Haapsalu kolledžis rektorite nõukogu korraline üldkoosolek, kus valiti rektorite nõukogu juhatus ning esimees. Uueks esimeheks sai Tartu ülikooli rektor Alar Karis.

Samal päeval toimus rektorite nõukogu juhatus koosolek, kus võeti arutlusele teadus- ja arendustegevuse evalveerimisküsimused ning mitmed teised kõrgharidusvaldkonnas aktuaalsed teemad. Nõukogu juhatus esimees Alar Karis kinnitas, et jätkata tuleb teadus-, arendus- ja innovatsioonistrateegia elluviimist ettenähtud mahus, hoolimata raskustest riigieelarve koostamisel. „Arutasime ka majanduskasvu ja tööhõive arengukava ning leidsime, et juurdepääsu piiramine kõrgharidusele ei ole riigi arengu huvides,” sõnas Alar Karis.

Nõukogu eelmine esimees toetas nõukogu seisukohta: „Mitmed riigid on majanduslanguse perioodist edukalt välja tulnud tänu jõulisele investeerimisele kõrgharidusse ning teadus- ja arendustegevusele. Eesti ei tohi teha vigu, mis viiksid meid teistele arenguteedele,” märkis Tallinna tehnikaülikooli rektor Peep Sürje.

Rektorite nõukogu koosolekut peeti esmakordselt Tallinna ülikooli Haapsalu kolledžis. Koosolekule eelnes Haapsalu kolledži direktori Eve

Alar Karis

Eisenschmidt ettekanne Läänemaa haridusoludest. „Arutasime koosolekul ka regionaalsete kompetentsikeskuste moodustamist ülikoolide kolledžite baasil ning toetame seda protsessi,” kommenteeris Tallinna ülikooli rektor Rein Raud.

Rektorite nõukogu koosolekul osalesid kõik nõukogu liikmed ning neid esindavad rektorid: Signe Kivi Eesti kunstiaakadeemiast, Peep Lassmann Eesti muusika- ja teatriakadeemiast, Alar Karis Tartu ülikoolist, Rein Raud Tallinna ülikoolist, Peep Sürje Tallinna tehnikaülikoolist ja Mait Klaassen Eesti maaülikoolist. Rektorite nõukogu juhatus eelmine esimees oli Peep Sürje, kes juhtis nõukogu tööd 7. augustist 2006.

MAIKI VOORE,
TLÜ pressiesindaja

Tartu ülikooli suveülikool

4. augustil algas Tartu ülikooli suveülikooli eestikeelne põhiprogramm. Kursustega on liitunud ligi 400 osalejat kogu Eestist.

Tänavu said osalejad valida 27 suvekursuse vahel. Jätkuvalt tuntakse huvi näiteks kursuse „Meediasuhted ja kriisid meedias” ning inglise kõnekeele ja vabaõhumaali kursuste vastu. 2008. aasta populaarseimad kursused on „Käsitöö ja korrektureer” ning „Pere- ja suguvõsaajalugu”.

Suveülikooli kursusi viivad läbi nii Tartu ülikooli õppejõud kui ka oma

eriala parimad praktikud, sh professor Tõnu Lehtsaar, dotsendid Kulno Türk, Tiit Jaago, Anne Parmasto ning Liina Soobik, Kristjan Kask, Piret Kärtner, Marju Selg, Peeter Selg, Kaja Tampere jpt.

Kursuse läbinud saavad tunnistuse koos hinnetelehega. Kogutud ainepunkte on võimalik arvestada hiljem kõrgkoolide õppekavade täitmisel.

MARKO OJAKIVI,
TÜ avatud ülikooli keskuse turunduspetsialist

Johannes Käisi seltsi suvekool ootab

Johannes Käisi seltsi suvekool peetakse 18. ja 19. augustil Viljandis Männimäe külalistemajas.

Kavas on rääkida lähemalt sellest, mida on tehtud käisitöökool Rosma koolis Põlvamaal, kuidas Käis õpetaks tänapäeva koolis füüsikat, mida tähendab õpetaja tööaeg ja kuidas seda kasutatakse. Diskuteerime tunni planeerimise ja rakendamise teemal ning selle üle, kas tänapäeva lapse jaoks on tegelik maailm virtuaalne või virtuaalmaailm tegelik.

Anname pikemat tagasisidet esmakordselt seltsi korraldatud õpilaste kirjutiste võistluse kohta „Huvitav tund” ja muidugi tutvume 2007. a pedagogiliste kirjutiste võistluse auhinna-

tud töödega. Kavas on ka praktiline tegevus. Oma lubaduse suvekoolis esinemiseks on andnud Külli Volmer, Peep Leppik, Aivo Saar, Margit Tõhk, Marina Paesalu, Heli Prii, Kalle Küttis, Aivar Soe, Tiia Mikson, Rein Männik. Suvekooli esimest päeva alustame kell 11, õhtul tutvume jäämägedega ja Viljandi linnaga.

Ladusamaks koostöökspalume oma osalusest teada anda 8. augustiks e-kirjaga pille.liblik@mv.werro.ee. Suvekooli kava vt http://www.htk.tlu.ee/kais.

Suvekooli korraldamist toetab hasartmängumaksu nõukogu.

KAI VÖLLI

Meremäe-Obinitsa Põhikool Võrumaal

vajab alates
2008/2009. õppeaastast

**VEENE KEELE
ÕPETAJAT** ja

**KEHALISE
KASVATUSE
ÕPETAJAT.**

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad saata
19. augustiks aadressil
Meremäe, 65302 Võrumaa.

**Info tel 785 6641,
e-aadress
kool@merenitsa.edu.ee.**

Mustvee Gümnaasium

vajab 2008/09. õppeaastast

**BIOLOOGIA- (15 tundi),
FÜÜSIKA- (2 tundi) ja
KLASSIÕPETAJAT
(asendusõpetaja, 3. klass).**

Kandidaatidelt eeldame
kvalifikatsiooninõuetele
vastavust või soovi asuda
õppima.

Dokumendid saata **25. augustiks**
kooli aadressil
Tartu t 11, 49604 Mustvee
või tuua isiklikult kohale.

**Info tel 772 6168, 772 6455,
5566 6247 või e-aadress
kool@mustvee1.edu.ee.**

Tallinna Ühisgümnaasium

kuulub välja konkursi

**FÜÜSIKA-
MATEMAATIKA
ÕPETAJA,
KLASSIÕPETAJA**

ametikohta täitmiseks
alates 1. septembrist.

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad saata aadressil
Tallinna Ühisgümnaasium,
Valdeku 13, 11621 või
e-postiga direktor@tyhg.edu.ee.

Kandideerimistähtaeg **25.08.**

**Täiendav info telefonil
651 4346, 518 8946.**

Paikuse Põhikool Pärnumaal

võtab algavast õppeaastast
tööle

ABIÕPETAJA.

Vajalik
pedagoogiline haridus.
Kasuks tuleb
parandusõppe kogemus.

Vajame ka

**KEEMIA
asendusõpetajat
(8 tundi)**

Täpsem info tel 523 8053.

Dokumendid saata **15. augustiks**
aadressil Paide mnt 19, Paikuse,
86602 Pärnumaa.

Viljandi Valuoja Põhikool

pakub tööd

**SAKSA KEELE
ÕPETAJALE** ja

**0,5 kohaga
SOTSIAAL-
PEDAGOOGILE.**

Vajalik vastavus
kvalifikatsiooninõuetele.

Avaldus, CV ja haridust tõendava dokumendi koopia palun saata
25. augustiks postiaadressil
Hariduse 2, 71020 Viljandi või
e-postiga matti.orav@valuoja.ee.

Info tel 5373 9081.

Tallinna Vangla

FIRMUM IUSTUMQUE

Tallinna Vangla

otsib oma meeskonda

SOTSIAALTÖÖTAJAT,

kelle ametikoha põhieesmärgid on kinnipeetavate sotsiaalhoolekande vahetu korraldamine vanglas, kinnipeetavate iseseisva toimetulekuvõime ja õiguskuulekuse kujundamine ning kinnipeetavate ja vahistatute nõustamine

ning

SPETSIALISTI-HARIDUSKORRALDAJAT,

kelle ametikoha põhieesmärgid on kinnipeetavate üld- ja kutsehariduse omandamise, riigikeeleõppe kursuste korraldamise ning resotsialiseerimisprotsessi soodustamine.

Kandidaatidelt eeldame

- sotsiaaltöölalast või pedagoogilist (spetsialist-hariduskorraldaja) kõrgharidust,
- üksikjuhtumi lahendamise ja grupitöö läbiviimise oskust,
- eesti keele oskust kõrgtasemel ning vene keele valdamist,
- Eesti riigi põhikorra, sotsiaalhoolekande- ja haridusalaste õigusaktide tundmist,
- kõrget moraaltunnetust,
- head pingetaluvust, head suhtlemis- ja eneseväljendusoskust ning orienteeritust meeskonnatööl,
- lahenduskeskset mõtlemist ning enesejuhtimise oskust.

Omalt poolt pakume

- töötulemustest sõltuvat motiveerivat töötasu **alates 12 000 kroonist,**
- huvitavat ja väljakutseid pakkuvat tööd,
- eneseteostuse võimalusi,
- arenemis- ja koolitusvõimalusi,
- avaliku teenistuse seadusest tulenevaid soodustusi.

CV ja kandideerimisavaldus palume saata
hiljemalt 12.09.2008

Tallinna Vangla konkursi- ja atesteerimiskomisjonile
aadressil Magasini 35, 10138 Tallinn, märgusõnaga „PERSONAL”
või Tallinna Vangla üldosakonna peaspetsialisti e-aadressil
liisa.paavel@just.ee.

Lisainfo tel 612 7522.

E. Vilde nim Juuru Gümnaasium

kuulub välja konkursi järgmiste ametikohtade täitmiseks
alates 1.09.:

VEENE KEELE ÕPETAJA, 1 koht (põhikool),

**FÜÜSIKA-KEEMIAÕPETAJA, 1 koht
(põhikool + gümnaasium),**

INGLISE KEELE ÕPETAJA, 1 koht (põhikool).

Kandidaadid peavad vastama kvalifikatsiooninõuetele
(HM-i 26.08.02. a määrus nr 65).

Avaldus, CV, ametikoha vastavust kvalifikatsiooninõuetele tõestavate dokumentide koopiad tuua või saata

15. augustiks E. Vilde nim Juuru Gümnaasiumisse
(Tallinna mnt 18, Juuru, 79401 Raplamaa).

**INFO telefonil 489 0160, 489 0161 või
e-aadressil hannesvald@gmail.com.**

VILJANDI MAAGÜMNAASIUM ootab oma tegusasse kollektiivi poiste KEHALISE KASVATUSE ÕPETAJAT

Kandidaadilt eeldame

- * kvalifikatsiooninõuetele vastavust;
- * sügavat ainealast huvi õpilastega tegelemiseks.

Pakume

- * arenevat töökeskkonda;
  - * vajaduse korral täiendõppe võimalusi.
- Tule meie kooli, VMG ootab sind!**

Sooviavaldus koos CV ja kvalifikatsiooni tõendavate dokumentidega saata **22. augustiks** aadressil
Uueveski tee 1, 71004 Viljandi, märgusõna «Kehaline kasvatus».
Telefon 434 7982, 434 7678.

Lustivere Põhikool kuulub välja konkursi

EESTI KEELE ÕPETAJA ja

HUVIJUHI (asendamine 2008/2009. õa, 1 ametikoht)

ametikohta täitmiseks 1. septembrist.

Ametikorter võimalus.

Eeldame vastavust kvalifikatsiooninõuetele.

Avaldus, CV, ametikoha kvalifikatsiooninõuetele vastavust tõendavate dokumentide koopiad saata või tuua Lustivere Põhikooli aadressil Lustivere, 48002 Jõgevamaa.

Info tel 775 5210, 527 8569, Lustiverepk@lustiverepk.edu.ee.

Türi Lokuta Lasteaed

ootab oma kollektiivi
alates 1. septembrist

**MUUSIKA-LIIKUMIS-
ÕPETAJAT
(1,0) või**

**MUUSIKAÕPETAJAT
(0,6).**

Avaldus koos elulookirjelduse ja haridust tõendava dokumendi koopiaga palume saata
kuni **25. augustini**
aadressil Tehnika 12, 72213 Türi või
e-postiga lokuta.lasteaed@tyri.ee.

Info 5330 3017, 387 8737.

Aseri Keskkool

vajab uuel õppeaastal

**KLASSIÕPETAJAT,
POISTE TÖÖPETUSE
ÕPETAJAT** ja
**vene osakonda
LOODUSAINETE
ÕPETAJAT.**

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad esitada aadressil
Kooli 2, Aseri, 43401 Ida-Virumaa.

Info tel 504 0088.

Loo Keskkool

võtab tööle

KLASSIÕPETAJA.

**Info tel 520 3156 ja
e-aadressil
sirje.laansoo@lookool.ee.**

Tallinna 37. Keskkool

võtab 1. septembrist tööle

FÜÜSIKAÕPETAJA ja
**GEOGRAAFIA-
ÕPETAJA
(osaline koormus).**

Avaldus ja CV saata **18. augustiks**
aadressil direktor@37kk.tln.edu.ee.

Info telefonil 654 4937.

Maidla Põhikool

kuulutab välja konkursi

EESTI KEELE JA KIRJANDUSE ÕPETAJA

vabale ametikohale alates 1. septembrist.

Avaldus, haridust tõendava dokumendi koopia ja CV esitada hiljemalt 18. augustiks.

Elamispind olemas ja pakume tööd vastrenoveeritud mõisakoolis kaasaegses õppekeskkonnas.

Maidla Põhikool, Maidla vald, 42301 Ida-Virumaa.

Tel 332 5649, e-post maidlakool@hotmail.ee.

Tallinna 21. Kool

otsib oma töökasse kollektiivi

KLASSIÕPETAJAT.

Avaldus koos elulookirjelduse ja haridust tõendava dokumendi koopiaga palume saata

hiljemalt 21. augustiks aadressil

Tallinna 21. Kool, Raua 6, 10124 Tallinn või e-aadressil naida.toomingas@21k.ee.

Info telefonil 508 9302.

Tallinna Konstantin Pätsi Vabaõhukool

ootab oma kollektiivi

LOODUSAINETE ja**MATEMAATIKA ÕPETAJAT** ning**POISTE KASVATAJAT**, kellele on pakkuda ka **poiste kehalise kasvatuse ja tööõpetuse tunde.****KONTAKT:** direktor Mait Tõitoja, tel 600 6454, 552 0355, e-aadress Eda.Laidmets@vabakool.edu.ee.**RIIKLIK EKSAMI- JA KVALIFIKATSIOONIKESKUS**

kuulutab välja konkursi

Brüssel II Euroopa Kooli eesti keele õpetaja

(2-aastane eelkool ja noorem kooliaste 1.–5. klass)

ametikoha täitmiseks.

Nõudmised kandidaadile töötamiseks nooremas kooliastmes:

- on Eesti kodanik ja valmis töötama koolis kogu ametiaja (üldjuhul 9 aastat);
- kvalifikatsioon vastab haridusministri 26. augusti 2002 määruse nr 65 „Pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“ sätestatud klassiõpetaja kvalifikatsiooninõuetele;
- oskab vähemalt ühte kolmest peamisest rahvusvahelisest suhtluskeekest (inglise, prantsuse või saksa keel) Euroopa Nõukogu keeleoskustasemel B2;
- on valmis lisaks eesti keele õpetamisele osutama Eesti õpilastele õpiabi ning õpetama inglise, saksa või prantsuse keeles Euroopa tundi ja eetikat.

Euroopa kooli õpetajatele kehtestatud palgamäärad, hüvitiste maksmise kord, töötingimused on sätestatud Euroopa koolidesse tööle suunatud personali määrusega, millega saab tutvuda http://www.eurc.org/SE/htmlEn/IndexEn_home.html.

Avalduse, kvalifikatsiooni (sh keeleoskust) tõendavate dokumentide koopiaid, Europassi CV ja motivatsioonikirjelduse ning soovituskirja(d) eesti ja inglise, prantsuse või saksa keeles palume esitada

22. augustiks 2008 Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskusesse kas e-aadressil Katlin.Tamman@ekk.edu.ee või kirja teel aadressil Lõotsa 4, 11415 Tallinn.LISAINFORMATSIOON Euroopa koolide kohta kodulehelt www.eurc.org ning e-aadressil Ulvi.Soomlais@hm.ee.

Soovime leida oma toredasse kollektiivi ja varsti valmivasse

lasteaeda

järgmisi lapsi armastavaid töökaid inimesi:

JUHATAJA ASETÄITJA ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ ALAL,**MAJANDUSJUHATAJA,****ÕPETAJAD,****ÕPETAJA ABID,****KOKK,****REMONDITÖÖLINE,****AEDNIK.***Asume looduslikult kaunis kohas Nõmme määndide all.*Sooviavaldused koos CV-ga palume saata 12. septembriks aadressil kaseke@la.tln.edu.ee.

Info tel 679 6812.

Merivälja Kool

vajab

inglise keele lisaerialaga KLASSIÕPETAJAT. Info tel 5646 7667, direktor@merialg.tln.edu.ee.**Tallinna Haridusamet**

kuulutab välja avaliku konkursi järgmise koolieelse lasteasutuse juhi vabale ametikohale:

Tallinna Lasteaia Kraavikrõll (Kraavi tn 1) JUHATAJA.**Kandideerijatele esitatavad nõuded:**

- vastavus haridusministri 26. augusti 2002. a määruses nr 65 „Pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“ sätestatud nõuetele,
- eesti keele oskus kõrgtasemel,
- vastutustunne, korrektsus ja täpsus,
- koostööoskus ja väga hea suhtlemisoskus,
- arvuti ja Interneti kasutamise oskus,
- õpi- ja otsustusvõimelisus, analüüsi- ja planeerimisvõime.

Konkursil osalemiseks esitada järgmised dokumendid:

- kirjalik avaldus,
- elulookirjeldus, sh töö- või teenistuskäik,
- ametikohale esitatud nõuetele vastavust tõendavate dokumentide koopiaid,
- kandidaadi tegevuskava haridusasutuse juhina,
- muud dokumendid, mida kandidaat peab oluliseks.

Dokumendid palume esitada 18. augustiks 2008 Tallinna Haridusametile aadressil Estonia pst 5a, 10143 Tallinn, märgusõna „konkurss“.

Lisainformatsioon telefonil 640 4679.

Saue Gümnaasium

vajab 2008/2009. õa täiskoormusega

EESTI KEELE JA KIRJANDUSE ÕPETAJAT.**Nõutav** pedagoogide kvalifikatsiooninõuetele vastav haridus.

Info tel 659 6070, 507 7883, 670 9234.

Tallinna Läänemere Gümnaasium

(vene õppekeele kool)

vajab 2008/2009. õppeaastaks KEELEKÜMBLUSKLASSIDESSE

kahte täiskoormusega KLASSIÕPETAJAT.

Kandideerijatel esitada 19. augustiks avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiaid aadressil Vormsi 3, 13913 Tallinn.

Infot saab telefonil 637 2677.

Veskitammi Lasteaed (Veskitammi 22, Laagri)

kuulutab konkursi järgmiste ametikohtade täitmiseks:

MUUSIKAÕPETAJA (0,75 ametikohta),**LOGOPEED (1 ametikoht),****ÕPETAJA (1 ametikoht ajutiselt ära oleva töötaja asendaja).****Kandideerijatele esitatavad nõuded:**

- vastavus haridusministri 26. augusti 2002. a määruses nr 65 „Pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“ sätestatud nõuetele,
- koostööoskus ja väga hea suhtlemisoskus.

Avaldus, elulookirjeldus, ametikohale esitatud nõuetele vastavust tõendavate dokumentide koopiaid saata 19. augustiks aadressil Veskitammi 22, Laagri, Saue vald, 76401 Harjumaa, märgusõna „konkurss“.

Pakume **osaajalist tööd** ka **TERVISHOIUTÖÖTAJALE.**Info telefonil 5343 3071, juhataja@veskitammila.ee.**Märjamaa Vallavalitsus** kuulutab välja konkursi**VARBOLA KOOLI DIREKTORI**

ametikoha täitmiseks alates 1.09.

Kandidaadidelt nõutakse vastavust kehtivatele kvalifikatsiooninõuetele.**Kandideerijatel esitada**

- taotlus,
- CV,
- kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide koopiaid.

Dokumendid esitada 25. augustiks aadressil Tehnika 11, Märjamaa alev, Märjamaa vald, 78304 Rapla maakond.

Info telefonil 489 8841, 5305 7735 või tonu.mesila@marjamaa.ee.**Lagedi Põhikool**

võtab uuest õppeaastast konkursi korras tööle

LOODUSAINETE ÕPETAJA (loodusõpetus 4 t, bioloogia 6 t, geograafia 6 t, keemia 4 t) **20 tundi,****KLASSIÕPETAJA (asendusõpetaja)** **18 tundi (5 t pikapäevarahmas),****PSÜHHOLOOGI,****POISTE TÖÖÕPETUSE ÕPETAJA (6 tundi).***Elamispinna võimalus Rae vallas.* Lagedi asub Talinna lähistel (ca 10 km linnast).Avaldus, CV ja haridust tõendava dokumendi koopia palun saata hiljemalt 26 augustiks aadressil Kooli 18, Lagedi, Rae vald, 75303 Harjumaa või meiliaadressil ester.kaidro@lagedi.edu.ee.

Info telefonil 676 6237 või 506 5420.

Ökokogukonnad – muutuva maailma laborid

Toomas Trapido,
riigikogu liige

„Ökokogukond – mis see on?“ Seda küsimust võib päris tihti kuulda, kuna eesti keeles on ökokogukonna termin üpris värske ning vajab lahtiseletamist. Mõistmiseks on aga tarvis konteksti ning ökokogukondade puhul on selleks globaalsed muutused.

Viimaste aastakümnete jooksul on mitmed protsessid, nagu kliima soojenemine, fossiilse energia kasutamise tippu jõudmine, finantssegadused jt üha kiirenenud, ning aina rohkem inimesi tunnetab, et maailma elukorraldus peab muutuma, sest vanamoodi mõne aja pärast lihtsalt enam ei saa.

Ökokogukondadesse ongi tihti peale kogunenud inimesed, kes otsivad ja katsetavad uue elukorralduse mudeleid. Sõna „elu“ viitab juba ise terviklikule lähenemisele ja selliste kogukondade eesmärk ongi elada terviklikult, leida terviklahendusi, et meie maailm oleks terve.

Ökoloogia

Ökokogukondi iseloomustab neli aspekti, mis ühes tõesel kogukonnas on kõik esindatud. Esiteks kõige ilmsem ja käegakatsutavam – ökoloogiline aspekt. Kuidas ja millest on ehitatud majad, kas neid on lihtne ja odav ülal pidada. Kuidas on korraldatud jäätmeäritlus, kas reovett puhastatakse kohapeal ökoloogilistes puhastites, millised on tualetid. Kui palju toitu ise kasvatatakse, kas seda tehakse ökoloogiliselt. Kuidas on korraldatud transport ja kui palju energiat sellele kulub.

Ökoloogilist aspekti on ka kõige lihtsam mõõta, eelkõige ökoloogilise jalajälje meetodika abil. Näiteks on Šotimaal asuva Findhorni ökokogukonna ja Saksamaa Sieben Lindeni ökoküla ökoloogiline jalajalg rohkem kui poole väiksem oma riigi keskmisest. Kusjuures Sieben Lindenis oli ühe maja ehitus 3% Saksamaa keskmisest, nii et nad otsustasid pärast seda ehitamise ökoloogiasse pisut lõdvemalt suhtuda...

Sotsiaalsus

Samas kiputakse ökoküladest ja -kogukondadest rääkides arvama, nagu väline ja ökoloogiline olekski peamine. Et kui on põhumaja, siis ongi juba öko. Tegelikult on veel kolm sama olulist aspekti, millest järgmisena kirjeldame sotsiaalset. Selle aspekti alustalad on usaldus, turvatunne, vajadustega arvestamine, osalev otsustamisprotsess ning igapäevane võimalus areneda.

Oluline on kogukonna liikmete omavaheline suhtlemine, sellele mõeldes kavandatakse ühisruume, ühisalad, et igapäevatoimetuste ajal oleks võimalus nii kohtuda kui vajadusel ka üksi olla. Enamikus kogukondades on vähemalt mõned ühised söögijad nädalas, kus kokku saadakse.

Kogukondades väärtustatakse eri andeid ning püütakse eri oskuste, eri isiksuste ühiselt leida neile sobiv roll ja tegevus. Kogukonnasiseid suhteid

Neli aastakümnet tagasi Šotimaal Findhornis loodud ökokülas elab 500 inimest.

Autori fotod

iseloomustab suur läbipaistvus ning konflikte nähakse nii üksikisikut kui ka kogukonda edasiviiva jõuna, seepärast pööratakse konfliktide lahendamisele üldjuhul suurt tähelepanu.

Isiksuse areng, õppimine ja loominguilisus on kõrges hinnas ning selleks luuakse ka võimalusi. Samuti peetakse väga oluliseks füüsilist tervist, selle hoidmist ja vajadusel ravimist.

Otsustusmehhanismiks on tavaliselt konsensuse otsimine või muu kogukonna liikmete vajadusi ja arvamusi arvestav meetodika. Otsustusmehhanismid ja -protseduurid arenevad tavaliselt koos kogukondade endi arenguga.

Majanduslik aspekt

Eesmärk on majandada mitmekülselt ja avatult, mis tähendab eri tegevusalasid ning oma toodete ja teenuste pakkumist väljapoole. Ühes Euroopa suurimas, Damanhuri kogukonnas Itaalias on ligi 80 majandustegevust, alates oliivõli tootmisest ja karjakasvatusest kuni koolituste ja teraapiateeni. Suuremates kogukondades töötab mingi osa, nt kolmandik inimesi tavaliselt väljaspool, olles arst, õpetaja vms.

Samas on just konkreetsel territooriumil elava ökokogukonna aluseks see maa ning mõned põhitegevused on tavaliselt selle kohaga seotud, olgu selleks siis mahepõllumajandus Svanholmis Taanis, ökoehitus sealsamas ja paljudes teistes kogukondades, koolitus- ja konverentsikeskused kogukonna maal vms. Tavaliselt saadakse mingi küllalt oluline osa eluks vajaminevast oma maalt ja naabruskonnast, sh toit, ehitusmaterjal, küte.

Ülejääke tavaliselt mingis osas jagatakse ning üldjuhul on kogukondades mingi suurusega ühiskassa, millest rahastatakse kogukonnale olulisi ettevõtmisi, nt kogukonnamaja ehitamist ja ülalpidamist, uute elumajade rajamist, transpordihühistut.

Kogukonnad püüavad üha rohkem nii majanduslikult kui ka muidu suhel-

da selle piirkonnaga, kus nad asuvad, nt ostes kohalikelt talunikelt toitu ja pakkudes vastu tööd või teenuseid.

Üksikutes suuremates kogukondades, nagu Findhornis ja Damanhuri, on käibel oma raha, mis on täiendusrahaks vastavalt Inglise naelale ja eurole. Täiendusraha mõte on elavdada majandussuhtlemist kogukonna sees. Näiteks kui on vaja midagi parandada, juukseid lõigata, piima osta, eelistatakse kogukonna liikmete tooteid või teenuseid, kui need on kvaliteetsed.

Vaimsus

Neljas on vaimne aspekt. Selle all mõistetakse loovuse väljendamist kunsti, laulu, tantsu kaudu, mis kõik seovad kogukonda ühte nii omavahel kui ka laiemalt kogu maailmaga. Kogukondades kujunevad tavaliselt välja oma tseremooniad ja tähistamised eri sündmuste puhul. Teadlikult püütakse tähele panna head ja rõõmu tekitavat ning seda ka ära märkida.

Inimese sisemine ja vaimne areng on tavaliselt lahti räägitud, soovitud ning kogukond tervikuna loob sellele soodsat keskkonda. Üldiselt tunnetavad ökokogukonnad maailma omavahelist seotust, terviklikkust ning mingit oma missiooni maailma muutmisel paremaks kõigile – rahumeelsemaks, armastavamaks ja loodusega kooskõlas olevaks.

Kogukonnas kui laboris

See võib kõlada liiga suurejooneliselt, aga samas tekib küsimus, kes siis sellega tegelema peab, kui me oma südames ju tunnustame vajadust nende eesmärkide poole liikuda. Üks, aga kindlasti mitte ainus vastus ongi ökokogukonnad. Mitte et kõik külad ja linnad peaksid tulevikus nende moodi välja nägema, neid tasub vaadelda laboritena, kus katsetatakse esilekerkiva maailmakorralduse eri tahke, nii ökoloogilisi, majanduslikke, sotsiaalseid kui ka vaimseid. Laiem ühiskond saab

siis vaadata, üle võtta ning edasi arendada neid mudeleid, mis konkreetses ajas ja kohas sobivad. Sellist rolli ökokogukondade juures näeb ka ÜRO, kes on andnud neile nii auhindu kui ka kaasanud neid programmidesse.

Ajalooliselt on sedasorti kogukondi olnud juba aastatuhandeid, alates muistsest Kreekast või veelgi varasemast ajast. Ajas lähemale tulles olid keldi, eelkõige iiri kloostrid sedalaadi kogukonnad, mis hoidsid teadmisi ja leiutasid uusi. Need ei olnud kloostrid praeguses tähenduses, mehed ja naised elasid seal koos ning rõhk oli pigem teadmistel, kultuuril ja vaimsel arengul.

20. sajandisse jõudes näeme tagantjärele, et praegused suured ja tõeliselt elavad kogukonnad said alguse kuue- ja seitsmekümendatel aastatel. Sellisteks on Findhorn Šotimaal ca viiesaja inimesega, Damanhuri Itaalias ligi tuhande inimesega, mahemõis Svanholm Taanis umbes saja inimesega. Samast ajast pärineb mitu Saksamaalt alguse saanud kogukonda, kellest osa on endiselt Saksamaal, nagu ZEGG Berliini lähedal, aga ka Tamera Portugalis, mis kasvab kiiresti ja on väga elujõuline.

Tamera põhiteema on rahu iseendas, perekonnas ja maailmas, millega nad aktiivselt ka tegelevad. Nende liidrite Dieter Duhmi ja Sabine Lichtenfeldsi järgi on rahu aktiivne tegevus, st sellega tuleb töötada, nagu seda tehakse ka sõja ja konfliktidega. Oma mõtete tõestuseks teevad nad aktiivset rahu- tööd Palestiinas ja Kolumbias. Monika Berghoff Tamerast käis juunis Eestis ka meie ökokogukondade kokkutulekul.

Sieben Linden Saksamaal on tõeline ökoküla ligi saja inimesega ning seda võib nimetada Euroopa põhuehituse keskuseks. Sieben Lindenis on Euroopa suurim, kolmekorruseline põhust korterelamu ja käivad katsetused pooltööstuslikuks krohvitud põhupaneelide tootmiseks. Sealse töö tulemusel on põhuehitus Saksamaal seadustatud ning reguleeritud.

Eesti järgib teiste eeskuju

Eestis on viimastel aastatel ökokogukondade vastu üha rohkem huvi tundma hakatud. Meil on mõned kogukonnad, nagu Esna-Vodja piirkond Järvamaal, kus tegutseb Vodja kool, katsetatakse päris palju ökoloogilist ehitamist; Lilleoru Vaida lähedal, kus korraldatakse kursusi toitumise, füüsilise ja vaimse tervise jm teemadel, Pahkla Camphilli küla, kus on oma farm, Püramiidiküla Keila-Joa lähedal, algusjärgus on kogukondi ka Virumaal, Põlvamaal, Võrumaal ja mujalgi. Päris palju on Eestis gruppe, kes on aastaid mingi teema ümber koos käinud ning juba omavad maad/maja või siis plaanivad selle soetada. Lisaks suur hulk huvilisi, kes tahavad rakendada mõningaid ökokogukondade lahendusi seal, kus nad elavad. Hea näide on Uue Maailma linnaosa Tallinnas, kus on väga dünaamiline ja kiirelt arenev kogukond.

Juunis toimus Esna mõisas Eesti ökokogukondade teine kokkutulek, kus osales ligi 150 inimest – noort ja vana, Eestimaa eri otstest ja väga erinevatel elualadel, mis näitab, et see teema on hakanud paljudes vastu kõlama ning sündimas on huvitavaid asju. Veebruaris löime ka Eesti ökokogukondade ühenduse (vt www.kogukonnad.ee), kuigi kodulehe tegemine on alles algjärgus), kuhu võivad kuuluda nii kogukonnad kui ka füüsilised isikud. Meie ühenduse eesmärk ongi seda teemat Eestis edasi viia – lahti rääkida, haridusprogramme välja töötada.

Kõrvaloleva artikli esimeses osas kirjeldatud neli aspekti esindavad uut ja arenevat maailmavaadet. Meie koolides on kindlasti üksikuid või sellest juba rakendatud, kuid tervikliku ja läbiva käsitlemiseni ning, mis veelgi tähtsam, selle maailmavaate järgi õppetöö korraldamiseni on veel pikk tee minna. Meie, kes me oleme seda ökokogukondade maailma pisut nuusutanud ning rohkem või vähem seal ka elanud, oleme koolidele ja õpetajatele nõu ja jõuga abiks kui neil on huvi neid mõtteid edasi anda.

Eesti ökokogukonnad on juba kaks korda koos käinud, tänava tuli Esna mõisas kokku inimesi eri erialadelt üle riigi.

Õpetajate Lehes avaldatud artiklid on autoriõigusega kaitstud teosed.

Toimetuse jätab endale õiguse vajadusel kaastõid lühendada. Toimetuse ei tagasta kaastõid.

Lehes ilmunud fotode ja kirjutiste reprodutseerimine, tõlkimine, edastamine ja teistes väljaannetes avaldamine ilma SA Kultuurileht loata on keelatud.

Peatoimetaja: TIIA PENJAM.

Üldinformatsioon, reklaam: MARJU VEIKAT 683 3110. Faks: 683 3111. Levi: Expresspost 666 2535.

ADDRESS: Voorimehe 9, 10146 Tallinn. E-post: artikkel@opleht.ee. Internetiaadress: <http://www.opleht.ee/>.

Toimetajad: KRISTI HELME 683 3112, VIRVE LIIVANÖMM 683 3114, ANU MÖTTUS 683 3119, ÜLO TIKK 683 3116, SIRJE TOHVER 683 3120, RAIVO JUURAK 683 3117, KARL KELLO 683 3118. Keeletoimetaja: PIRET KLAUS 683 3121. Arvutitlaku, korrektuur: ANNE RUMMO 683 3122.

VÄLJAANDJA: SA Kultuurileht, Voorimehe 9, Tallinn.

TRÜKK: AS Kroonpress, Tähe 133, 51013 Tartu. Tellimise indeks 69783.

TOIMETUSE KOLLEGIUM: Jaak Aab, Kaidor Damberg, Mati Heidmets, Janar Holm, Lehte Jõemaa, Martin Kaasik, Veronika Kalmus, Birute Klaas, Peeter Kreitzberg, Agu Laius, Krista Mägi, Agu Ojasoo, Sven Rondik.

LP autorid! Palun teatage meile e-posti teel oma aadress, arveldusarve number pangas ja isikukood. Lisage teave, kas olete liitunud pensionikindlustuse teise sambaga.

ISSN 1406-6319

9771406631006